

WESTHERZEGO WINAFESTNO.15.

ŠIROKI BRIJEG, OD 3. DO 5.8.2017.

WHFANZIN

P O K R O V I T E L J K N J I Ž E V N O G D I J E L A F E S T I V A L A

ŽIRI ZA KRATKU PRIČU

WEST HERZEGOWINA FEST NO.15.

MARTINA MLINAREVIĆ SOPTA

(Široki Brijeg / BiH)

Rođena 14.5.1982. u Ljubuškom. Diplomirala englesku književnost, a danas živi i radi u Širokom Brijegu. Kao đak, a potom i student bila je glavna urednica srednjoškolskih i studentskih novina u Mostaru. Veliku popularnost stječe kao kolumnist vodećih internet portala u zemlji i regiji, baveći se kontroverznim društveno-političkim temama. Godine 2013. se povlači iz aktivnog komentiranja političke zbilje i objavljuje knjigu Neprocjenjivo koja je za kratko vrijeme postala bestseller u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj.

TANJA MRAVAK

(Sinj / Hrvatska)

Rođena u Sinju, 1974. Učiteljica, magistra defektologije i spisateljica. Zbirkom priča „Moram razgovarati“, Algoritam 2010. osvojila nagradu Jutarnjeg lista za najbolje prozno djelo, nagradu Slavić Društva hrvatskih književnika za najbolji autorski privjenac, nagradu Prozak te posebno priznanje Slobodne Dalmacije za kulturu. Priče su joj uvrštene u nekoliko izbora najboljih hrvatskih priča. Dugogodišnja sudionica festivala usmenog pripovijedanja Pričigin u Splitu. Kolumnistica Jutarnjeg lista.

ĐORĐE MIKETIĆ

(Beograd / Srbija)

Đorđe Miketić rođen je 13.12.1978. u Beogradu, a odrastao je u Gornjem Milanovcu, uz vjerojatno sva izdanja Dječjih novina. Srednju školu završio je u Čarlstonu, Južnoj Karolini, a Stomatološki fakultet u Beogradu. Na istom fakultetu završava i specijalizaciju iz implantologije i oralne kirurgije, a kao stipendista švicarskog ITI Instituta, nastavlja specijalizaciju iz iste oblasti na Univerzitetskoj klinici u Bonu. Ljubav prema književnosti i pisaniju kod njega se razvijaju paralelno. Nekoliko godina je bio glavni urednik stručnog časopisa „Stomatolog“, pisao je blog, priče, pjesme. Do sada je objavio nekolicinu tekstova i pjesama u novinama i studentskim časopisima. Na završnoj je godini osnovnih studija književnosti na smjeru Literatura i komunikacija, Fakulteta za medije i komunikacije na Univerzitetu Singidunum u Beogradu. Paradajz je njegov prvi roman.

Urednik: Berislav Jurić, Grafički uredio: Nikola Galić, Foto: Vinko Zovko
Tisak: Logotip, Široki Brijeg, kolovoz 2017.

JA NISAM GEJ

Željko KOCAJ | Vitez, BiH

Koza! Eto što je ona: glupa koza i ništa više! Što ona misli tko jel? Neka posebna faca? Znaš, Renata i ja smo se baš lijepo družili. Tako se veselo i glasno smijala, tako me nježno dodirivala, pa i grila ponekad. Ma znaš, baš sam joj bio drag. I odemo s rajom s posla na to druženje. Sve fino, veselo i sve to tako... U jednom trenutku ona pleše ispred mene, vrti se, uvrće i pocupukuje i onda mi podmetne svoju stražnjicu baš pod nos. A ja, ni pet ni šest, nego dlanom tap po njezinoj guzi. Ma, bilo je baš veselo, što da ti kažeš. Svi su se smijali i zafrkavali je. I zamisli, guska se naljutila. Dođem u ponedjeljak na posao, a moj kolega Ivan mi kaže da sam ipak malo pretjerao. Odem k njoj u ured i ispričam se, a ona mi kaže: "Dobro si se sjetio." I stojim ja pred njom kao siroče kad prosi, a ona me gleda onim svojim zelenim očima, stisnula one svoje tanke usnice u zlobnu grimasu i ne samo da me nije ponudila kavom nego me nije ponudila ni da sjednem. Glupa guska, kažem ti. I još mi je kasnije poručila neka sad i o tome napišem jednu glupu priču. Ona misli da je lako pisati priče. Lako je onim tomićima i jergovićima iz Zagreba. Oni lijepo pišu za novine i primaju plaću za pisanje. Lako je to. To ti je kao kad ti placaju za seks. Trebaš samo postići erekciju. I ja bih tako puno više i bolje pisao, ali što mogu kad živim u ovoj našoj zabilježi provinciji gdje je sve usporeno kao lijena jesenja nedjeljna popodneva. Nemam ja ovde inspiracije. Koga zanima rat. Čak i povijest današnja mladež uči iz televizijskih sapunica.

Moj kolega Ivan kaže da je oko nas bezbroj tema za dobru priču. Čak biblijskih, kako se izrazio. Kaže da su ljudima još uvijek zanimljive i ratne teme. Recimo, Jelena Bajo sklonila je svoga sina od rata u Švicarsku. Ali dijete dobro odgojeno nije moglo podnijeti moralni pritisak i javi se u izbjegličku bojnu. Poginuo je na Vakufu. Njezinu susjedu Jasminu onaj siledžija iz Jabukovca silovao je i maltretirao mjesec dana, sve dok je nije oslobođio Franjo Nakić. Sklonio ju je u svoju kuću. On pogine na Turbetu, a Jasmina ostane s njegovom ženom sve dok je nije Unuprofor odvezao u Zenicu. I sretnu se Jelena i Jasmina nakon dvadeset godina kod nas u Općini. Moj kolega Ivan kaže da se glupa Renata uzvрpoljila kao da su joj mravi ušli u guzicu jer je mislila da će se žene potući, a one se samo šutke zagrlile i plaču li, plaču.

Ma, znam da je to tužno. U Bosni je sve tužno. Tužno i zapušteno kao ostarjela pijana usidjelica. Ali mislim da je rat već godinama ofucana tema. Ljudi vole akciju, komediju i erotiku. Uz to se manje razmišlja o vlastitom jadu.

Onaj povjesničar iz Jajca kaže kako smo mi Hrvati u BiH moralno i duhovno zapušten narod. I zamisli, moj kolega Ivan se složio s njim. Kaže, nije dokaz duhovnosti to što netko svake nedjelje ide na misu. Ali crkva je naša duhovna majka, kažem mu. A on mi veli da i majka kao i svaki roditelj može griješiti. Ma, znaš, moj kolega Ivan je drag, ali je nekad prekomplikiran. On kaže da trebam manje misliti o drugima, a više o sebi i onome što radim. Uspjeh ako dode, dobro došao. Ako ne, da se ni tad ne treba nervirati, jer nije nas Bog stvorio da svi budemo uspješni. Što je loše u tom razmišljanju? Pa to mi je neambiciozno. Ako unaprijed misliš da nećeš uspjeti, normalno da nećeš. No, dobro, možda malo i preterujem i dramatiziram. Izneviralala me ona koza Renata. Nisam ja luzer. Imam dobar posao i nešto novaca na štednjici i ništa mi ne fali. Ljudi me uvažavaju. To što me je ona ogovara i govorila da sam šmokljan, to je iz zlobe. Mogao sam ja s njom što sam htio samo da sam htio. To ona sigurno zbog toga što nisam, tako mi se sveti. Reći za mene da nemam pojma, to je čisti bezobrazluk. Uopće, žene su generalno bezobrazne i pokvarene. Nije ni čudo kad se zna da je žena prva povjesna prevarantica.

Ma, znam ja sa ženama. Čitao sam ja Henryja Millera. Znam ja dobro kako se to radi. Pokažeš joj što imaš i ona ne može prestatи misliti na tebe. Samo, ja to neću, jer nisam takav. Kakav? Takav kao taj vražji Amerikanac, perverzan. Svi su oni perverzni i ludi. Otkaćeni kao da su svi rasli u zemlji čudesna u kojoj im ništa nije strano i ništa nije sveto. Ludi Amerikanci, kaši i svaka civilizacija na zalasku.

Što mislim o ženama? Moj kolega Ivan kaže da se ostvaruje sve o čemu čovjek mašta. Kaže da će ljudi tako usavršiti robotе da izgledaju i ponašaju se kao ljudska bića i da će biti teško primjetiti razliku. E, to bih volio. Savršena, vrijedna i poslušna žena. Dama na ulici, domaćica u kući i kurva u krevetu. A samo moja. Raj na zemlji. Ove naše Bosanke su uglavnom neotesane i grube. Znaš li da se čak i jedna bosanska kraljica zvala Jelena Gruba. I uopće, žene su katastrofa. Zato i tornada dobijaju ženska imena. Sandy, Catherine... Čovjek bi pomislio da je to nekakav fini lahor ili maestral, a to su zračne zvijeri koje razaraju gradove. Gadure ženske.

Što je ovo: whiskey? O, pa ti piješ birana piča. Hvala, može, zašto ne. Samo natoči. Moj kolega Ivan kaže da se u provinciji može sasvim lijepo živjeti, samo još kad bi nam političko okruženje bilo stabilnije i plaće veće. Ja bih ipak najradije živio u Zagrebu. Što mi se sviđa? Pa to, grad! To ti je život. Sve imаш. I još svaki dan na ulici možeš sresti neku poznatu osobu. A tek žene?! Bože moj, koliko tamо ima zgodnih, slobodnih i napaljenih žena. Ne kao kod nas. Istina, ove naše mlađe su preslobodne. Pa dobro, i stare su aktivne, ne kažem, ali nije ti

to isto. Gradske žene su samosvjesne i imaju stav. Ove naše su bez stila, kao primadone u dimijama.

Moj kolega Ivan kaže da je ljudsko tijelo još uvijek veliki misterij i da su ljudi još uvijek radoznali kako netko izgleda bez odjeće. I kaže da ljudi općenito vole zaviriti u tuđe dvorište. Evolucijska hijerarhija, kaže. Čovjek se voli uporediti s drugima i smjestiti u okruženju tako da mu bude udobno i da bude zadovoljan svojim statusom. Ivan? Radimo zajedno. On ti je jedan veoma pametan, odmjeren čovjek i fini gospodin. Ali ga često ne razumijem.

Znaš, moja sestra živi u Zagrebu. Eh, tamo je život. Metropolu. Kad hoćeš na ples, možeš birati kuda ćeš. Kad hoćeš u kino, opet možeš birati. A kazališta: deset! Što kad je ona posljednji put bila u kazalištu? Ma nije stvar u tome, nego u mogućnosti: ako ti se ide, imaći kamo otići. A kod nas ništa. Ne znam uopće kako ova naša djeca odstaju. Nemaju pojma što je kazalište. Da, ima u Zenici, ali treba sjesti u auto pa se voziti dvadeset minuta do tamo. Pa, dobro, jesu i ovi naši amateri dobri. Ona luda Anela je napravila sjajnu predstavu. „Sve o ženama“ Mire Gavrana. Sve likove glume samo tri glumice. Pa još Severini songovi koji su se sjajno uklopili u priču. Ma, genijalno. Moj kolega Ivan kaže da bi predstava bila hit i u Zagrebu. Zašto nisu isle? Mogle su, ali moj kolega Ivan kaže da je to nešto vezano za autorska prava. Navodno, nisu Gavrana ništa pitale. Ali, što ćeš, provincijalke, to ti je to.

Hrvatska je država, kažem ti. A što mi imamo: troglavo čudovište koje ne zna ni koga ni zašto predstavlja i umire u agoniji od izgladnjivanja i iscrpljenosti jer se glave ne mogu dogovoriti koja će jesti, koja će piti i, da ne kažem, koja će kakiti. I općenito ništa pametno ovdje nema.

Još jednu? Može, natoči! Znaš, čitao sam i „Sve o muškarcima“. Mah, to mi je bez veze. Podilazi publici. Sve nešto patetično i nerealno. Najgori dio mi je o onoj trojici. Pederi, znaš. Što ja mislim o pederima? Pa, moj kolega Ivan kaže da je za njega seksualna orijentacija stvar intime i ja se slažem s njim. Ćuj, molim te, gay pride. Kakva mi je to parada ponosa u kojoj muškarci paradiraju u tangama i još si i guzice oboje u dugine boje. Liče mi na dvonožne papige, a ne na ponosne prosvjednike.

Trebaju se i oni izboriti za svoja prava? Ma, dobro, ne bih ja njih tukao i maltretirao, ali je to za kućna četiri zida, za intimu, kao i čir na guzici koji ne možeš pokazivati baš svakome. Meni je neugodno i kad se u javnosti ljube djevojka i mladić, a kamoli da gledam frajere u klinču. Jesam li gledala nekad? Misliš porniče? Ma, pusti, briga me za porniče. Daj, natoči još

malot! Što, muški pornič! Misliš kao oni iz „Planine Brokeback“? Ne znam baš? Znaš ja ti ne gledam takve filmove. Bez veze su mi. Ja nisam gej.

Još jedan whiskey. Daj, natoči! U pravu si, samo jednom se živi. Hoćeš moj dlan? Što ćeš vidjeti? Moju sudbinu, ha, ha? No, dobro, evo ti pa pogledaj. Duga linija života? Rastrzan između... Misliš? Što, da mi je vrucé? Pa jeste malo. Ma, ne, možda zbog alkohola. I dlan mi se znoji? Ma ne, nisam ja... Ma ne, krivo si shvatio. Ja nisam gej. Ali... ja... ah!

A GDJE JE PEČAT?

Magdalena MRČELA | Split, Hrvatska

Gotovo je! Aleluja! Gloria in excelsis Deo! Diploma! Odmah sam se dala u potragu za poslom. „Deficitarni“, „nasušno potrebitni“, „pa tko, pobogu, želi predavati mrtvi jezik“, „hrvatski još nije umro, ali brzo će“, svačega sam se naslušala kad bih ponosno izlazila svoje studijske grupe. Profesor Bilic čak je rekao: „Marijeta, nemate razloga za brigu, pa jedini ste latiništ u Dalmaciji, ako ne računamo Avu Karabatić kojeg je diftong u ‘Caesar’ kratak! Dobit ćete posao i prije no što ga zatražite!“ Na tu se pomisao nasmijem kao da sam oprala zube žiletom i odem na burzu. Red je bio podugačak, ali nema veze, ako sam preživjela prevodenje Salustija i je li slogotvorno r fonem ili nije, i ovo će!

„A“, službenica u srednjim tridesetima pozdravi me nečim između „a“ i šva. Na trenutak se zbunim, a onda pristojno nastavim.

„Dobar dan. Zanima me što sve trebam donijeti za prijavu, naime, diplomirala sam...“

„Imate l' vi internet“, odbrusiti ona, prebacivši žvakaču iz jednog kuta usta ispod jezika.

„Naravno“, sad se već uvrijedim. „Stranice su Vam, doduše, pomalo nesredene, pa sam htjela osobno provjeriti.“

„Stranice su nan famozne. To šta vi ne znate čitat nije moj problem. Donesite diplomu, osobnu i ostalo što čitko piše na internetu. Slijedeći!“

Progutam knedlu i pomaknem se. Istina, primijetila sam da tete na šalterima znaju biti osorne. U tih pola sata što bi radile između trosatnih pauza za ručak posvadale bi se s barem polovicom klijenata. Kao da im je u opisu posla pisalo: „Odlučujte studentima u 10:05, poniziti slabovidnu baku u 10:20, rasplakati bebu koja je došla po vlastito ime u 10:30.“ Odlučim ne davati joj na važnosti.

Važeću sam osobnu imala sa sobom. Trebale su mi potvrda o prebivalištu i ovjerena kopija diplome. Budući da se podne bližilo, shvatila sam da će se moj pohod na zavod za zapošljaja

vanje ipak nastaviti i sutra. U 7 stignem ispred zgrade MUP-a. Pritisnem broj 3 za potvrdu o prebivalištu. Čekam. Neki starac samo što ne iskašće pluća na pod. Dvotjedna beba plače u majčinim rukama, otac maše dokumentima i pokušava objasniti službenici gdje žive. Pored mene prolazi policajac koji pred sobom gurka vidno alkoholizirana čovjeka. Ovaj pokušava pljunuti čuvara. Broj 184, stariji tamnoputi čovjek, na svoju je odjavu prebivališta čekao 28 minuta i 37 sekundi. Službenica je u međuvremenu pojela krafnu, nazvala dečka i s kolegicom potražila osobnu kriminalca iz Čehoslovačke. Napokon sam ja na redu.

„Dobar dan. Trebam potvrdu o prebivalištu.“

„Svrha?“

„Zavod za zapošljavanje.“

„Diplomirali ste?“

„Da.“

„Gdje?“

„Zamislim se. Kakve to veze ima?“

„U Zagrebu.“

„Bili ste ondje prijavljeni?“

„Ne, nego na svojoj staroj adresi, na koju se vraćam.“

„A kad je bio popis stanovništva, gdje ste bili?“

„U Zagrebu, u studentskom domu.“

„Jeste li popisani?“

„Ako se roditelji sjećaju da su me dobili, a porod je bio težak pa se vjerojatno sjećaju, velika je mogućnost da sam na popisu.“

„Takvim bezobraznicima poput vas nisam dužna ništa dati“, zasikće ova.

„Molim?!“

„Ante...“ pozove nabildanog izbacivača koji dotriči kao majmun za banonom. „Otrpati gospodičnu do izlaza.“

I tako me otrpatiše s MUP-a.

Odem ponovo na zavod. Druga je teta danas na šalteru. Ima smeđu gljivastu frizuru i jako našminkane oči.

„Dobar dan. Prijavila bih se...“

„Diplomirali ste?“

„Da.“

„Samo dajte“, blago se nasmiješi i posegne za papirima u mojim rukama. Odahnem. Ovo je neka dobra teta.

„Završili ste kroatistiku?“

„I latinski“, kao iz topa ču. S kroatistikom ču se zaposliti kad Sava poteče uzvodno.

„A zašto onda nemate dvije diplome?“

„Jer to je jedan studij, samo dvopredmetan.“

Da skratim mučnu priču s dobrom tetom – otputovala sam u Zagreb po odvojene svjedodžbe. Neće me biro bez toga.

„Kolege, zname da nema ničeg ‘odvojenog’ na dvopredmetnom studiju“, kreštala je najnapornija plavuša studentske službe.

„Znam, ali oni traže samo odvojene potvrde o završetku, jer žele znati kad sam postala prвostupnica na objema grupama.“ „Kako vam se ovo dogodilo, prвostupnica kroatistike 2013., a latinskog 2014.?“ odjednom se zapliji u monitor kao da je vidjela golog Brada Pitta.

„Kroatistika je 3+2, a latinski 4+1.“

„Aaa, ne može to tako...“

„Uvjeravam vas da može, dekan je potvrđio...“

Da skratim mučnu priču s tetom u referadi, odvojene potvrde nisam dobila, samo ispis ocjena. Sad će se teta na splitskom birou oduševiti kad vidi da sam ja vrijedna, osim što sam uspјešno položila Grčki tečaj 1, još uspјešnije apsolvirala i Uvod u povijest makedonske književnosti! Sjednem pored epileptična starca, izdržim pet sati putovanja, naspavam se i krenem u nove radne pobjede. Sutra će biti bolje. Ili prekosutra. Ili onaj daniza prekosutra.

Prošlo je već neko vrijeme. Čini mi se da su roditelji zabrinuti, iako se to trude ne pokazivati. Jezična bi me gimnazija bila zaposlila i bez trilijun papira, znaju da se procedura ponekad oduži, no trebala mi je potvrda o nekažnjavanju. Bila sam uvjerenja da s tim neće biti problema. Ali...

„Ali gospodiča, vi ste privedeni u travnju 2006...“

„Ne, nisam privedenia nego sam došla gospodi objasnit situaciju! Naime...“

Naime, bila je gadna večer. Doma smo izgubili od Rijeke. 4:0. Vugrinec zabilježio hat-trick. Čak smo mu i zaplijeskali. A onda su oni faceri iz Armade na našu. „Ni'ko kao Hajduk iz Splita“ odvratili. „Pušiš kao Hajduk iz Splita.“ Poslije utakmice zasuli su nas kamenjem, naši su krenuli na njih pa je čopor interventnih frajera došao sa suzavcima i pendrecima. Jedan od tih junaka pred mojim je očima premilatio djevojku koja je dolazila iz Splita, veže s utakmicom nije imala. Srdeća i Kvaka nasrnušili su na njih, ja sam ih pokušala razdvojiti, što je interventni shvatio kao odličnu priliku da nekoga privede. U postaji sam rekla da sam svjedočila pristranom suđenju, pristranom mlaćenju i neprofesionalnom postupanju i zloupotrebi položaja. Samo su se nacerili i rekli da se gubim. Nisam vidjela da je itko igdje išta zapisao.

„Dakle, imali ste prijavu. Nije otišla u zastaru.“

„Ali...“

„Žao mi je.“

Tako je propao posao u gimnaziji. Papirologija se oteglja.

Činilo mi se da su prošli mjeseci. Godine. Na zavodu za zapošljavanje izmjenjivale su se najrazličitije frizure, naočale i manikure. Nijedna mi nije bila sklona.

„A Ahilejev štit?“ upita riđokosa teta s tvrdim lećama.

„Ahilejev štit?“ iscrpljeno ponovim. „Mora da sam ga zametnula... Gdje mogu izvaditi novi Ahilejev štit?“

„To nije moja stvar.“

Rastužim se. Čini mi se da previše traže od mene. Idem

nazvati mamu. Ona poznaje mnogo ljudi, vjerojatno će mi pomoći.

„Ej, mama. Na birou sam. Izgleda da mi treba Ahilejev štit. Je l' se borio netko naš u Trojanskom ratu? Ma da, jasno... A poznaje li možda tko Odiseja? Ujko Vlado? Može, molim te, zovni ga. Hvala, mama!“

Vratim se na šalter s pobijedonosnim osmijehom.

„Štit će stići. To je sve što mi treba!“

„Niste predali ni uvojak Meduzine kose. Ne možemo vam izdati potvrdu bez toga.“

„Riješit će“, duboko uzdahnem. „Mama? Ej, opet ja. Fali mi još i Meduzin uvojak. Imamo nekoga tko je dobar s Heraklom? 'Ajde molim te probaj preko tetke Lucije, moji Herakla i ne poznaju. Ok, ja čekam ovdje.“

Vratim se na šalter.

„Stiže i uvojak, sad će mi ga mama donijeti. To je sve?“

„Još mi nedostaju dva dokumenta, čini mi se.“

„Recite.“

„Mirovni sporazum Izraela i Palestine niste priložili?“

„Mora da sam ga zametnula... Mogu izvaditi novi?“

„Možete, naravno.“

Nazovem Edu. Edo je bio predsjednik opuzenske stranke Uvik kontra, on je jamačno dobar i s Rivlinom i s Abbasom. Edo se javio na prvo zvono, izrazio zabrinutost jer je trenutno navodno malo zaiskrilo između dviju zemalja, no već će on srediti da obojica potpišu neki random papir pa ćemo to podvality pod sporazum, uglavnom, da smatram sređenim. Odlично. Još jedan korak.

„Treba vam još samo financijski izvještaj Dinama.“

Progutam slinu. Čelo mi se orosi. Tahikardija. Panika. Ovo je najveći izazov dosad. Ali bez toga nema posla, a bez posla nema budućnosti. Idemo nabaviti izvještaj.

Ovaj je zalogaj bio najteži od svih. Kvaka je otputovao u Zagreb, prerušio se u zaposlenika NK Lokomotive, ušuljao u klupske kancelarije i maznuo izvještaj s mnogo nula i mnogo minusa.

Sjedeća sam na redu. Ujko Vlado drži Ahilejev štit jer je meni pretežak, mama je Meduzin uvojak brižno umotala u salvetu, mirovni sporazum Izraela i Palestine već je u fasciklu, a Srdela je upravo donio original i kopiju Dinamova financijskog izvještaja. Sad sam ja.

„Jeste uspjeli?“ službenica se ljubazno nasmiješi.

„Sad je sve tu“, uvzratim osmijeh i pružim papire, štit i uvojak. Ona zadovoljno kimne glavom, a moji vjerni pratitelji stisnu palčeve. Možda će se sirota majka konačno naspavati. Možda ipak nisam promašaj. Sad ču ja odmah dobiti posao i sve će biti u redu.

„Gospodice?“

„Recite?“ okrenem se, već na odlasku.

„A vaša diploma...“

„Što s njom?“

„Gdje vam je pečat?“

„Već sam objasnila da je tu samo jedan pečat, jer...“

„Žao mi je, ali ja vam ovo ne mogu odobriti.“

„Kako, pa objasnila sam vam već, i referadi, i policiji, sve sam donijela“, zajecam.

„Dokumenti su vam nevažeći. Pomaknite se, zadržavate red. Sljedeći, molim!“

NINJA ILI MUMIJA?

Lidija Sejdinović | Vogošća, BiH

Jutarnji alarm mi pili živce na vrlo sitne komade dok prečvrsto zatvoreni očiju vabim vredre jutarnje misli.

Ustani i napiši popis. U dobrom popisu je spas. I u Caffetinu. Idi po Caffetin. I kafu. Nalij u veliku šolju. Najveću.

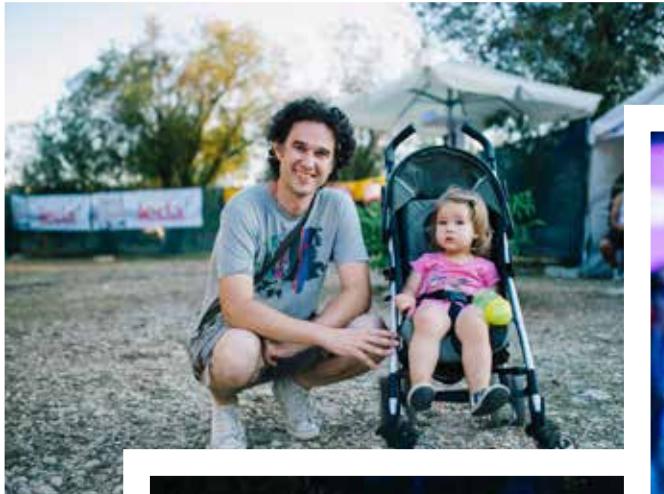
Dižem se polako kao mumija koja uskrسava, a onda histeričnim pokretima – onakvimi kakve ima pauk koji pada s plafona – sinhronizirano lijevom nogom tapkam po hladnom podu tražeći papuču, a desnom rukom lupam po alarmu. Pijem kafu iz šolje koja, čini mi se, u nekim državama služi za serviranje supe. Pišem prvi popis na kuhinjsku tablu, drugi u šareni ženski rokovnik. Crtam cvjetiće i smajliće na oba, tako su manje grozomorni.

Otvaram prozor da upijem proljeće. Jer po jutru se dan poznaje i srća je u malim stvarima. Ali sunca još nema, a upiti se jedino mogu psovke taksista na štandu ispred zgrade. Nedorako od njih jedna penzionerka traži doručak u kontejneru, pored kojeg neki maltezer drhtureći obavlja jutarnju nuždu. Njegova vlasnica ima drčno posađenu pundu nasred glave i pogled hipnotično zalijepljen za ekran telefona. Zatvaram prozor.

Ne dam se obeshrabriti. Puštam supermotivirajuću muziku, gotovo vješto izvodim dvije-tri joga vježbe dok galjam na djecu da ustanu iz kreveta i spreme se za školu ili ču playstaton okačiti na Plik.ba.

Na kuhinjskom podu pospano izvodim "pozdrav suncu" – odnosno u mom slučaju je to pozdrav modernom lusteru koji će narednih nekoliko mjeseci otplaćivati na rate – i jutarnja tjelovježba se službeno završava. Krajnje je vrijeme da se pretvorim u ninju.

Moje nunčake su najprije mutilica i figaro. Jednom rukom

mutim jaja, drugom krotim šiške. Gotov doručak za djecu, spremna frizura za posao.

Prijetim djeci da neće dobiti džeparac danas ako ne pojedu doručak.

Unevijerenog bacam pogled na sat i kao da posjedujem neku moćnu tehnologiju iz budućnosti precizno računam kako imam 37 minuta da skuham ručak unaprijed, jer danas cu opet raditi prekovremeno.

Sa osmijehom mudre lije, vadam iz frižidera domaće "Sanela jufke" i svježi sir i jaja koje mi je poslala svekra, "da joj unuci ne jedu svašta". Pita je složena za deset minuta, a ja se i dalje smijujim. Jer Sanela me uvijek poštedi osjećaja krivice što ne kuham dovoljno često fina, tradicionalna jela. Sanelu zamišljam kako u kostimu heroine dokasno u noć štanca domaće, pećene jufke i samodopadno se osmjehuje znajući koliko će vremena uštedjeti hiljadama žena. Vadam rokovenik, stavljam kvačicu pokraj "ranije skuhati ručak" i dopisujem "Sanela, volim te".

Posežem za sljedećim oružjem: sada mi je pugla u jednoj ruci, mobitel u drugoj – recitiram mužu popis za kupovinu, dok nogom otvaram torbu na podu i pogledavam je li unutra sve što mi je potrebno za ovaj radni dan.

Pregledavam domaće zadaće dok vičem djeci neka si izvole sami spremiti torbe za školu i trening. "Inače ču vam zaplijeniti te glupe, markirane torbe koje svi imaju i nosit ćete obične", kreštim k'o ona džinovska sorta papige.

Tada ulazi Mejra, spretna i okretna žena koja mi povremeno pomaze da dovedem kuću i život u red. Ona nije ninja. Ona je jedi. Vrhovni jedi. Ne umije Mejra samo savršeno pospremati, ona perfektno barata i tehnikom nametanja osjećaja "nikad žene od tebe". Samo me pogleda onim svojim pogledom savršeno izgrađene domaćice i manja sam od makovog zrna.

"Šta će ti dvije diplome kad su ti čarape u ladici uvijek raspar, koliko je teško poštено složiti veš", piše u Mejjrinom pogledu.

Po već vrlo uhodanoj tradiciji, izvinjavam joj se što je baš takav nered posvuda, tutnem joj u ruku deset maraka više od dogovorenog i kupon za posude, pa pobegnem u kupatilo nalickati se za posao.

Vadam iz svoje retro kutije za nakit naušnice ručno izrade – ne od fimo mase i obuzima me neka milina jer više nisam jutarnja mumija, nego lijepo okićeno živo biće. Ovaj šarmantni komad nakita svaki put učini da se manje osjećam kao još jedna osoba kojoj je duša na autopilotu. Jer ovakve naušnice

imam samo ja. Semina ih je izradila baš za mene. "Zbog iskre u pogledu i drečavog šala koji si nosila onaj dan na sajmu ručotvorina", kaže ona. Semina ima ruke, pogled i držanje žene koja treba posjedovati mali, elegantni butik ispunjen raznim čudesima. Tako je ja vidim. A vidim i sebe kako u tom butiku ispijam čaj natenaren, dok ona po policama traži nešto baš kao stvoreno za mene.

Još oblaćenje i šminkanje i ritual preobražavanja je završen.

Izlazim sva lepršava na ulicu s rozim oblačićem iznad glave na kojem piše: "Neka dan počne!" Potpuno svježa. Kao da nisam cijelo jutro mlatara nuncakama. Ipak tek sada počinje pravi fight.

Upadam u kancelariju naoružana entuzijazmom, sjedam pravošno na svoje mjesto i mijenjam sliku pozadine na monitoru. To mej malji jutarnji ritual. Kada umor tokom dana dosegne tačku vrenja, moram imati lijepu sličicu u koju ću buljiti dok se temperatura ne spusti.

Evo i Nadire, moje kolegice arhitektice, također ljubiteljice pisca. Na našu veliku tablu svojim urednim rukopisom ispisuje plan za danas. Izgleda kao niz obaveza za čitav milenij.

Tipkamo, crtamo, pišemo, brišemo, telefoniramo, jedemo masnu i lošu pripremljenu brzu hranu, od umora se branimo humorom i čokoladom i sve donekle dobro ide do poslijepodne. Tada ja brzinem u plač jer stepenice koje sam projektirala ne vode nigdje, odnosno vode do zida bez vrata. Nadira mi kuha čaj, a onda me šalje da kupim još papira. Ne treba nam još papira, ali meni očito treba šetrnja.

Vraćam se sa žutim gerberom za nju. Znala sam da je već postavila moje stepenice na pravo mjesto. Sada sam spremna da se smijemo mojoj gluposti i nastavimo raditi.

Ukočeni vratovi i crvene oči najavljuju kraj radnog dana. Poput zombija, teškog koraka odlazimo u noć.

Na putu do stana mojih roditelja telefoniram – ovo doba večeri uglavnom je rezervirano za odgađanje dogovora s dna liste. Izvinjavam se nekim klijentima, otkazujem kafu s prijateljicom i trening aerobika. Provjeravam još jednom je li roditeljski sastanak sigurno sutra.

Stari sat iz hodnika me umiruje kao novorođenče otkucaji majčinog srca. Ritmično otkucavanje, instrumentalna muzika što dopire iz očeva radne sobe i miješa se s mirisom uštipaka u kuhinji sapiru moj umor i gotovo da mi ne smeta što brišem prašinu i perem veš na kraju dana. Prilazim majci i bodem je

injekcijom inzulina. Gutam knedlu i sklanjam pogled s njenih natečenih nogu.

Pogledavam na sat i ninja pokretima spremam mamin medicinski pribor, perem suđe, zgrabim torbu i jurim po djecu na trening.

Konačno stižem kući, a u hodniku me dočekuje tragikomični odraz u zrcalu. Šiške mi strše u zraku, šrample su mi pukle.

“Mama, napravi palačinke”, uglas mole dva gladna fudbalera dok kupatilo zatrپavaju znojnom i blatnjavom odjećom.

Skupljam Nutellom umazane osmijehe kao nagradu na kraju dana i dodajem na popis svojih skromnih snova odluku da ćemo cijelu iduću subotu provesti skupa.

Zatim se zavaljena na jastuke na balkonu trudim ne razmišljati o (be)smislu grcanja u bunaru obaveza, prepustam se ugodaju proljetne večeri. Noć sakriva sve beskućnike, žene što nabadaju u jeftinim štiklama, prolaznike s još jeftinijim vokabularom i prepune kontejnere ispred zgrade, pa mogu mirno upijati svježi zrak i ispijati čaj od valerijane. Sklapam oči i ispred sebe zamišljam Mejrju, Sanelu, Seminu i Nadiru. Podižem šolju čaja prema njima onako kako se podiže vino i ponosno kimmem glavom u znak zahvalnosti. One uzvraćaju energičnim pokretom u stilu Power Rangersa.

Trenutak pobjede kvari horda neispunjениh obaveza sa današnjeg popisa, ali ja objavljujem sebi da je ponoć davno prošla i preusmjeravam lјitutu konjicu na popis za sutra.

Savršeno uvežbanom tehnikom prisilnog zaustavljanja brige za sljedeći dan, praznem glavu, spuštam je na anatomske jastuk, privijam se uz davno usnulog muža, napuštam ninju u sebi i spavam dubokim snom mumije.

SNOB

Sanda KOVAČIĆ | Zagreb, Hrvatska

„Valjda nije toliko luda da mi dode zvonit dolje“, pomislio je Filip dok se nervozno spremao na posao. Bio je ponedjeljak i ostaci vikenda bili su mu i u glavi i u stanu. A svakako i u mobitelu. Ovaj mu je vikend Lucija poslala čak nekoliko poruka, opet poruka nagovaranja. Bilo je i nekoliko njezinih poziva.

„Sad me već gnjava! Koliko joj treba da shvati neke stvari?!“ – vrtio si je Filip u glavi dok je sumanuto i dezorientirano tražio čiste čarape.

Luciju je upoznao prije otprilike godinu dana vani na partiju. On je njoj prišao gledajući je kako pleše. Plesala je sama, u nekoj šarenoj poletnoj haljinici, a duga plava kosa vrtjela se oko nje u ritmu nekog lošeg tehna. Ta mu je scena bila strahovito filmska, a i isto je toliko bio i drogiran. Uletio joj je skulirano i dentlmenski je pozvao u toalet po još koju lajnu. Stisnuti jedan uz drugog i uz wc školjku stali su se mahnito bariti i tu je započela njihova konekcija koja traje i dalje.

Proveli su gotovo cijelu noć zajedno i u strasti i iluziji no brojevi i kontakte nisu izmjenili. No došavši doma, tek sljedeći dan, Lucija je čvrsto odlučila da će ga ipak naći. Bila je još pod utjecajem svega, euforična, sretna, nabrijana. A Filip je na nju ostavio prejak dojam, jaku seksualnu vibrnu. Njen cijeli svjetonazor nalagao joj je da se takve stvari ne propuštaju, pa tako ni prepričuju slučaju. Našla ga je tako u moru interneta, nakon par sati traženja i stalkanja, i stala mu dosadivat tipkajući poruke svako malo. Filip je to, isprvo, bilo čak pomalo creepy no istovremeno mu je i imponiralo. Njezina odlučnost i samouvjerenost.

Mjeseci su prolazili i on je Luciju odjebavao misleći kako je ipak samo hipri frikuša s viškom slobodnog vremena, to su mu bar sugerirale njene godine i njen fejs profil. Za takve on jednostavno nije imao ni vremena, ali ni želje. Odbijala ga je svaka pomicao na njen hipikluk, njene bose noge, ornamente, nepalske sloniće, gandu... smatrao je to besmislenim njuejdernskim izdržavanjima ekipe pretežito sa Filozofskog (sa kojeg je Lucija i bila). Svejedno, intrigirala ga je njena odlučnost. Mjeseci su prolazili, no ona je bila uporna. I to ne onako srožavajuće jeftino kako je Filip u startu mislio, već nemametljivo nametljivo. Sve u svemu – bila je dosadna. Slijedila ga je mjesecima, kao sumanuta obožavateljica Beatlesa, zvonila mu čak na vrata. No isti ti mjeseci učinili su od njegovih oralnih fiksacija samo polutvrđi crvi od njegovog kurca u ustima neke male napete hipsterice iz centra grada. Nije uspijevao pronaći kurvicu koja bi mu odgovarala i spremno udovoljavala njegovim fetišističkim fiksacijama.

Jedne subote, duboko u noći, dobrano ih zalivši alkoholom, skupio je svoja mala muda i javio se Luciji. „Ajde, da i to vidimo“. Javio joj se, oko 4-5 ujutro i ona mu je spremno odgovorila. Jedva je čekala ovako neštol Taman je došla iz izlaska, dobrano pijana, i imala je dovoljno vremena da se sredi prije Filipovog dolaska. Obukla se izazovno, gotovo teturala na visokim štiklama i usne namazala najcrvenijim ružem kojeg je imala. Filip se očigledno isprepadao jer nije očekivao takvu bombu no instant se napalio. Jedva je i ušao u njen hipjevski stan, a već su se strastveno ljubili. Doslovno 6 sati njih dvoje

nisu skidali prste jedan sa (i iz) drugoga. Lucija je Filipu pružila nešto neočekivano, ludo, čak nadrealno, nešto što nikada nije doživio pa ni zamisljao stvarnim. Isto tako on njoj.

Oboje su bili zadovoljeni do samoga kraja, sve njihove svjesne fantazije bile su ostvarene, a i stvorile su se neke nove fetištičke tajne skrivene duboko u mozgu gdje tabu i kvazi moral caruju. Bila je to seksualna kompatibilnost sto posto. Nakon te noći nastavili su se viđati gotovo svaki vikend. Nakon Lucije, Filipu nije bila dovoljna aposlutno ni jedna, premda ih je često okretao. Luciji se najčešće javljao tek pred jutro, kada bi se našao pijan, nadrogiran i sam u nekom od klubova, a nijedna nije bila dovoljno dobra da bi je poveo doma te večeri. Lucija pak nije htjela nijednog drugog. Filip joj je davao ono sve, sve što je u tjelesnoj ljubavi htjela i mislila da je uopće moguće. Probala je u međuvremenu i sa drugima ali sve je to bilo plitko, labavo i jeftino. Ona je znala da se letvica koju je postavio Filip teško može pomaknuti.

„Ma teško joj se koji muškarac može i približiti! Ha ha!”, znala se smijati sama u sebi razmišljajući o Filipu.

Nakon obostranog multiplog svršavanja sa obje strane uglavnom su se veoma brzo rastajali. Filipu je to odgovaralo, nije ga gnjavila maženjem, intimom, pričama poslije seksa i ono važno – nije aposlutno tražila ništa od njega. Mrtav iscrpljen, on bi uglavnom brzo gibao. I to je bilo ok. Jasno je bilo otpočetka – bio je intelektualni snob. Ne. Bio je on samo snob. Wannabe intelektualac. Uz to i cijeli njegov karakter, ego, manire... sve je to bilo Luciji labavo. Tako da bilo kakav odnos, osim seksualnog sa njim nije dolazio u obzir. Pa čak ni prijateljski. Za Luciju je to bilo kristalno jasno. Kristalno jasno joj je bilo da nikada njezinu slobodu nebi mogao netko takav zatomiti. Mjeseci su tako prolazali. On je sa ženama vani bio sve rijeđe viđen, a na nju je mislio sve više.

Ona je svoj život ubočljeno vodila i pritom se svaki vikend nadala da će se vidjeti sa Filipom i jedati do iznemoglosti. No u svojim životnim putanjama ona je upoznala nekog. Jednog divnog muškarca koji će je odvesti u više sfere života. Muškarac koji nije ni približno vješt i kompatibilan joj u krevetu no svojim ostalim karakteristikama i dimenzijama pokazati će se sto posto kompatibilan Luciji u cjelini. Filip joj se nastavio javljati sve češće. Imponiralo joj je to no nije htjela mješati dvije tako jasno odvojene stvarnosti. Filipu bi svaki puta odgovorila da je spavala kada bi joj, u noći ili pred jutro, poslao poruku i pijan predložio susret. Još nije bila na čistu sama sa sobom i činjenicom da je zauzeta. Nije to odmah htjela reći Filipu bojeći se da će izgubiti takav seksualni dragulj. I ono nezanemarivo – htjela je imati rezervu. A Filip je bio najbolja moguća rezerva.

No kako je prošlo nekih četiri mjeseca, uvidjela je kako stvari zaista stoje te je bila sigurna u svoju odluku. Ostatи ће sa frjerom koji ju je probudio, a Filipu ће jasno i pošteno reći da joj se više ne javlja. Tako je i bilo. Napisala mu je da se viđa sa nekim i zaželjela mu sve najbolje u dalnjem koračanju kroz život. Trššš! Filipa je ta poruka snažno zaboljela. Bio je lud! Bjesan na nju, život, a ponajviše na sebe. „Zašto sam toliko odugovčio?! Zasto?? S njom mi je bilo najbolje ikada i takvo nešto sigurno neću naći! Takvo se nešto ne susreće ni u filmovima!“.

Bio je lud no poslao joj je skulirani pozdrav. Vikendi su se redali, njemu je trebalo sve više lajni, fancy pića i sve više različitih hipster djevojaka. No sa nijedom nije uspjевao realizirati svoje fantazije, čak ni približno. Gotovo svaku zoru ili after dugu se suzdržavao ne javljati Luciji, a vani je nije ni video. S vremenom, njegova je žudnja postala neizdrživa i stao joj se ponovno javljati svaki puta kada bi bio pijan i/ili poremećene svijesti. Došlo je do toga da joj se znao i trijezan javljati pa čak je i zvati. Luciji je to neopisivo imponiralo. „Aha, došla maca na vratanca!“ mislila je u sebi, tihо se hihohćući svaki puta kada bi vidjela njegovo ime na mobitelu. „Zašto sada? Toliko ti je trebalo, hipsterčino površna?! Sada kada mi ništa tvoje ne treba i sada kada ti ja ništa ne mogu ponuditi?“. – vrtjela si je po glavi. U svakom slučaju, maca jest došla na vratanca no ipak prekasno.

UNIVERZITETSKI MAČAK

Ernad OSMIĆ | Brčko, BiH

Motala se oko nogu nestrljivih studenata koji su u velikom hodniku prvog sprata zgrade fakulteta očekivali moj dolazak. Bila je prilično čista, bijela i odvratna na način na koji to samo mačke uspijevaju da budu: jezikom je dosezala do krajnjih tačaka dobrog ukusa. Higijena, neko bi rekao.

Nezahvalni kolegij fluidne mehanike bio je moje prokletstvo. Formule sam, naravno, napamet znao – sanjao sam ih; nikakvo čudo što tako brzo postao doktor nauka. Doktor Mirzet Hasić, redovni profesor, harmonija za uši. Tek kad dobiješ titulu, stekneš i znanje, a ne obratno – kako mnogi pogrešno misle.

E sad, valja prenijeti to što znam o gasovima i tekućinama i novim naraštajima. Kako? Uspio sam sve strpati u svoju glavu, ali kako strpati u tuđu?

Bio sam nervozan, moram priznati, tog prvog dana nove školske godine. Univerzitetska mačka se motala po hodniku, ali je nikو nije primjećivao osim mene.

„Preživjela je ljetо“, pomislio sam dok sam se približavao

ucionici.

Predavanje sam započeo pitanjem: Šta su fluidi? Odgovor nisam dobio. Bio sam zaprepašten. Prema mnom su se prostirala lica tridesetak studenata druge godine, od kojih nijedan nije znao definiciju pojma koji je činio jednu polovinu naziva predmeta. Nisam se ni usudio upitati šta je mehanika.

Kući sam došao izmoren od ponavljanja kompletnegradiva fizike iz srednje škole. Narednih pet godina sam tako dolazio kući. Bilo je tu i djece u međuvremenu, motali su mi se oko nogu dok sam gledao dnevnik u večernjim satima. Žena je bila vrijedna i lijepa. Pobrinuo sam se da zna šta su fluidi. Odmah sam joj na prvom sastanku objasnio, a ona je skontala.

– Eto, sad si obrazovanija od većine mojih studenata – rekao sam joj tad.

Njoj to, naravno, nije nikad bilo ni od kakve koristi (nije, ustvari,

nikome, kad bolje razmislim, a možda i jest nekome na Zapadu).

Titula mi je ostarila. Deset godina je već nosim i već osjetim da je sve teža i teža. Gradivo iz srednje ostavio sam nastavnicima u srednjoj. Jebe mi se! Neka uče sami iz udžbenika. Trebalo bih i ja napisati udžbenik. Ma neću, mrsko mi. Djeca su mi u osnovnoj. Najstariji ima dvicu iz fizike. Rekao sam mu da me ne spominje pred profesoricom. Ja nemam ništa s tim. Ali zato zna šta su fluidi. Pobrinuo sam se za to.

Ovi studenti sve gluplji i glupljiji iz godine u godinu. Propadamo kao država zato što ne znamo šta su fluidi.

Danas sam skratio predavanja. Nisam imao posebnog razloga, samo mi bilo mrsko više pričati. Otišao sam popiti kafu. Nikome nije smetalo. Studenti sretni, ja sretan, milina.

Zaboravio sam zakazati laboratorijske vježbe. Ne znam ni ko

mi je asistent. Ko ga jebe! Sigurno neki glupan kao i svi ostali. Sigurno neki preambiciozni fizičar koji stremi za Nobelovom nagradom. Sretno, druže! Hoće li se iko ikad sjetiti i promijeniti ove jebene smede pločice u ovom usranom hodniku fakulteta? Dvadeset godina isto smede govno gledam iz dana u dan. Danas je srijeda. Danas su konsultacije. Igrat će pokeru preko interneta, valjda nikao ne dođe. I baš kad se ja opustim u svojoj kancelariji i počnem odnositi neku Samanthu iz Amerike svotu čipova, neko pokuca na vrata.

– Dobar dan, profesore, mogu l' ući? – pitao je taj zdepasti momak s rokovnikom u ruci.

Sjeo je na stolicu.

– Izvoli – rekao sam preko volje i teškom mukom odvoji pogled od kompjuterskog ekrana.

Ne sjećam se šta mi je prolazilo kroz glavu dok mi je on postavljao svoja pitanja, ali je sigurno bilo zanimljivije od te njegove priče.

– Sačekaj, momak – prekinuo sam ga, ne mogavši ga više slušati. – Šta su fluidi?

Nijemo se skamenio. Znao sam ja kakvi su to studenti. Ne idu na konsultacije da nešto saznaju, nego da profesoru daju do znanja da postoje tu negdje na fakultetu. Jedini studenti koji su gori od ovakvih su one studentice koje u pola osam ujutro dodu na ispit sredene kao za kakvog izlaska u disku. Onaj ko uči doći će s podočnjacima na ispit, a ne napuderisanog nosa. To bi trebalo postaviti ko pravilo neko: Ustolv za izlazak na ispit su izraziti podočnjaci.

– Čuješ ti mene? Šta su fluidi? – ponovio sam pitanje.

Nije znao odgovor.

– Dodi kolega kad budeš znao o čemu hoćeš da mi pripovideš – rekao sam oštro, a trebao sam i oštrite.

On je tiho izašao.

Djeca mi studiraju u Italiji, hoću reći, jedan studira, drugi radi na baušteli, ali zna šta su fluidi. Žena umrla nedavno. Bila je sretna – valjda. I ona je znala šta su fluidi, pa vjerovatno i nije bila sretna.

Napisao sam knjigu. Vrijeme je, pomislio sam. Trideset godina doktor, a nikako pravu knjigu da napišem. Zove se Fluidi u svakodnevnom životu, zbirka poezije. Tematiziram ljudsku zaostalost; imam mnogo građe i fusnota.

Vratio sam se sinoć sa neke univerzitetske svečanosti. Moj bivši asistent osvojio EPS Europhysics Prize, neka nagrada što je daju ljudima koji imaju viška vremena. U svakom slučaju, nije Nobel, tako da se može posrat na nju. Kažu, međutim, da će biti akademik. Ko ga jebe! I to je samo još jedna titula koja čovjeka umara i pritišće. Mijenjao bih titulu za još života, da mogu.

Postao sam senilan, ja mislim, i ubrzo sam penzionisan.

Zadnji dan pred penziju insistirao sam da održim posljednja

predavanja.

– Zna li ko što su fluidi? – pitao sam drugu godinu.

Niko nije znao odgovor. Predavanje je prošlo u ponavljanju gradiva iz srednje škole. Uručeno mi je i cvijeće u hodniku smedih, govnastih pločica. A onda su se svi razišli. Kod kuće me nikao nije čekao pa mi se nije žurilo. Sjedio sam nekoliko sati u tom hodniku. Gledao sam izlizane klupe, razne pločice, krnjave zidove i učini mi se kao da sve to po prvi put vidim. Iza čoška je naišla mačka. Glavu odmah zari u svoje dupe – odvratno; gledao sam neko vrijeme ritual njenog čišćenja, a onda sam krenuo kući.

A šta se onda desilo niko mi ne mora vjerovati, ali je istinito kao i ostatak ove moje priče. Kada sam krenuo prema stepenicama koje vode do prizemlja, zadnji put sam se okrenuo prema tom prelijepom hodniku i pogledao sam mački ravno u oči. Ona je otvorila usta i čudnim mačjim glasom rekla:

– Fluidi su gasovi i tekućine.

Bila je to skromna definicija, ali zadovoljavajuća. Odmah nakon toga nastavila je sa tim, uistinu, profinjenim činom lične higijene, a ja sam zadovoljan krenuo kući, znajući da mi život ne prođe tek tako.

IZ ZEMLJE U ZEMLJU

Mirjana KAPETANOVIĆ | Konjic, BiH

– Majkice, čao, Marija je!

– Čao dušo, šta ima?

– Mama, moram ti nešto reći, ali obećaj da nećeš burno reagirati.

– Ma daj, kad ja to burno reagiram i na što, već sam naučena na svakakve vijesti. Da nisi trudna blago majci?

– Joj mama, ko o čemu ti o trudnoći. Nisam i ne pada mi na pamet da se sada upetljavam u to. Mama, mi odlučili.

– Šta?

– Pa, da idemo, znaš što sam ti pričala, ono što nam je kum namreštiao, u Švedsku.

– U Švedsku? Pa zašto sada, Dragan se zaposlio, a i ti ćeš ako Bog da.

– Joj mama, Dragan radi kao vozač, a magistar je ekonomije, ja sam sociologinja i nemam šanse do dvadeset drugog stoljeća dobiti posao u ovoj zemlji. Nemoj molim te da ponavljamo prežvakane priče po tisuću puta. Odlučili smo!

– Pa ako ste, šta ja tu mogu onda?

– Možeš ako hoćeš. Mama, trebamo sredstva za put i dok se ne snademo. Imaš li još šta od prodaje dedinog stana?

– Znaš da imam, nisam potrošila ni pferninga. Koliko bi vam bilo dovoljno?

– 5-6 tisuća, možda, šta ja znam, koliko možeš dati.

- Pa eto toliko, dodite, dat ću vam i da se pozdravimo. Kad odlazite?
- Sljedeći tjedan.
- Dobro dušo, da vam bude sretno.
- ...
- Majko, moram s tobom razgovorati o vrlo važnoj stvari.
- Reci sine.
- Doći ću popodne kod tebe.
- O baš mi je drago, imam sarme.
- Mama, ja bih se ženio.
- O blago majci, odlučili vi najzad.
- Ma šta najzad, eto odlučili kad možemo.
- Ma da to sam htjela reći.
- Mama, Sonja bi voljela da napravimo svadbu.
- Divno i ja bih jedino tako željela sina jedinca oženiti.
- Ma trošak i glupe ceremonije, ali ludo žensko hoće sva ta stranja, ne mogu je odgovoriti.
- Pa neka, jednom se i to dešava, nadam se.
- Mama, ja nemam dovoljno novaca za svadbu.
- Koliko kontaš da bi bilo dovoljno?
- Oko 10 tisuća, jebi ga, nama šta manje.
- Koliko ti ja moram dodati.
- Petaka majko, ako ti je šta ostalo od dedinog stana.
- Može sine i još ću vam kupiti spavaču sobu.
- Ih, majko, da ne bude previše.
- Ma kakvi, jednom se sin ženi.
- Hvala majkec, lafica si, odoh Sonji javiti.
- Sretno sine.
- ...
- Gospodo Petrović, zašto niste uradili operaciju kako sam vam rekao još u studenom? Vaš karcinom se proširo sa marnice na jajnike. Morat ćemo raditi magnet da vidimo ima li još metastaza. Jako ste neodgovorni prema sebi.
- Nisam uradila, jer mi je vaš kolega u četiri oka tražio dvije tisuće da me ubaci u program za ožujak. Nisam htjela da mu dam te novce, iz principa.
- Uh jesu vam principi. I što sada da radimo? Treba sve van, i ko zna što još. Morat ćete na kemo terapije, moguće i zračenja. Mnogo ste štete napravili zbog vaših principa.
- Bojim se da stvari postavljate vrlo nakaradno doktore. Ostavite me da razmislim o svemu.
- Nemate vremena!
- Imam koliko imam, zbogom!
-
- Pet tisuća??? Grobno mjesto i сахрана? Čovječe, pa to je izvan pameti! U ovoj zemlji ni umrjeti nije lako, a kamo li ostati živ.
- Gospodo, vi hoćete ekskluzivno mjesto, odmah do ulaza, to košta.
- Hoću mjesto pored mog muža pokojnog, to nije nikakvo

ekskluzivno mjesto bilo kada sam njega sahranjivala.
 - Eh, davno je to bilo, sada je groblje krcato, mesta nema, ljudi suhim zlatom plaćaju ova mjesta bliže ulazu, još vam dajem najpovoljniju cijenu.

- Krcato! Navalio narod! Razumijem. Hajde pište račun!
 Da se prekontam. Od tatinog stana je ostalo još točno šest tisuća. Odlično, bit će još i za misu. Otpremi nas moj dobri tata iz zemlje, ostanak na zemlji i u zemlju. Za šta sve dospije trećina vrijednosti jednog roditeljskog stana.

CRVOTOCINA

Marta GLOWATZKY NOVOSEL | Zagreb, Hrvatska

Točkica na kuhinjskom podu. Ličinka. Nakon mjeseci provedenih u затvorenom, osim tihog nestrijeljenja pred samim proljećem, bujale su i sitne životinje. Zima je bila naporno duga i s dolaskom toplijih dana, obično bi se razletjeli na sve strane. To je znatno olakšavalo situaciju, činilo ju podnošljivijom. On na tenis, ona u grad. Ona u kupaonici, on u sobu, on dobro jutro, ona laku noć. Unutar nekoliko kvadratnih metara uspijevali su prolaziti jedno pored drugog, a da se ne dotaknu niti jednim dijelom tijela. Nedostajali su samo znakovi i semafor, ali i bez njih, zajednički suživot počeo je sličiti dobro programiranoj prometnoj signalizaciji. Nakon što ju je neko vrijeme ignorirala, misleći možda će on, a on očito pretpostavljajući - sigurno će ona, navečer prije spavanja, podignula je ličinku s poda i bacila ju kroz prozor. Vani su neki klinci cuclali prvu pivu i glasno raspravljavali o tome kako njihovi starci nisu normalni jer čitav život provode jedno s drugim.

Loše je spavalna. Nervoza se smjestila negdje između grla i jednjaka, bilo je pet ujutro. Još ga nije bilo. Nakon doručka, sunce će izići i to će biti nova šansa! Ne smije zaboraviti da uvijek, u svakom trenutku, mogu krenuti ispočetka. Bio bi dovoljan jedan mali "klik" u glavi. Ali već joj je u idućem trenutku raspoloženje splasnulo. Nagazila je na ljjigavi ostatak hrane, koji se lijepio za bose tabane, i u hodu za njom ostavljao tragove na kuhinjskim pločicama, sve do sudopera. Banana. Jaje. Ili? Crv. Čučnula se da ga bolje promotri i primijetila da se nekoliko pločica dalje nalazi još jedan. Još tri. Pet. Deset. Pogledala je gore, prema stropu. Prizor je bio odvratan, ali i čaroban. Savršeni potencijalim kakvog samo priroda može stvoriti. Točkica, do točkice, sitno nanižani polukružići boje slonovače, okrenuti jedno prema drugom i jedno od drugog, raspoređeni od početka do kraja zida kao mural. Odakle da krene? Da rješava jednog po jednog? Htjela je zatvoriti sve prozore, s vremenom će se valjda ugušiti, popadati na pod, nakon toga će ih pomesti i gotovo. Bila je pretvrđogлавa.

Nema šanse da ovo sama rješava! Dobro gdje je on do sad?! Stalno se povlači po stanu, mota joj se pod nogama, osim kad ga treba! Zatvorila je prozore i vrata.

Iduće jutro probudio ju je smrad. Ljigavi, mokri smrad uvlačio se u nosnice i tjerao na povraćanje. Sanjala je 55-godišnjeg Indijca iz Većernjaka kojem su iz nosa izvukli 50 crva. Nekoliko jajača muhe dospjela su mu u nosnice, gdje su se izlegle ličinke, a onda crvi. Samo takо! Postojala je opasnost da mu pojedu mozak i oči, operacija je trajala tri sata. On je još spavao. Počela ga je dozivati:

- Moraš ovo vidjeti! - nije se niti pomaknuo.

- Halo? Ma diži se, jebote, važno je! Slušaj! Trebalо bi ih nekako maknuti, počeli su smrdjeti, sve ih je puno, nećeš vjerovati! Probudio se oko podneva, prokomentirao u bunilu da mora izići, da treba svježeg zraka. Da će se za to pobrinuti kasnije, za sad neka ostane tako kako je. - To je sigurno dva sata posla, a tu im ništa ne fali i očito neće pobjeći – i napustio stan.

Odakle samo izlaze? S metlom je pokupila onoliko koliko je mogla i stresla većinu na pločice. Još su bili živi. Bacakali su se lijevo-desno kao babuške odložene na travu pored rijeke, ne-tom prije nego što ostanu bez zraka. Ostatak će sam rješavati! Jel' ona zadužena za baš svako sranje u ovoj kući?! Ovaj put će se stvarno pokrenuti! Zadivilo ju je kako pucketaju dok ih je pritiskaza. Kao da iscjediš majonezu. Kao mali jastučići zraka na vrećici, koje jednostavno moraš istisnuti. Nema krckanja kostiju, samo tanka opna i tekućina života. On se nije vraćao do noći. Nakon toga su bez riječi otvorili ormarić sa žestokom cugom, savršeno uigrani, ona Martini, on konjak Martell, do zadnje kapi. Neke stvari lakše je odšutjeti.

Probudili su se sklupčani jedno uz drugo, sljubljeni glavama. Sijamski blizanci spojeni likvom. Sivim stanicama. Navikom. Kad su otvorili oči, gotovo da su se prestrašili jedno drugog. Ta varljiva prijubljenost pripadala je nečemu što je prošlo i sad su samo odmahnuli rukom: kakva glupost, i izvukli se svatko sa svoje strane kreveta, pokrivajući razgoličene dijelove tijela pod reflektorima prvog sunca. Jedino su takva jutra u zajedništvu postala podnošljiva. Jutra, isprana alkoholnom depresijom, svatko u svom nijemom filmu, u svom kutku stana, okruženi neprobojnom žilet-žicom. Na crve gotovo da je i zaboravila. U kuhinju danas još nije ulazila. Sjedila je na kauču, a on ispred kompjutera. Jednom rukom nalaktila se na naslon i promatrala ga. Zašto su toliko drugačiji? To bi se moralo dati posložiti? Ali čemu se sad čudi? Trebalо je znati za prvom zajedničkom večerom. Nagnuo se nad tanjur, i od tog trenutka nije video ništa drugo. Nije tu bilo strasti, samo mehaničko žvakanje, bez sline u ustima, bez mirisa i okusa, ne pogledavši ju niti

jednom. Nagonski. Bilo je jasno iz aviona da ni u životu, pa ni u krevetu ne može biti ništa drugačiji. Ševa s njim bila je moguća jedino na način da se spusti na njegov nivo. Da se svojski potradi i odradi to kao profesionalna kurva, s odmakom od svih i najmanjih tragova ljudskosti - i tako ubrza stvari što je više moguće. Mislila je kako dobar seks ni nije ništa drugo osim uravnوتene kombinacije inteligencije i samokontrole, i da bi se dalo poraditi na tome, kad bi se to samo htjelo, ali nije mu to rekla. Čemu? Umjesto toga rekla je:

- Slušaj, trebalо bi stvarno nešto poduzeti, vezano uz te crve. To se više ne može odgađati! Ne mogu ih sama iskorijeniti, to izlazi i izlazi, nema im kraja, ni početka!

Reakcija ponekad zahtjeva natprirodnu energiju. Od njih dvoje niti jedno više nije imalo snage ni podignuti ruku u zrak. O pronaalaženju uzroka, nije trebalо ni govoriti.

- Kote se naočigled. Još malo i prekrit će nas...!

Stigli su već do dnevne sobe. Na samom rubu lampe, migoljio se mali žućkasto-bijeli parazit. Njegova sjena na zidu bacala je obris divovskog crva koji joj se cerio u facu. Htjela mu je pokazati, al on je već navukao jedan rukav jakne i primio kvaku izlaznih vrata.

Probudio ju je usred noći. Stisnuo se uz nju. Uzdisao joj na uho. Nije imala kuda. Ležala je nepomično, ledima okrenuta od njega. Ali to ga nije sprečavalo. Prišuljao bi joj se često u ono muklom mraku kad riječi odzvanjanju preglasno, ma koliko se čovjek trudio šaptati. Po noći se stvari ionako nisu rješavale, da se ne probude susjedi, to stvarno ne bi imalo smisla. Pa nisu divljaci. To će preko dana, a noć je služila za pripremu tene. Dahtao je kao pseto. Osjećala je da ju sustiže, kao da ju lovi hrpa gladnih, divljih pasa, u stlijepoj uličici bez mogućnosti za bijeg. Kamatar koji je došao naplatiti svoje dugove i drži joj nož pod vratom. Bila je pred golim zidom, na rubu kreveta. Gadio joj se svaki kontakt s njegovom kožom. Kao da se ogromna, sluzava, dlakava životinja prilijepila uz nju i čekala priliku da zagrize u bijelo meso. Ipak je raširila prepone, i nakon toga ništa više nije bilo važno. Paraziti su dobili slobodan prolaz, jednosmjernu kartu bez nade u povratak. Pustila ga je da uđe. Ležala je potpuno prazna i mislila na crve koji su se sada već toliko nakotili, da su se sa zida u kuhinji u mrljama širili na hodnik i dnevni boravak. Točkice. Sitne točkice. Jezikom je kružio po jedva primjetnim točkicama na njezinim ledima. U mislima je između kažiprsta i palca gnječila jednog po jednog. Klizio je u nju. Zatvorila je oči i brojala.

U gustom mraku, kroz zatvorene oči, probijale su suze

lupkale u jastuk na kojem je ležala, ritmički se izmenjujući s mljuckanjem njegove nezaustavljive penetracije. Zabijao se u nju. Silovanje može biti puno grublje, to je znala, ali ovo je boljelo dublje. Nije video ništa. Jēbenio ništa. Da ju je samo jednim okrenutim dlanom pomazio po licu, shvatio bi da je vlažno, da to tako dalje ne ide! Ali on - je bio nagnut nad svoj komad mesine i prožirao ga, dok mu je rastezljiva slina curila niz bradu, kao onu prvu večer na komad pečenog bifteka. Glavu je zavukao ispod pokrivača i spustio se dolje, u nadi da će začinima natopiti obrok, prije nego ga sažvače. I dalje je žimirila. Nije se više micala.

Zaspali su. Iznenada, u ono bljedunjavovo, onemoćalo doba noći kad je čovjek spremjan na puno besmislica i ludosti koje bi mogao pripisati snu ili umoru, izletjela je iz kreveta i uletjela u kuhinju. Pratila je tragove. Gledala je gdje ih je najviše. Vodili su do ormarića skrivenog u kuhinjskoj niši, nalik maloj špajzi. Istresla je griz, ječam, krušne mrvice. Pretražit će svaku ladicu, svaku rupu u stanu, svaki džep, negdje mora postojati izvor! Brašno staro ravno deset godina, gotovo prekriveno crvima. Iza brašna, u rupici drvenog ormarića, sakrilo se sitno, ali

značajno rješenje njezinog problema. Ali to joj nije bilo dosta. Ne sada. Sumanuto je kopala dalje.

Svaka bolest mora imati uzrok i početak! Pa tako i ovi njihovi paraziti. Hlače. Ništa. Košulja. Ništa! Prije početka vrućina i širenja smrda bila je duga teška zima, s prvim danima proljeća rekla mu je "daj, ajde, trebalo bi, netko bi morao, pokreni se!" Tada je postalo gadno, tada se nešto potpuno promijenilo, već tada treba tražiti uzrok!

Vruće proljeće zateklo ih je u kaputima. Smeće jedno lažljivo, nači će razlog! Kaput! Mora postojati logično objašnjenje! Tražila je dalje.

Napokon je napipala. Nešto ljigavo u džepu kaputa. Crv. Crv slijepjen za posjetnicu. Crv na crvenoj posjetnici ispisanoj crnim slovima. Zagledala se u nju. Okrenula ju. Na poledini je pisalo:

Agrosan d.o.o. -

"Suzbijanje crvotčina fumigacijom."

ADIS HOĆE ŽIVJETI

Maja RUČEVIC | Zagreb, Hrvatska

- 'Pizda vam materina nafturana, stoko sitnog zuba, fina grad-ska raja moj kurac, uništili ste ovu zemlju i grad, sve ste usrali, grob vam jebem! Šta je meni moja borba dala, da vas gledam u bjesnim autima, dok žderete jagnje masnim prstima, a mene da dežožiraju ... s puškom sam ginuo za ovo tlo, dan i noć pod granatama, mater ču da vam jebem, sve po spisku, prodan skotovi, m'rš odavde!'

Dodao je aktivnost 'Osjećam se slomljeno', a status utopio u drečavo crvenu pozadinu; Facebook je odnedavno nudio i tu koloritnu inovaciju. Crveno mu se činilo idealnim za pojačanje intenziteta. Fokus mu je potom odlutao do bjeline u gornjem lijevom uglu stranice gdje je pisalo 'Tražite ljudi, mjesta, stvari.' Nije bio siguran je li taj bijeli komadić virtualnog univerzuma promatrao par sekundi ili minuta. Ljudi, mjesta i stvari svakako se nisu ni mogli pronaći tako brzo, osim u čudnovatim kula-rima društvene mreže. Kakva fantastična online narudžba, pomisli. Tražim jednu dobru lojalnu ribu koja neće previše lajati, molim puni pansion u najboljem hotelu u Cancúnu u drugoj polovici jula i hladno pivo, pola litre. Pritisnuto je shut down. Monitor osvane u svoj punini crnomanjaste zamašenosti. Sa sedamaestog kata ima grad na dlanu, kao četnik. Nanišani smotrani snajper pun THC-a pravo u višekatni stambeno-po-slinski kompleks koji već godinama zjapi prazan aka svjedoči o još jednoj propaloj investiciji i opranim parama. Sad će ga navodno kupiti misteriozni katarski biznismen.

Pranje na pranje. Nikad se taj dinar neće 'osušiti'. Otvorit će guzonja radna mjesta, kažu. Bit će somuna i kafe za sitnu raju. Proljeće je. Refleksija sunčeve svjetlosti odbija se na toliko puno mjesta, i panorama ima svoj topao kromatski ram, nesagledivo različit od onog državnog, posivjelog. Podno neboder-a u kojem trenutno boravi jer nema gdje, novokomponovani klinci poderanih farmerki i zadignutih ovratnika fučkaju šišu iz arabskih nargila. Iz zvučnika dere Ceca. Numera: 'Beograd'.

Za rata, a i poslije izlaska iz umobolnice, volio je Šejlu. I danas bi za nju ubio, ali to zna samo on, gadno ga je izdala. U njemu se bori neiskazivo mnogo manjih i većih bolja. Jednih koje tjeraju na bijes i osvetu, ali i onih razornih zbog kojih se nerijetko, ležeći po tudim krevetima punim stjenica i skorenih komadića pojispadalih iz krompiruša, sklupča do veličine fetusa dok plače, toliko duša pati. Ispod ožiljka od gelera na ruci je tetovirao nejzino ime. Dugo su otpadale kraste. Češao je Šejlu kao neki svrab koji nikako da prođe. I otac mu je stario sa sličnom škrabarjom na mišci, klasičnom JNA-ovskom

siluetom neke Vesne. Ugasio je joint i uslikao tetovažu mobitelom. Presukao je jednim od filtera koje je nudio pametni telefon. 'Nostalgija'. Bilo je, ruku na srce, teško razlučiti što je u fotografiji koja je u krupnom kadru prikazivala dlakovu bradavicu ispod koje se davno učahurila prostrjeljana rana, a pod njom nevješto, gotovo amaterski, tintom ugravirano žensko ime – nostalgično, barem u onom toplijikavom smislu te riječi. No svakako je filter odradio neki svoj fotošop efekt koji mu se učinio prikladnim. Objavio ju je uz popratni čemer koji mu se, nezaustavljivo poput sjevernorejske balističke rakete, ispalio iz nutrine:

- 'Ožiljci koje nosim od bliskih ljudi nikad neće proći. Emotivni jade, prodala si nas k'o bubreg za pola marke. Još su ti gaće bile mokre od mene, a već je drugi bio u tebi, crkla dabogda! I kurva s Lašvanske petlje je časniljal Zbog tebe sam mrtav, a dišem, ali dode sve na svoje... Još ćeš ti moliti da te pogledam... Uživaj dok možeš... Možda ti sutra na vrata dodem, seljančuro maloumna!'

Već preko dvadeset godina priziva to 'sutra', još od one noći kad je pijan, što od rata, što od rakije, ušao u kuću koju su do-tad dijelili. U praznoj dječjoj sobi nije bilo ni zvečke ni pelene. Svoje krilo ormara je ispraznila. Čaša sa dvjema četkicama za zube nije bila sporna jer za njih, a kamoli za Zubnu pastu tada nisu imali. Nikada postiže nije video ni nju ni dijete. Ispalila se nekako hladno i proračunato, ništa drugačije od hiljada grana-ta koje su tada rokale grad. Otada kuća na razna vrata, samo ne njezina. I ove godine je nastupilo ljeto, bahato donoseći najduži dan koji treba ubiti. Otkad su ga izbacili iz stana, nikog da mu se javi, pita kako je. Zanjemili svi bjelesvjetski inboxi. A znaju situaciju, gamad jedna, sve je objavljivao na mreži, i kad je u parku spavao, i kad je gladan bio, osamnaest dana bez prebijene pare. A u bolnicu kad je osvanuo, ni komentar ohrabrenja da napišu. I njima je majku jebao, javno, jer, u međuvremenu je postao i javna ličnost budući da ga je jedan novinar fotografirao dok je gol golcat stajao ispred institucije od vitalnog državnog značaja i pišao po fasadi zgrade dok nije došla policija. I taj portalski članak je objavio, neka vide na šta čovjeka natjeraju nepravda i očaj. Nijedan lajk nije zaradio. Bilo mu je teško. Pod kožu više nije stalo.

Prestao je pitljekove i opet je nemiran. Želi otici iz ove zemlje. Sreo je prošli mjesec jednog borca s kojim je bio na liniji, pričao mu je o Norveškoj. O prosperitetu, standuru, hrani. O nepodnošljivo težini nestajanja u ovdasnjoj bari. I jednom posliču koji ganja tamо, možda bi i njemu nešto sredio, javit će mu se, ima fejs. Svaki dan otvara bijeli prozorčić s imenom ratnog druga, premda mu još nijednom nije stigla crvena notifikacija. Gleda u njega i čeka, to je prozor s nadom,

najvećom od svih igračica ženskog roda. Nemir se pojača svaki put kad novopečeni Norvežanin objavi sretne fotografije iz fjordovitog Eldorada. Sjetio se večeras, tko zna iz kojeg razloga, starog regala u roditeljskoj sobi u koji je znao zavirivati kao dijete. Toliko je puta posegnuo za Brucknerovom knjigom 'Sadako hoće živjeti'. Čitao bi opis radnje na koricama, otvarao knjigu nasumce, s vremenom i cijelu pročitao. Bilo je nečeg tužnog u djevojčici koja je izradivila ždralove ne bi li ozdravila. Zapitao se, retorički, koji bi simbol tako simbolički vrijedio kao taj japanski u ovoj našoj kulturi. Izšao je van. Dugo ulicom mahao rukama, a onda se instalirao pred ministarstvo i na sav glas vikao: Adis hoće živjeti! Adis hoće živjeti! Zburjena lica prolaznika, podrugljivi podsmjesi, poneko žaljenje. Muka dokonih zaštitara jer opet moraju sklanjati istog bolesnika. Velika je samoča ludačka, košulja gorostastova.

U bijelinu za traženje ljudi, mjesta i stvari ponovo je noćas upišao 'Šejla B.', premda je znao da se njegovog prezimena nesumnjivo odavno odrekla. Facebook je ponudio dva rezulta. Jedna udata, neugledna, najmanje dvadeset godina mlađa od njega, druga, podjednako mlađa, zatvorenog profila koji škrta ni informacijama, ali dovoljno ljepuškasta na slici da i njoj jebe mater, tek onako. Drug koji ga je primio na konak je otišao na neki teferić, neće ga biti još dugoo, a smračilo se. Sparno je ramazansko veče, opet ga je uhvatilo dobro staro malodušje. Čitavog ga je zagrlilo, prijateljski, da zna da nije baš posve sam. Sad će i top da pukne, iftar će. Ljudi će na sjela, zveckat će čist escajg, zvonko, sve kroz veselo žamor gladnih postača. Adis sporo navlači zavjesu. Palj windowse tudih sudbina, a potom sjedi i čeka da se pojavi deus ex machina; notifikacija, poruka, da ga krene, da prođe, život.

LETNJI SAN ŽIVOMIRA STOLARA

Branislav BANKOVIĆ | Mladenovac, Srbija

- Gotovo - rekao je Živomir i zaklopio kutiju sa alatom pošto je ušrafo i poslednju ručku na donjem delu sanduka pažljivo da ne ošteti sveži sloj laka.

Bila je subota, pazarni dan i prolaznici su zastajali oko ograde da se još jednom uvere u majstorstvo svoga zemljaka. Veliči poklopac uspravljen uza zid kuće blistao je na suncu kao kakva zlatna ploča. Tog avgustovskog prepodneva mušice su ujedale kao pred kišu, majstor je potražio hlad vinove loze i seo da popije kafu ispod svog parčeta neba.

- Odmori se malo pa da ga nosiš – rekla mu je Jovana njegova žena.

- Mislio sam da odem popodne po hladovini.
- Nema šta da čekaš, a i popodne će biti još veća vrućina. Ispegaču ti belu košulju.
- Muž je gledao u ženu pogledom 'zar baš moram' ali je ona bila odlučna kao i uvek.
- Nečeš ići kakav bilo i zapamti, nema veresije.

Ličio je na uplašenog dečaka dok je u staroj i prašnjavoj trenerci čutke ispijao hladnu kafu. Bio je jedini stolar u selu koji je pravio vrata i prozore a po potrebi je vršio sitne popravke. Mrtačke sanduke je izradivilo samo po porudžbini. Dobričina kakav je bio, taj prosedi zanatlija u svojim ranim četrdesetim, nije znao da naplati svoj trud. Da mu nije bilo Jovane još bi živelji u onoj oronuloj blatinjari kod vinograda. Imali su iza sebe pet godina braka, dvoje dece i nedovršenu prizemnu kuću.

Dok je peglala ne tremu Jovana je razmišljala o tome koliko je njen muž proveo vremena u radionici i koliko bi to sve trebalo naplatiti.

- Koliko ćeš da naplatiš za njega? – pitala je.
- Ne znam, nismo pričali o ceni. Tražiš šezdeset hiljada pa koliko dobijem.
- Traži sto. Pedeset hiljada je običan, ovaj vredi bar duplo.

Dodalju mu je košulju i pantalone i on je ušao u sobu da se obuče. Ona je ostala napolju pored sanduka. Deci je zabranjeno da ga dodiruju. Divila mu se u tišini. Bože mi oprosti, pomisliла je, da nije to što jeste pa da ga čovek unese u kuću kao komodu ili sto toliko je lep.

U tom trenutku se začula škripa kapije i pas je zalajao. Ušla su dva muškarca u crnim košuljama, brisali su rukama znoj sa čela.

- Jel' tu gazda? – upitao je jedan.
- Sad ču da ga pozovem – odgovorila je žena ponudivši ljude da sednu na klupu u dvorištu. Kada se obukao Živomir je izšao iz kuće i zatekao nepoznate ljude kako se dive njegovom delu.
- Izvrsno, ovako nešto nikad nisam video. Svaka čast majstore - rekao je stariji muškarac.
- Hvala - odgovorio je Živomir ponosan na sebe.

Drugi muškarac koji je bio krupniji i mlađi sa negovanom kožom i tankim brkovima odmah je pokazao svoju predužljivost stečenu na privremenom radu u inostranstvu. - Majka mi je, zname, pre dva dana. Odmah sam doletoeo iz Nemačke čim su mi javili, danas bi trebalo da je sahranimo zbog vrućine. Bila je krupna žena tako da bi joj ovako nešto baš odgovaralo

– pokaza očima na sanduk. Sve to je izgovorio grubim glasom siguran u sebe kao da je on prodavac.

– Prodat je – rekao je Živomir – Radmili Potočarevoj, ona ga je poručila za svoga muža. Muškarci su slegli ramenima i bez reći pošli ka kapiji.

– Ali nije dala kaparu – dodala je Jovana.

Zastali su kod kapije, a sin pokojnice se lupio po glavi kao da se nečeg iznenada setio – Novac nije problem samo reci koliko košta?

– Prodat je, već sam vam rekao! – ponovio je Živomir ljun na svoju ženu što se meša u njegove poslove.

– Ali ako nisi uezeo kaparu prodaj ga meni, drugi napravi toj ženi i svima lepo, ta ne piše ime na njemu. Tri muškarca i jedna žena stajali su na sred dvorišta u tišini. Čulo se samo cvrčanje cvrčaka. Blokovi i cigle da dogradnju kuće, razbacani po dvorištu, odavali su toplotu zagrejani na suncu što je vrućino činilo još neizdržljivijom.

Živomir je progovorio – Poručila ga je još pre nedelju dana, uzete su i dimenzije. Izrađen je od hrastovine stare preko deset godina. Sve je spajano lepljenjem čak su i eksri od drveta, samo su ručke od čistog mesinga.

– Znam čoveče sve to, samo reci cenu – rekao je mlađi muškarac nestrljivo dok je stariji pripaljivao sebi cigaretu i klimao glavom.

– Prodat je – ponovio je Živomir.

Rukovali su se i otisli niz put. Iz svog autombila su gledali na sanduk kao na veliku ribu koja im je upravo izmakla iz ruku i pobegla u reku.

– Ovaj bi ti dao svih sto hiljada – rekla je Jovana.

– Ne mogu da prodam nešto što je već prodato.

– To čemo tek da vidimo kad doneseš pare.

– Ne mešaj se.

– Ne mešam se, samo kažem.

Petar Potočar je bio najbogatiji čovek u selu, trgovao je žitom. Nasledio ga je njegov sin Perica, lezilebović pun sebe, koji je posao preneo u grad gde je otvorio pekari. Otac je u bolnici teško bolestan duže vreme, a poslednjih nekoliko dana stanje se pogoršalo i samo se čekalo da jave da je umro. Prošle nedelje je Radmila srela Živomira u ambulantni i poručila sanduk. Bila je to dobrodržeca i poštena žena koja je živila u velikoj kući sa sinom i snajom. Živomir je mislio da će ona da mu otvoriti tešku kapiju od kovanog gvožđa kada je pozvonio ali to je učinilo jedno od dece. Komšiluk se stiskao okupljen oko kapije da vidi veliki sanduk neverovatne izrade. Vest o njegovoj lepoti već se pročula na sve strane.

Ugurao je natvorena kolica i spustio na popločanu stazu. U beloj košulji mokroj od znoja stajao je na sred širokog dvorišta s onim izrazom na licu punim iščekivanja, s kojim siromasi dolaze u bogataške kuće. Prva je pred njega izašla Radmilina snaja i naredila deci da odmah zatvore kapiju kako komšiluk ne bi zverao.

– Dobar dan Vesna – poznavali su se od ranije – je li Radmila kod kuće?

– Ne znam, sad ču da vidim – odgovorila je kratko i ušla u jedan od ulaza u kuću. Imala je dugu kosu vezanu u rep, suknu do kolena i duge bele noge zategnutih listova. Gore je nosila široku majicu ispod koje su se octavale velike grudi. Od pozadi je ličila na devojčicu samo se spreda, po stomaku, video je da žena. Bila je trudna.

– Kakvo je to čudo? – užviknuo je Perica koji se pojавio na terasi samo u bermudama. Upravo se istuširao, držao je u ruci peškir, ono malo kose na glavi već mu je bilo suvo dok se voda zadržala na njegovim maljavinim grudima i velikom stomaku.

– Šta je to? – ponovio je pitanje.

– Sanduk za gospodina vašeg oca.

– Ko je to naručio?

– Gospoda Radmila – odgovorio je Živomir. Muž i žena su se pogledali zburnjeno. Ona je držala poslužavnik na kome je bio sok za decu sipan u čaše čije se staklo maglilo od hladnoće.

– Blesava žena – rekao je Perica. Vesna je vrtela glavom kao da potvrđuje a onda se okrenula ka svom mužu – Češi, brzo, brzo! On je bacio peškir preko stolice i sa obe ruke počeo da je grebe po stomaku. Po tome koliko su delovali uvezano video se da je to radnja koju su već duže vreme činili.

– Ja ovo nisam naručio niti ču da platim. Svog oca ču da kremiram i to je već zakazano za ponedeljak, tako da ovu skalareriju možeš da nosiš iz moje avlige, odmah.

– Perice sine, – prošaputala je majka koja se pojavila u tom trenutku – objasnjući ti.

– Nečeš ti meni ništa da objašnjavaš – još više je podigao ton – oca ču da kremiram i sahranim u gradu. Nemam ja vremena da dolazim u selo i da se kršim po groblju. To je završeno, a sad objasni ovom čoveku da može da nosi to. Odmah.

Žena je sedela ravnodušno na terasi i pušila.

Majka je prišla sinu i šapnula mu nešto na uho.

To ga je još više razbesnelo – Ti si luda žena, načisto si poludela, a on je još ludi kad se sa tobom dogovaraš.

Nemoj da me nerviraš – rekao je i ušao u kuću zalupivši vrata za sobom tako kako da su se ponovo otvorila. Vesna je ušla za njim i zatvorila vrata.

Radmila je prišla Živomiru i zagrlila ga kao da ga teši –

Kučka Obrenova, sve je ovo njeno maslo. Od kada mi je ušla u kuću sve je okrenula naglavačke, a ovaj moj samo aminuje. Živomir nije znao šta da kaže jer je poštovao tu ženu i njenog pokojnog muža, uvek su mu poštено plačali.

- Šta da radim, pravio sam ga po meri gospodina Petra? – pokazao je rukom na sanduk.

- Ostavi ga tu do večeras i idi, a ja ču već nešto videti kad se on smiri. Ne brini, neću ti ostati dužna – rekla mu je i ispratila ga do kapije.

Ispred ga je sačekalo još više ljudi nego kada je dolazio i svi su ga tapšali po ramenu kada su videli da izlazi bez kolica. Do tog trenutka je mislio da je napravio sanduk nešto veći i lepši od svih predhodnih i kako je morao da ga ostavi gospodin Radmili iz poštovanja još verujući da sve to nije ništa naročito. Njemu je ostala samo nada da će na neki način izvaditi štetu. Kada je video sve te ljude primetio je da je to za njih imalo neku veću važnost.

- Koliko ti je platio, a? Teški su oni za pare.

- Sto hiljada, ravno - osetio je uzbudjenje.

- Ovo mora da se zalijel - uzviknuo je neko iz gomile.

Po ovoj vručini popio bih hladno pivo i sa samim davolom pomislio je Živomir i rekao pred svima – Ja častim.

Ture piva su se smernjivale jedna za drugom a muzika je celo popodne svirala na njegov račun. Za to vreme Jovana mu je spremila omiljenu čorbu od karfiola, koja se uveliko ohladila. S nestrpljenjem je gledala kroz prozor očekujući da se vrati iz sela kako bi mu saopštila fantastičnu ideju koja joj je upravo pala na pamet. Htelala je da mu predloži da napravi nekoliko sanduka većih dimenzija u rezervi, koji bi uvek bili spremni za prodaju.

Vraćajući se kući tek kasno uveče Živomir je morao opet proći pored raskošnog gazdinstva Potočarevih. Na ulici ispred kapije ugledao je svoja stara kolica i na njima zlatni sanduk koji je blistao na mesečini. Bez razmišljanja je zgrabio ručke i nastavio dalje prema svojoj kući. Kada je stigao do centra sela, odmah preko puta crkve, savladao ga je umor i sustigao popijeni alkohol. Pošto više nije mogao da napravi ni jedan jedini korak legao je u sanduk i zaspao. Sanjao je najlepši san, sanjao je kako mu prilazi Vesna Obrenova u kratkoj sukњi i zapoveda, češi, brzo, brzo, a on je steže svojim veštitim majstorskim rukama po guzovima i nabreklim dojkama.

Već je uveliko svanulo kada je čuo žene koje su pošle na jutarnju službu ali mu ni na kraj pameti nije padalo da napusti najlepši san svog života.

ZAGRLI ME I PUSTI NEKI BLUES

Zvonimir MIKULIĆ | Ljubuški, BiH

Osvanuo je savršen zimski dan; spavao sam dva sata u komadu, nisu me mučili košmrarni snovi ni jutarnja glavobolja. Odavno se nisam osjećao ovako dobro; vedrina dana preslikala je na moje lice, a oštra me je suhomrazica tjerala na život. Poslije druge šalice kave i sedme cigarete zazucao je mobitel. Poruka! Ona je. – Di si? Spavaš li? – Glupo pitanje nekomu tko više nikako ne izlazi u društvo, tko pati od kronične nesanicice i ne može se pribратi ako ne povuče barem koji dim.

Jutros je drukčije; ne trebam ništa, već sam skoro cijeli tjedan čist. Odlučio sam, sada uistinu, definitivno, moram srediti svoj život. Krajnji je čas. I s njom moram istjerati stvari na čistac; ili-ili. Sve ovo već predugo traje, više od čitavog desetljeća. I gdje smo? Gdje smo i bili; i nakon prve godine, i poslije druge, i pete, i desete. Hodamo, volimo se, prekidamo, mirimo se, izmenjuju se pelin i med. Prolazimo sve što i svaki običan ljubavni par, samo što kod drugih to traje koji mjesec, godinu, dvije, a onda, ili se razidu ili učine sljedeći korak. A mi – ništa, nit se razilazimo, nit išta mijenjamamo, samo nam se godine broje. I izbrojalo ih se – puno, previše. Da smo kao većina dosad bi nam djeca išla u školu. A nas dvoje? Ona je još uvijek kod mame, a ja samujem ko vuk samotnjak. Dosta je, došlo je vrijeme odluke.

Zato joj neću reći da pita gluposti, tek što smo se pomirili, već ču se javiti i pozvati je na izlet. Znam što voli. Najprije ćemo na opuštajući vožnju unaokolo, onda duga šetnja, pa pojesti štrogod ukusno, a poslije – ovisi. Sve ovisi od njezinog odgovora. Novi početak ili konačan kraj. Pa, ako treba – neka boli. Preživjet ću. Svašta sam preživio pa ču, valjda, i prekid. Ako prekida bude, a nadam se da neće. Nemam pojma ni kako bi ona podnijela takvo što; tolike smo godine skupa, svi nas već gledaju kao jedno, svima smo već odavna završen slučaj, samo sebi nišmo. I nisam ja kriv. Koliko god puta sam pokušao, dobio sam košaricu. Neka, ne požuruj me, nije pravi trenutak, imamo vremena...

E, više nemamo vremena! Dan je odluke, mila, samo što ti još ne znaš. Ja znam, ali ne znam ishod. Znat ćemo, večeras ćemo svi sve znati.

Nisam smio dopustiti da i dalje čeka. Nazvao sam i tek što je zazvoniло začuh joj umiljati glas. Dobro je, sinu mi, vesela je: – Grličice, ljubavi, kući sam. Budan sam, a kakav bi bio? Baš mislim na te i razmišljam kamo bi danas mogli na izlet. Biraj, more ili planina.

– Doma si i ne spavaš, a ja ovoliko dugo čekam da se javiš. Da nemaš, možda, društvo? A?

– Mila, ni ja, a ni ti ne pozajemmo nijednu koja bi bila toliko luda zauzeti tvoje mjesto. Poznajući tebe...

– ... Poznajući mene, ni ona, a pogotovu ti, ne bi se dobro proveli. Nemoj ni pomislit! Poznato ti je: Moje – je moje. I nije više... Što si rekao, izlet? Pa, mogli bi. Radije u planinu. Izgleda da će biti prekrasan dan. Što kažeš?

– Može, idemo u planinu.

– Jesi li sredio auto? Gore će zasigurno biti snijega. Da ne bude problema.

– Ništa ne brini. Ipak sam ja vojni specijalac, doduše umirovljeni, ali ipak specijalac. Za nas nema, niti je bilo nesavladivih prepreka. Pokupit će te za pola sata.

– Hm, dobro, dobro, specijalac moj neustrašivi. Zato su te umirovili i predali jednoj bespomoćnoj teti iz vrtića na čuvanje.

– Sorry! Prerano i nepravedno umirovili!

– O.K., dobro, znam, znam. Čekam te za pola sata. Pusa.

– Pusa...

Preostalu kavu sam naliuo u šalicu i pripalio. Odmahujući glavom, povukao sam dim:

– Hm, vražja mala. Ništa od raskida. Stvorena je baš za mene. Moram je nekako nagovoriti da pristane. – Srknuo sam posljednji gutljaj već ohladnjene kave, nabacao prljavo posude u sudoper i spremio se. Tenisice sam zamijenio vojničkim čizmama, na kariranu košulju navukao maskirnu jaknu i u džep traperica strpao sav novac koji sam našao u kući.

Nakon nekoliko pokušaja Golf je upalio i rigajući crni dim, uz snažno trzanje, odsakutao niz pustu ulicu. Već do njezine zgrade auto je preo kao sita mačka, a vožnja je postala nalik ljuštanju pamučastih oblaka na nebū. Tek što sam zatrubio, pojavila se na stubitušu s pernatom, skijaškom jaknom preko ruke. Unutrašnjost auta preplavio je slatkast miris parfema, a sočan je poljubac nadjačao nesnosno bučnu glazbu. Utisala je CD-uređaj i odmjerila me pozorno. Nije okolišala, već je po svome, odmah na nož:

– A jesi se sredio... vijetnamka, karirana koša i vojničke čizme. Nepopravljiv si. Di su jakna i buce koje sam ti poklonila? Znaš da će skijalište biti krcato, a ti poput klošara. Mogao si se makar meni za ljubav upristojiti.

– Što mi fali? Sebi sam baš pristojan. Ko šljivi tu gomilu papaka. Sve sami snobovi. Što bi oni dali za ovakve čizme? Čizme posvećene u rogovskom blatu i jakna zakađena barutnim dimom s ratišta. Toga nema u buticima. Sve mogu kupiti, sve, ali ovo ne!

– Mistiš da ih je briga, dragi moj. Heroji nisu više u modi. Papci žive, a ti spavaj ko zec, iščekuj poštara s mirovinom i pojačavaj glasnoču mjuze do crvenog.

– Ja opet ništa ne bi mijenjao. Meni je dobro. Pogotovu kad si ti sa mnom... – poljubio sam je, krajičkom oka prateći cestu. Nasmišila se i ugnijezdila u mome naručju. Ljevom sam rukom držao upravljač, a desnom sam joj milovač kosu.

– Do skijališta u planini jedva smo razmijenili poneku riječ; već odavno dovoljan nam je tek pogled, gesta, ništa nismo trebali da bi se razumjeli. Idla malo pomaknutog ljubavnog para; golf lagano klizi pustom cestom, Caleova lepršava gitara opušta kao najbolja trava, a pusti planinski beskraj potpuno nas izolira od ostatka svijeta u našem malom svemiru. Preljepo da bi potrajalo. Ubrazo smo stigli.

Dolaskom, život na izletištu se prenijela i na nas; prourjili smo pored prekrcanog motela, sporednim putovima izbjegli smo gužvu na skijalištu i cestom prekrivenom neugaženim snijegom produžili do kamenog spomenika na šumovitom obronku. Zaputili smo se uzbrdo, skrovitom, zasnijezđenom stazom koja je vijugala bukvicom oko spomenika. Obožavali smo samotne šetnje netaknutom prirodom.

Rumenih obraza, mokrih nogavica, umorni, ogladjnjeni, nakon tri sata prćenja biještavo-bijelog, prštavog snijega, zaledenim smo golfov pošli na objed u motel. Odavno je jenjala podnevna gužva i naš stol uz kamin je bio slobodan.

Već uz pridjelo je shvatila da nešto smjeram. Prala me je nervoza kao prištavog pubertetiju na prvom spoju.

– Dragi, što ti je odjednom? Čemu nervoza? – upitala me bržim glasom i pomilovala mi ruku. Trenutak sam oklijevao, a onda, uvezvi njenu malu, meku ruku među dlanove rekao:

– Grličice, čtaš me ko bukvar. Jest, nervozan sam, a evo i zašto. – duboko sam udahnuo i ispalio: – Ljubavi, ajde udvostruči mi brojno stanje u kući. Ovo više nema smisla. Prije sam postao umirovljenik, nego mladoženja...

Zatečena, razrogačila je oči, zastala časak i onda prasnula u glasan kikot:

– Dobro, pristajem, udat će se za tebe. Povećat će ti brojno stanje i to puno više nego dvostruko. I da znaš, za mene nisi u mirovini. Kod mene nemaš isprike. – zatečen, potpuno sam zablokirao, a ona je nastavila koknetno:

– A di ti je prsten?

– Jebi ga, iznenadila si me. Više i ne znam di je. Potražit ćemo ga kasnije. Poljubismos se. Zagonetno se nasmišila i nastavila jesti. Ja jedva da sam dirnuo glavno jelo. Samo sam je gledao i pijuckao blatinu.

– Pristala si. Ne mogu vjerovat. Kucnut će u drvo da nas neko ne urekne.

– Ne pizdi, već pojedi nešto. Ukusno je. Udarit će ti vino u glavu.

– Nemoguće, već sam udaren. – bubnuo sam, sada potpuno opušten.
– Dosad nisi bio. To sam te ja puknula?
– Jesi, ali vratit će ti. Uskoro. Obećavam!
– Hm, jedva čekam... Znaš što, dosta je jela. Hajdemo mi našoj kući tražiti prsten. – odloživši pribor, namignu i preostalo vino ravnomjerno razli u čaše. Pogledali smo se u oči, nazdravljujući: – Za nas! – izgovorili smo uglas i iskapili čaše.
– Konobaru smo ostavili masnu napojnicu i zagrljeni pohitali na parkiralište. Poslije kračeg nečkanja golf je upalio, a mi smo, ljubeći se, čekali da se odledi vjetrobransko staklo. Nevoljko je izmignila iz moga zagrljaja i kiselog lica rekla: – Vozi, Miško! – pa se vragolasto nasmijala. Polazeći, i ja sam se nasmijao našoj staroj fori.

Već se uhvatio mrak, a zvjezde, poput krijesnika rasute nebom, su obasjavale kolnik na kojem se mjestimčno caklio led. Šutjeli smo, držeći se za ruke. Kod izlaza na glavnu cestu ona se promeškolji, namjesti se u mome krilu i maznim glasom zuguka:

– Zagri me i pusti neki blues.
Odabro sam CD Hughia Lauria i zagrlio je. Očarani magijom, slušali smo u tišini dok je golf gutao kilometre.

Na početku duge nizbrdice htjedoh prikočiti i ubaciti u nižu brzinu. Papučica propade do poda. Refleksno sam pokušao još nekoliko puta, ali uzalud. Golf je nekontrolirano ubrzavao primičući se oštrot krivini.

– Specijalac, izgleda da si pronašao svoju minu – pomislih, pogledavši voljenu u svome naručju. Sagnuo sam se i poljubio joj sklopljene oči.
Odjeknu strahovit tresak i nastade mrak, a onda, trak svjetla bljesnu negdje u beskraju.

DEVET

Anita BARAĆ | Sinj, Hrvatska

-Nemoj- molečivo je rekla skidajući njegovu ruku sa svoga obraza.
-Moram po djecu- prošaputala je pokušavajući se podignuti.
-Djeca mogu čekati- rekao joj je i uhvatio je za ruku.

Taj ton njegovoga glasa, uvijek je vrati na onaj prvi put kad ga je čula. Prije devet godina. Njihova prva bračna noć. Ton koji ne podnosi ne.

-Ali.....pokušala je.

-Dođi rekao sam!

Sjela mu je na koljena. Uhvatio ju je za grudi i halapljivo poljubio. Ona se stresla. Čvrsto je stisnula šake grleći ga. Gledala je u strop dok joj je on ljubio vrat. Naučila je izbjegavati njegove poljupce. Vlažne i agresivne. Pokrenula se. Nema smisla odgovarati. Šta prije stisne zube i To odradi, prije će ga se riješiti. Spustila je ruku i otvorila mu štic.

Rekao joj je da će je večeras izvesti. Mrzila je izlaske. Morala je biti umiljata, smjela je gledati samo u njega i razgovarati samo s njim. Trpio je pokoji pristojni razgovor sa ženama ali ni to nije smjelo biti dugo. Umorila bi se od sklanjanja pogleda. Mrzila je izlaske i poglede žena koje su je smatrale glupom lutkom koja se pravi važna. Mrzila je izlaske i sex nakon. Ali na izlascima je smjela piti. Pa je bilo lakše.

-Isprazne glupače, stalno nešto zanovijetaju. Nemaš od njih šta naučiti- to joj je rekao prvi put kad je htjela na kavu sa prijateljcama. Sada već bivšim.

-Kreteni, nisu te naučili ničemu i ništa ti nisu dali- rekao je za njene roditelje i zabranio joj da ih viđa.

-Ženi je mjesto u kući uz djecu.- rekao joj je kad se htjela zaposliti.

-Mama idemo li na sladoled- iz razmišljanja ju je prenio dječiji glas.

-Ne, moramo kući, tata nas čeka.

-Ali ja bi na sladoled.- tužno će djevojčica.

-Znam, ali ne možemo- kaže nježno, a opet dovoljno oštro da pobuna prestane.

-Ubiću djecu, a ti ćeš gledati- rekao joj je kad je jednom smogla hrabrosti i otišla.

Nakon toga mjesec dana nije mogla ustati. Na hitnoj je rekla da je pala. Ali još uvijek pamti broj mlađe doktorice koja joj je rekla da zna i da joj može pomoći. Nije se usudila sačuvati papirić.

Kako je mogla tako pogriješiti?- svakodnevno je ponavljala. Bio je divan. Dvije godine sreće, zadovoljstva i ljubavi. Do prve bračne noći.

Pila je votku s puno leda i smiješila mu se. On je bio pun sebe, pokazujući svoju ženiku ponosno slaveći devet godina braka. Nije progovorila ni riječi, no to se od nje nije ni očekivalo.

-
-Moja lutika- rekao bi svako malo je ljubeći u usta hvatajući je za grudi. Smrdio je na alkohol i duhan.

-Bila si dobra večeras, rekao joj je u autu dok su se vozili kući.

-Nagradiću te, znam ja šta vole takve kao ti -prošaptao joj je dok joj je uvlačio ruku ispod haljine.
-Moramo pričekati dok ode Eva- rekla je nadajući se da će on zaspati dok ona isprati gospodu Evu, stariju ženu sa trećeg kata koja im je ponekad čuvala djeцу.
-Pričekat čemo- rekao je gurajući joj prst u gaćice.

Eva je spavala u fotelji ispred televizora. Lagano ju je dotaknula po ramenima.

-Stigli ste nasmiješila se starica i ustala.
-Bili su dobri, brzo su zaspali, ostavila sam vam palačinke na stolu.
-Hvala vam- rekla je ispraćajući je do vrata.
-Laku noć.
-Laku noć i sretna vam godišnjica.

Otišla je pogledati djecu. Pokrila je Marka i pokupila igračke sa poda. Odugovila je.
Provirila je u Majinu sobu. On je sjedio na krevetu. Mislila je ući kad je ugledala njegovu ruku koja je klizila po njenome bedru. Nekoliko trenutaka je niješno gledala, a onda se okrenula i otišla u sobu.
Skinula je haljinu i grudnjak i smanjila svjetlo.

-Dragi ja sam spremna- rekla je umiljato
-Gde si, mogla bih zaspati- povikala je nestreljivo.
-Evo me- ulazio je skidajući cipele.Sad ćeš.....
-Mogli bi ovaj put zamijeniti uloge- prekinula ga je mazno mašući mu lisicama ispred lica.
-Ohohoo vidi ti nje, mislio sam da te to ne uspaljuje. Naravno srce, zaslужila si- rekao je bacajući se na krevet šreći ruke.
Zavezala ga je za uzglavlje.
-Mmm nije loše, da vidimo šta znaš kobilice moja- zatvorio je oči.
Otišla je do ormara i izabrała maramu. Zelenu sa žutim leptirima. Onu koju joj je donio u bolnicu.
Glupačo šta radiš!!!- bacao se po krevetu, crven u licu, bijesan.
Zavezala mu je usta.
Otišla je u kuhinju i otvorila ladicu sa noževima.

-Kozo! Ovo nije nož za mesol- sijevnulo joj je ispred očiju.

Dugo ga je gledala naslonjena na vrata s nožem u desnoj ruci srušenoj niz bok. Urlikao je. Sjela je na njega i zatvorila oči.
Zamahnula je devet puta. Najjače šta je mogla.
Nije ga pogledala.Nije ni namjeravala.
-Dovoljno je loših uspomena- prošaputala je.
Izašla je, zaključala vrata od sobe, počistila kapljice krvi po hodniku, otuširala se, sjela u kuhinju i pojela palačinku.

Nježno je podigla Marka i odnijela ga u Majin krevet. Legla je s njima, ostavivši noćnu lampu upaljenu.

-On je muškarac, slijedeći put kad zaspeš s njim više se nećeš probudit!!- odzvanjao joj je u glavi njegov glas.

-Sladoled!- vikne Marko.
-Ne smijemo jesti sladoled za doručak- Maja ga zabrinuto prekine
-Danas možemo šta hoćemo.-odgovori ona namještajući sat na ruci, premještajući narukvice prema laktu.
-Pizzul!- Maja poskoči
-Ajmo, oblačenje, idemo vani- povikne škakljajući ih i smijući se s njima

-Koje kino, dok ja radim ti ćeš se kurvat po kinu!!- prošlo joj je kroz glavu.
Bili su u kinu i pogledali kralja lavova.

-Kad budeš trošila svoje novce onda kupuj ova sranjal!!- vikao je dok je figurica Batmana krckala pod njegovim nogama.
Opustošili su dučan sa igračkama.

U sumrak ih je odvela kod bake i djeda. Izljubila ih je na odlašku ostavljajući iza sebe majčin zabrinut pogled.
Vratila se u stan i nazvala policiju.

Prije nego što će doći skinula je narukvice i maramu i iz kuhinjskog ormarića izvadila skrivenu limenku s fotoaparatom u kutiji od riže.
Pogledala je prvih dvanaest od sedamsto šest fotografija modrica i krvavih rana. Na njima je svjetlio današnji datum prije devet godina.

DUHOVI WHF-A

Ivan GALIĆ | Široki Brijeg, BiH

Qreon, kojim upravlja mladi Cirdan von Loxten, spušta se gotovo nekontrolirano brzo prema napolu raspadnutom planetu s rijetkom atmosferom. Bila je to Prva Zemlja, mjesto odakle je sve počelo. Prvo otkrivanje nastanjivih planeta, prva međuplanetarna putovanja, naseljavanja, prvi ratovi za prevlast. Mjesto početka strašnih Uništavatelja, kako je ostatak galaksije prozvao ljudsku rasu uvidjevši njihovu pravu prirodu. Cirdan se ne slaže u potpunosti s time, možda zato što je i sam čovjek.

U Qreonusu svira glasna glazba, izvorna glazba planete na koju

putuje. To je njegov običaj, praznovjerje zbog kojeg preživljava svaku misiju, bez obzira koliko opasna bila. A svaka Maramina misija je opasna.

Trenutna pjesma u letjelici je o ljutoj travi u izvedbi nekog lјutitog pjevača, a buči zasigurno i izvan letjelice. Cirdan se pjesma sviđa, kao i neke druge od istog izvođača kojem nije mogao upamtiti ime. U sebi imaju strast i bijes, osjećaje koje jedna Marama jako dobro poznaje.

Letjelica se napokon spušta na kamenito tlo. Autopilot ne može pronaći dovoljno ravne površine, pa jedna stopa letjelice ostaje visjeti u zraku na rubu udoline. Cirdan s nadom kako se ipak neće prevrnuti iskače iz kabine na krš. Prašina mu se uskovitlava oko nogu i ostaje lebdjeti. Radijacija, previšoka za postojanje ikakva života, je usporavala čestice u zraku. Po prvi put mu je draga što je popio tabletu za odbijanje radijacije, bez obzira koliko mu teško pada na želudac.

Ali, ako ne postoji život na planeti, zašto je poslan tu da ga potraži? Zašto su mu informacije govorile da je otkriveno kretanje u spiljama?

Svud oko njega su ruševine nekad malog, ali širokog grada. Zelena otrovna rjeđica lagano curi sredinom velikog korita par metara dalje od njega. Vidljivost je slaba, miris metalan i opor. Na jeziku mu se sakuplja nikad kiselija pljuvačka.

Pokrene se pa odmah gazi po nečemu metalnom i zvuk odjekuje kroz pustos. Pritiskom tipke na kacigu pali svjetiljke na njenim bočnim stranama i odjednom bolje vidi. Čizmom povuće liniju i otkrije slova na metalnom plakatu nad kojim je stajao. Pisalo je: WHF – 03.- 05. 08. 2017. Godina kada je sveukupno čovječanstvo saznašo da postoji intelektualni život izvan njihove planete.

Cirdan osjeća kako mu se muti vid i gubi dah. Odmahuje glavom da bi se pribrao pa nastavlja dalje. Lokator na ruci mu pokazuje mjesto gdje je satelit uočio kretanje. Ni dvadeset metara pred njim. Približava se ulazu u nekakvu spilju. Oprezno izvlači pištolj iz futrole na boku. Ponovo provjerava lokator, pa ulazi unutra. Čim zalazi dublje u spilju, osjeća promjenu u zraku. Svežije je, vlažnije, lakše se diše. Istodobno, jedino svjetlo je ono na njegovoj kacigi.

Razmišlja o razlozima zbog kojih je poslan na tu misiju. Nije to bila osvetnička misija kakvom su se inače članovi Lige Grimižnih Marama bavili. Ovo je bila istraživačka misija, što je značilo da je i dobro plaćena. Možda je poslan zato što je jedini čovjek u Ligi, a možda zato što je još mladić i, prema tome, potrošna roba. Nikad neće zaista znati.

Nešto se pokrene ispred njega. Cirdan usmjerava pištolj,

ali je već isčezlo. Osvrće se uokolo, no ne osvijetjava ništa zanimljivo. Stjenje, stjenje i još stijenja. Začuje novu kretnju, tihi bat koraka jednog para nogu. Ovaj put svijetlom na kacigu zahvaća obris dok nestaje iza ogromnog kamena. Životni oblik potvrđen, pomisli. Vrijeme za povlačanje.

Kreće opreznim koracima unatrag ne sklanjajući svjetlo s kamena gdje je nestalo što već se kretalo tom spiljom. Nitko mu nije rekao da mora istražiti oblik tog života na uništenoj planeti, ni donijeti DNK uzorak. Potvrditi postojanje je dovoljno. Ako netko želi više, neka sam dođe na taj prokleti raspadnuti planet.

Cirdan izlazi iz spilje i povlači se prema letjelici. Pištolj mu je otkočen, prst na okidaču. U mislima mu se vrzmaju stihovi pjesama koje je čuo u letjelici. Zapinje za hrvu plastificiranog papira prekrivenog tisućama godina starom prašinom, no uspijeva ostati na nogama. Ledima se oslanja na letjelicu, i dalje pazeći na ulaz u spilju. Nešto je čudno u zraku, a ne radi se o kiselim metalnim česticama punim radijacije K razine.

Osjeća kako ga netko kucka po ramenu. "Stari, imaš nešto od Zabranjenog?"

Cirdan se trža, okreće se s pištoljem spreman zapucati, no koljeno mu zakleca i on pada na leđa. Osvijetjava sivi mršavi oblik u nekakvoj preširokoj majici i kratkim hlačama. Oblik ima i kosu, prašnjavu i rašterjapanu u svim smjerovima, uši klem-pave i ogromne. Oči su mu buljave i napolna ispalje iz ispijenog lica. Cirdan ne zapuča, iako nema pojma zbog čega. Prokleti tragovi života, pomicaju i kažiprstom gladi okidač pištolja.

"Nešto od Zabranjenog?", ponavlja ispijeni humanoidni oblik suhim ispučalim glasom, a Cirdan primjećuje izlomljenu tanku cigaretu među njegovim koščatim prstima. Oblik odmah zatim povlači jedan dim pa otpuhuje u ionako zadimljenu okolinu.

"Što?" govori Cirdan više ne osjećajući strah. Oblik pred njim izgleda jadno i otužno, nimalo prijeteće.

"Čuo sam Thompsona iz tvojeg vozila dok si dolazio, pa sam mislio, znaš... Imaš nešto od Zabranjenog?"

"Ne znam", Cirdan ustaje na noge i otresa prašinu. Shvatio je da humanoid govorí o glazbi, ali mu nije jasno ništa više od toga. "Ima vas još ovdje? Takvih kao ti?"

"Ne. Ovakvih kao ja nikada nije bilo. Ja sam jedinstven", smiješi se humanoid blesavo. "Ali imam prijatelje. Tu su negdje... otisli po točenu, mislim."

"Točenu?" ponavlja Cirdan osvrćući se po pustoši. Nekako mu se čini da humanoid laže, ali nije siguran je li to namjerno, ili mu je radijacija pojela mozak.

"Zabranjeno?" ponavlja humanoid. "Hoćeš pustit malo muzike?"

Cirdan pravi par koraka uz svoju letjelicu, humanoid ga slijedi zadržavajući isti razmak. Gleda ga s nekim iščekivanjem. Očito je to Zabranjeno jako važna stvar, pomisla Cirdan. Pritiskom tipke na ručnom lokatoru, otvara kokpit Qreona.

"Računalo?", zazove ne ispuštajući humanoida iz vidokruga.
"Da, gospodine?"

"Imaš išta od Zabranjenog na popisu glazbe?"

"Sačekajte trenutak", govori računalo letjelice. "Nema rezultata", odgovara nakon par sekundi.

Cirdan primjeti razočarani pogled humanoida, a onda se ovaj uspravlja i u očima mu zasija novi sjaj.

"A TBF, pogledaj TBF!", govori s nadom u suhom glasu. "Nema WHF-a, bez TBF-a."

"Računalo, pretraži pojam TBF", udovoljava mu Cirdan pitajući se zašto ga jednom već ne upuca. Vijeću Lige može reći da je bilo u samoobrani, ta nitko nikad neće saznati istinu.

"Nema rezultata", javlja se računalo.

"Ahh", dahće humanoid i obara glavu. "A S.A.R.S, Hladno pivo, Edo?" Mora biti nešto od toga."

"Računalo, pretraži spomenute", govori Cirdan gubeći strpljenje. Sada mu je jasno da nema posla s nekom novom vrstom, već radioaktivnim zaostatkom jedne stare. Jako stare. Primjećuje da se i drugi humanoidi pojavljuju u maglovitoj okolini.

Shvača da onaj prvi maloprije ipak nije lagao. Neki od humanoida su u mršavim rukama držali čaše ispunjene zemljom. Svi su jednako gadni kao i njihov predvodnik i svi jednako iščekuju rezultate pretraživanja.

"Nema rezultata", ponavlja računalo.

"Rhrri!", zareži prvi humanoid i rukom udari po letjelici. Uz zvuk škripanja metal se propara poput paučine pod njegovim prstima i oni zarone u trup. Na letjelici se upali desetak crvenih lampica.

"Trup probijen! Trup probijen! Hitno slijetanje!", računalo poludi.

"Samo Thompson!", zareži humanoid i povuče prstima preko letjelice parajući metal kao oblak dima. "Thompson?!" Od-gurne letjelicu i ona se, zahvaljujući jednoj stopi koja je visjela u zraku, prevrne i stropošta u gotovo suho korito rijeke.

Cirdan primjećuje da su ga humanoidi opkolili. Proučavaju ga gladnim očima, otvorenih usta razvučenih u cerek. Više nema

izbora. Ispucava hitac u humanoida pred sobom upravo u trenutku dok se ovaj primica da ga ponjuši ili nešto takvo. Hitac odbacuje humanoida na lědu. Drugi humanoidi skaču na Cirdana uz režanje i slinavljenje. Cirdan puca što brže može. Jednog napadača odbacuje dva metra unatrag, no drugi mu skače za vrat. Uspijeva ga otresti, no treći humanoid ga obara na tlo. Svi skaču na njega, pištolj mu ispada iz ruke. Izgubljen je. Osjeća kako mu se koščati prsti i zubi zabijaju kroz odjeću u meso.

Otvara oči. Kapci su mu prekriveni prašinom, lice mu je sluđeno s nekim metalnim plakatom. Podiže glavu uz mumljanje i iskašljavanje prašine koju je udahnuo spavajući. Shvaća da se još uvijek nalazi na razorenoj prvoj Zemlji. Čita natpis na plakatu i na pola čitanja shvaća da ga je već bio pročitao. WHF – 03.- 05. 08. 2017.

Osvrće se oko sebe. S olakšanjem gleda u još uvijek uspješno parkiranu letjelicu unatoč jednoj višećoj stopi.

"Radijacija... Sigurno me ošamutila", govori za sebe. Pogledava lokator na ruci. Očitava znakove života dvadesetak metara ispred sebe. Nazire obris spilje. Rukama otreša prašinu sa sebe pa se vraća natrag. "Prokleti tragovi života", ponavlja. Nečujnim korakom prilazi letjelici. Otvara kokpit i uskače unutra.

"Računalo, pusti neku glazbu", govori paleći motore.
"S Prve Zemlje?"
"Nel! Samo to ne."

GOLF DVICA

Jure DIVIĆ | Bvrgorac, Hrvatska

Totalni je zajeb ako uletiš u kaficu u koji zalaze bogataši. Elita. Pametni, obrazovani i na funkcijama. S gelom u kosi. I oni svježe ošišani, šta bi rekla Balašević; uvik mirišu na berbere. S prosljedon kosom. Kao silber. U takvom društву komunikacija je skroz fensi. I vrlo decibelična. A ja misljam suprotno.

Konta san da su to fina gospoda. Šta šute i čitaju novine dok piju kavu. Ne ometaju druge. A ovi dreće ko Zdravko Mamić. Nisan bija siguran jel dreće namjerno, da ja čujen ne bi li se uključija u temu il oni inače dreće. Žustri. Rasprave prave muške. A u cilju toj dreci vidin kako se cila priča vodi oko jednog muškog. Koji je završija na sudu. I onda ga je jedan sudac oslobođija na sudu. A svi su očekivali da će bit suprotno. Da će stat na stranu jedne male sisate koju viđan kad ide u teretu. Ne iden ja u teretanu, nego mi je na putu za na posa. Da

ne bi ispalio da san sad neki sportski tip.

Dotična sisata gospodica tužila je svog mladića da je maltretira. I koliko kužin iz priče, nanija njoj je duševne boli. Koje bi se mogle izliti s jedno 40 ljudja kuna. No, na sudu nije prošlo kako se očekivalo. Sudac oslobođija mladića, jer je procjenjiva da nije bilo elemenata maltretiranja. I sad svi opleli po sudcu. Koji je inače moj frend. Sva ta fina gospoda zaključuju kako je omanija u slučaju malo sisate. A koliko ja znam čovika, skroz je solidan tip, pametan i načitan. I to vrlo načitan. Jedan od onih koji imaju jako široko opće znanje, i to ne ono kafansko, nego ono što je pročita iz knjiga. I to temeljito. Nije čovik levat. Nego znalac. I pravednik. Nisan do sada čuja da je omanija u presudi. Pa mi i ovo bilo čudno. I popodne naletin na čovika. Sudca. Čovik sudac je moj ratni drug. I s njim se može o svemu. Ko kad je pamet, a ne pravi se važan.

I tako kažen ja njemu kako su ga jutros u kaficu spominjali, i kako su napominjali da je omanija u presudi. U svezi ovog mladića šta ga je oslobođija optužbe. I pitan šta je bilo?

I kaže čovik; -Ma mala zajebava! Bila je uvjerljiva na početku, a onda mi je počela šarat. Ispita san ih oboje. Po protokolu. Mladić se učinjava ko ok lik. Reka je da nije idealan, ali da je nije maltretira, niti da je omalovažava na nikoji način. On čak misli da je ona njega omalovažavala, jer je lošijeg imovnog stanja, iz siromašnije obitelji, a ona je kao nešto. A vraga je. I onda san skonta da ga oće zavalit za lov u pustiju mladića.

-Pa kako si skonta?

-Ma pričala pizdarje. Sukob je izbjiga jer je on nju odvjeja u Split u Cityja da kupi neku robu, kao na sat vrimena. I on jadničak kad mu je dopidzilo odat za njon po trgovackon centru, otisla u auto prikunjavat i sačekat je. A ona će još dvadesetak minuta vedit šta triba i onda će doma. I on garib čeka i čeka, nje nema. I to se valjda odužilo, njemu puka film, upalja auto i oša ča. I ona se vratala busom doma. I onda su upali u svadu. Pa je počelo vadenje prljavog rublja. I nekih glupih banalnih scena. Pa je počela pričat kako je ona njemu plačala piće u disku. Pa da mu je kupila demper, a on ga nije tija nosit, „jer je pederski“. Onda je počela o sexu. Najprije ga počela falit kako je u tome dobar, a onda vadila pikanterije koje su kao ponižavajuće za damu. Pa je rekla da je jednom nakon sexa natra da gura Golfa dvicu da upali. Jer mu nije tija upalit. I tako, skužija san da laže, pa pustija mladića da ide svojin puten.

-Pa kako si skužija da laže?

-Pa jebate led, evo sve bi joj povirova, al Golf dvica da nije tija upalit?

SARAJEVSKA PUTOVANJA SNOVA

Vitomir ĆURČIN | Zrenjanin, Srbija

Tog prvog novogodišnjeg jutra 2050. godine probudio sam se tek oko 10 sati. Zadovoljno sam se proteglio u krevetu razmišljajući o protekloj noći. Pružio sam ruku ka ženinim jastuku, ali ona nije bila u krevetu. Ustajući polako iz kreveta, pogledao sam kroz prozor spavaće sobe. Oblačno i tmurno nebo pritisalo je Sarajevo, a snažni udari ledenog veta lagano su pomerali zavesu na prozoru. Pogledao sam prema Marin dvoru. Građevine uz Miljacku koje su mi uvek impozantno dominirale panoramom Sarajeva, sada su mi se nekako smanjile. Čitav prizor je bio prilično deprimirajući, posle onog veličanstvenog pogleda sa prozora hotelske sobe u Dubai-u i noćašnjeg doživljaja koji je bio pravi praznik za oči i dušu.

Povratak u surovu realnost izazivao mi je priličnu nelagodnost, pa sam potražio ženu kako bi zajedno razmenjali utiske iz burne novogodišnje noći.

Uputio sam se ka kuhunji gde je ona već uključila program za pripremu doručka. Prišao sam joj sa leda, poljubio je nežno u vrat i prošaputao: "Srećna ti dušo Nova 2050. godina, opet!" Ona mu je uzvratila dug poljubac, rekavši da je nameravala da mi doručak donese u krevet i tako bar malo produži onaj diskretni šarm glamura od noćas.

Za doručkom smo oduševljeno prepričavali utiske za zajedničkog dočeka Nove 2050. godine. Otkada su prilično pojevitinile specijalne naočari za virtualna putovanja, mogli smo sebi da priuštimo jedan glamurozni doček u prestižnom hotelu sa 7 zvezdica u Dubai-u. Za manje novca doživeli smo nezaboravno iskustvo pravog putovanja, a da pritom nismo morali da napuštamo naše fotelje i toplinu doma.

Naočari sam vrlo povoljno kupio od komšije Kineza, što je eto bila još jedna prednost našeg preselenja u kinesku četvrt Sarajeva. Uz njih sam morao da kupim i neku pirotehniku, što će posebno da obraduje unuke kad nam dođu u posetu.

Do stana smo inače jedva došli, jer je potražnja velika zbog velikog priliva Kineza i sistematske akcije preseljenja seoskog stanovništva u gradove.

Žena i ja smo evocirali uspomene sa novogodišnjeg dočeka upadajući jedno drugom u reč, prepuni utisaka i oduševljenja zbog predivno provedene noći. Bili smo bukvalno frapirani monumentalnim hotelskim holom u koji bi mogao da se smesti Ajfelov toranj, nepojmiljivim luksuzom, raskošnim toaletama i nestvarnom ponudom hrane i pića. Sve je bilo

začinjeno sa toliko tehničkih inovacija i vizuelnih efekata da smo bili naprosto zapanjeni. Od raskošne hotelske sobe od bar 150 m² u venecijanskom stilu, do ogromne sale za doček u obliku rotirajuće kupole, priređena nam je romantična vožnja u gondoli. Lagano smo klizili kanalom i provlačili se ispod venecijanskih mostova uz prekrasnu pesmu našeg šarmantnog gondolijera.

Vrhunac spektakularnog dočeka bio je trenutak kada došla ponoć. Neverovatna igra raznobojne svetlosti i zvuka zaigrala je pred našim očima, osvetljavajući kao po danu nebo nad Persijskim zalivom i pružajući prekrasnu panoramu višemilionskog grada.

Dok smo se sa ushićenim prisećali pojedinih detalja sa tog glamuroznog ulaska u drugu polovicu 21. veka, raspoloženje nam je donekle kvarilo glas spikera sa kuhinjske video ploče. Monotonim glasom govorio je o očekivanim događajima u novoj godini:

- završetak I. faze pregovora o ulasku u EU;
- pad vlade zbog nekoliko ministarskih afera sa zemljistom i estradnim zvezdama;
- novi izbori;
- imenovanje Karla Bilta III za novog visokog predstavnika Evropske unije za Bosnu i Hercegovinu, inače unuka prvog visokog predstavnika EU za BiH iz 1995. godine;
- postizanje sporazuma o implementaciji presude Sejdić-Finci;
- donošenje izmene Ustava BiH;
- konačno usaglašavanje stava o karakteru Sarajevskog atentata;
- drastično smanjivanje penzija zbog alarmantne činjenice da na jednog zaposlenog dolazi 5 penzionera;
- smanjivanje indeksa korupcije koje će nas dovesti na 117. mesto u svetu;
- privođenje kraju preselenja preselenja seoskog stanovništva u gradove.

„Dosta sa tím!“ nervozno je viknula žena, posebno irritirana najavom smanjivanja penzija. Odmah je prebacila na kanal koji nas je diskretno uveo u Zlatnu salu bečkog Muzikferajna i na početak tradicionalnog novogodišnjeg koncerta. Prošlo je više od 100 godina od kada je u Beču održan prvi novogodišnji koncert, a uskoro će se obeležiti i stogodišnjica njegovog TV prenosa širom sveta. Vizuelno smo se našli u najotmenijoj loži prekrasne sale i prepustili se raskošnim i opijajućim zvucima Strausovih valcera. Kompletnom ugodaju direktnog prisustva koncertu doprineli su i zanosni mirisi prekrasnog cveća donešenog tog dana sa Azurne obale...

Kada je uz zvuke „Radetzky“ marša i ritmički pljesak probranog jet-seta iz čitavog sveta gala koncert priveden kraju, žena i ja

smo nastavili priču o povolnjom iskustvu sa virtualnim novogodišnjim putovanjem. Trudili smo se da potisnemo razmišljanja o najavljenim neveselim događajima u ovoj godini. O pravim putovanjima mogli smo samo da maštamo, jer para nismo imali. Kad od malih penzija pomognemo malo decu i unuke, jedva preživljavamo. Razmišljali smo kako da sebi priuštimo neko virtualno putovanje, slično onom glamuroznom za Novu godinu u Dubai-u, kad već ne možemo stvarno da otputujemo. Želja nam je bila da bar za kratko pobegnemo od sumorne stvarnosti. Bekstvo u snove nam je to pružalo.

Nekada smo uspevali da odemo do Neuma ili čak do Dubrovnika na letnji odmor, a sada zimi ne možemo da odemo ni do najbližeg skijališta!

Pre mnoga godina sam na dubrovačkoj Gradskoj plaži i upoznao moju sadašnju ženu. Jednom smo tako zanočili zagrljeni na plaži, licem prema trmini crnog mora što se valja sve do Lokruma, dok je sa terase obližnjeg hotela „Excelsior“ do nas dopirala prijatna muzika za igru. Sa leve strane u daljinu su žmirkali hoteli okrenuti moru, a sa desne strane se obala spajala sa mističnim zidinama Starog grada...

Mada smo viša puta planirali da se ponovo prošetamo Stradunom, nije nam se ostvarilo. Posle toliko godina skupili smo samo malu uštedevinu, uglavnom od pomaganja u radnji komšiji Kinezu, pa smo rešili da svako sebi ipak kupi jedno virtualno „putovanje snova“!

Ja sam izabrao odmor na prekrasnim plažama Sejšelskih ostrva, dok je žena, mada prilično zimljiva, ipak izabrala skijanje na švajcarskim Alpima, u mondenskom Sent Moritz-u. Program virtualnog putovanja opcionalno, uz doplatu, omogućavao je izbor saputnika po želji. Jevtinija varijanta je bila bračni partner kao saputnik, ali smo se kod kuće prečutno složili da o tome odlučimo kod kupovine, konsultujući prodavca. Sledče večeri, po povratku iz prodavnice, želeli smo da odmah isprobamo naočari pogotovo što je garantni rok bio prilično kratak. Udobno smo se smestili u naše fotelje i sa nestrljenjem i oduševljenjem prepustili čarima „putovanja iz snova“.

Na nekoj usamljenoj, peščanoj plaži Sejšelskih ostrva ja sam već ležao mokar, dok su se oko mene njihale ogromne palme i diskretno klizili konobari sa egzotičnim voćem i koktelima. Plaža je sa obe strane bila omeđana visokim kamenim liticama. Iz zeleno-plavog mirnog i providnog mora, kao kontrast belini peska, upravo je izlazila jedna zanosna plavuša u bikiniju. Bacila se pored mene i svoje prekrasne, slankaste usne pritisnuće na moje...
Za to vreme, moja žena se u blještećem, srebrnom skijaškom

kombinezonu spuštala divnim belim stazama sunčanog Sent Moritza. Oko nje je bila samo snežna belina okružena visokim stablima jela, čije su grane bile savijene pod teretom snega. Pri dnu staze, onako zadihana, bacila se u naručje korupljenog, lepuškastog instruktora skijanja. Pritisnula je svoje usne na njegove, dok joj je on nežno šaptao o divnom provodu u planinskoj kući pored kamina...

Naime, simpatični prodavac virtualnih putovanja lako nas je tog dana ubedio da putovanje, ako o njemu zaista sanjamo, nikako ne podrazumevamo kao saputnika bračnog partnera!

Usput nam je u poverenju rekao da se uskoro očekuje proizvodnja naočara za putovanje u bližu prošlost, što nas je prilično zainteresovalo. Pričao nam je i o istraživanju naočara za putovanja u budućnost, ali nas to nekako nije privlačilo. Kao da smo se na neki način plašili te budućnosti. Videvši našu zainteresovanost za putovanje u prošlost, prodavac se ponudio da nam javi kad bude stigla roba. Upitao nas je i u koje bi se godine vraćali u Sarajevo?

Žena i ja smo se samo zagledali i bez mnogo razmišljanja osetili da nam je u ovom slučaju želja zajednička. Na osnovu nostalgičnog pričanja naših starih, za putovanje snova u prošlost izabrali smo 1984. godinu. To bi bilo Sarajevo u vreme održavanja Zimskih Olimpijskih igara...

KRUGOPIS

Zlatan JOVANOVIĆ | Sarajevo, BiH

Kuće su se jutros skotrljale niz moj brdoviti komšiluk. Neko ih je, izgleda, poredao na vrh strmine, sve jednu na drugu, i nabio nogom da popadaju gdje koja stigne. Ako ih nije zaustavila uska, glavna cesta kojom sve rijeđe prolazi gradski autobus, onda ih u dva smjera račva jedina zgrada u naselju i konačno zaustavlja ravnica po kojoj se rasipaju. Takva je gradnja na obroncima Sarajeva – nemam jasnog plana pa se funkcije raspoređuju po inerciji. Naprimjer, jezgro ove skupine od svega tridesetak čudno raspoređenih kuća čini prodavnica koja više ne radi, a njene granice sežu do najudaljenijeg doma djeteta što više ne igra fudbal na Mevissenu. Tako smo zvali ovu neogradenu livadu obraslu visokom travom – tako je pisalo na karoseriji napuštenog kamiona koji više ne vidim s prozora moje sobe.

Pisati se mora. Do kasno u noć sam pregledao svoje stare tekstove ne bi li našao neki iz kojeg se ne iščitava moja stara

boljka – teško se mirim s tim da svijet nikada neće biti kakvog ga ja želim, pa brkam promjene u sebi sa promjenama oko sebe. Ali, možda zbog umora ili raspoloženja, svaka napisana rečenica činila mi se metiljavom, glibavom i smrdljivom. Ostao sam da prenoći, ali evo i danas je isti osjećaj. Zato sam skovao plan za novu pisaniju, jer pisati se mora.

Pošao sam iz komšiluka prema centru grada i po ko zna koji put primijetio da, što sam dalje, sve je manje zelenila i kuća, a sve više zgrada i reklama. Najava završetka te tranzicije je dugacka cerada sa printom noćnog pejzaža nekog velegrada – nju je postavio ovaj jedan što je izgradio najveću zgradu na Balkanu. Smetalo mu smeće. Na samom kraju ovog bizarnog – šta je ovo kog vraga – na kraju ove kulise stajala je komšinica Mara. Ruke je stavila na bokove zategnuvši bez balonera uz svoje staračko tijelo. Iz njega strše dvije Šljukaste prezle u sredim cipelama, a tik do njih stoje joj cekeri. Gleda Mara u nebo i otpuhuje, odmarla, ne čuje kad ja kažem „Dobar dan“, već kroz iskrivljena usta i stisnute zube drsko provede uobičajenu inspekciiju:

- Deš to?
- Dobar dan teta Maro – ponovim – evo pošao da uradim nekakav putopis, možda mi baš vi možete pomoći. Tražim jednu posebnu staru gradevinu, zove se Pribjegija. Znate kako se ono minaret uvijek gradi uz samu džamiju, eh kod ove je povino odmaknut od...
- Ištastim?
- Pa ništa, zanimljivo mi, hoću da je pronađem. Priča se da je prije bio minaret kako treba, uz džamiju, ali se sam pomjerio preko noći. Pobjegao. Tako su ga rušili i gradili a on navećer bježao, čak dva puta.
- Jel mali – trznu Mara glavom prema meni – ja sam mislila da si ti psihiatar, a ne putopriča.

Vidjeh da od komšinice nema baš puno pomoći pa sam nastavio prema gradu. Plan mi je jednostavan – ako sam dobro procijenio, trebalo bi da se Pribjegija vidi sa Žute tabije, vidikovca u Starom gradu. Već sam na gradskoj ravnici blizu centra. Sive zgrade se bude i protežu spremajući se za tuširanje na suncu koje je već pomalo ugrijalo trotoare po kojima žurim. Sjena se povlači i otkriva oronule fasade tek na trenutak prije nego ih opet sakrije zasljepljujući odsjaj prozora. Ptice pjevaju, psi laju, a ulični prodavači se dovikuju i pozdravljaju dok postavljaju tezge, šire čaršafe, zauzimaju zidiće i čoškove nedaleko od glavne ceste zakrčene rijekom automobila. Ljuti i pospani vozači što žure na posao izgledaju mi kao glumci u nijemim filmovima. Svako vozilo jedan naslov: neki nervozno gestkuliraju, drugi negoduju odmahujući glavom a treći podbočeni prazno gledaju u daljinu pridržavajući volan.

Vrijeme je, kažu, nenormalno i ovo nikad nije ovako bilo. Doba je godine kada se ljudi razdvoje u dvije skupine. Oni koji ne žele priznati da je gotova zima pa ne skidaju jakne i kapute, protiv ranih vijesnika ljeta što su se već razgolitili u šorceve i majice kratkih rukava. Vjetar puhne kaputlijе likuju, grane sunce pa se uloge obrnu, a ja sam negdje između, lagano obućen ali mi je u rukaku osim nekoliko knjiga i jakna – petokolonaš u redovima šorčaš. Trgnem se iz tih glupih misli tamo kod gradske tržnice i vidim da se renovira, vidim i prljave fasade, vidim polupani pločnik, „De si, šta ima“, milijardu žvaka na podu, bujica smeća iz kante, bujica smeća iz usta prodavača savjesti kod Katedrale, kineski otpad na štandovima. Rupa i pukotina. Ptičija govna, „De si, šta ima“, rupe na zgradama, zaboravili ste na rat? „Rat?“ ...ratom, ratovanje, rat, opsada, rat, rat, rat.

Vidim nešto kao NATO znak na podu i kliše o susretu istoka i zapada. Tu bi jedan ovaj profesor ugledao dijalektičke sukobe dvaju ideologija a onda: Ha trš – odalami te jedanaestom tezom o Feuerbachu u predijelu prepona. Idem dalje. Na kaldrmi čovjek sa fesom priča o duhovnosti pa povuče sline iz petnih žila, hrakne i pljune. Turisti govore „divjeli“, sjedači u baštama bulje u hodače, a hodači gledaju izloge. Iz zamora negdje u hodu uhvatim da je neka „Lamija deset puta bolja od nje“ i još jedno „De si“. Posvuda ljudi sa tim kockastim naočarima, prozor u prigodno koloniziran intelekt. U glavi mi se kovitlaju slike sa ekrana, teze historičara, priče o tome kako je bilo prije i kako je sada, stari, mladi, vršnjaci, vršnjakinje nostalgični za vremenom u kojem nisu živjeli, željni mjesta koje nisu upoznali, pitam se: Ima li naturščika u filmu o ovom gradu?

Lažeš majku pjesmom Safete! Ako si ijednom proveo čitav život u Sarajevu onda znaš da ne može misao preko planine jer se misli u ovom gradu vrte u krug i svaka se odbije od Treskavicu, Trebević, Igman, Bjelašnicu, Jahorinu pa se vратi olupana i smravljeni tebi da je misliš. Žurim kroz golubove kraj

Sebilja, preko ceste i pokraj napornog čajdžije kroz usku ulicu. Jekovac 12, 14, 16 uzbrdo i mezarje s lijeve strane, a ja dišem sve teže. Loša kondicija ili je do smrada šiše koji me prati od čaršije? Približavam se Žutoj tabiji i uspon je sve strmiji, ulica sve uža, a moj plan sve očiglednije glup. Već u daljinu vidim ljudе koji sjede na rubovima betonskih zidina i gledaju grad, ali se ne osvrćem dok ne osvojim vrh. Pokušavam se koncentrišati na misao, tražim Pribegiju.

Petnaestak kamenih stepenica vodi uz kulu išaranu autogramima. Za tren se nadete na čistini, na okruglom komadu livade obrubljenom niskim zidom, nešto manjem od Mevissena. Kao da ste zakoračili u plitak tanjur zelene supe sa nekoliko kašika-drveća pobodenih po rubovima, spremnim za jelo. Ja sam peršun, i prije nego sam se približio rubu, vadim jaknu iz ruksaka pa oblačim jer puše jak vjetar. Misleći na one ljude

prevarene suncem, gledam u djevojku koja takođe oblači jaknu, pogledi nam se preplići i, uvjeren da je ona saveznik koji zna moje jutrošnje glupe teorije, umjesto da se samo nasmješim, ja dodacim: „Jebo šorcaše!“

- HA? – graknu djevojka.

Ili nešto tako. Znao bih tačno šta je rekla da taj susret nisam potpuno izmislio. Mada, siguran sam da bi se nešto ovako odigralo da sam progovorio. Ili ne bi? Možda su te kratke, usputne razmjene sa ljudima puno prijatnije nego što ih ja zamišljam. Uostalom, nisam izmislio samo taj razgovor, već i djevojku. A kad smo kod toga, i komšinica Mara je... nema je, nikada je nije ni bilo. Postoji u većini mojih priča, uleti tu i tamo da pomogne kada zapnem. Ona je stilsko sredstvo, tehničko rješenje za ekspoziciju. Moji zapisu su puni bakica u bež

mantilima, kaputima, balonerima. Uvijek bež, ne znam zašto. I za Pribjegiju, uostalom, mislim da je izmišljotina. Vama je na volju hoćete li vjerovati, ja prenosim kako sam čuo i djelujem u skladu sa mojim nezdravim fiksacijama – mora se držati plana. Povratio sam dah, koračam ka rubu tabije.

Znate, posljednje što sam osjetio bile su neravnine zemlje kroz tanke đonove patika, a onda kako polagano gubim tlo pod nogama. Jel' vi vidite ovo isto? Ovu zlatastu prašinu što je vjetar nosi s krovova?

Gore.

Meni.

Prođi prstima kroz kosu da otrešeš Kovačić i duboko udahni Baččaršiju, Mejtaš, Bjelave, ovo desno, tu je, otrvilike, Đidićvac. Ne slušaj ljudе, gledaj ovamo, prati ulice prstom. Pazi, Sarajevo izvire iz ovog mezarja i teče prema Ilidži. Ovakve slapove nigdje nećeš vidjeti, spusti ruku i pusti da te zasljeperi sunce. Korakni unatrag. Od ovog grada se moraš udaljiti da bi mu se približio. Pribjegiju.

Skokni na krov kuće u podnožju tabije. Preskoči na drugu, treću, petu, kuckaju crjepovi. To je najkraći put za povratak, ne dozvolite da vam drugačije kažu. Uhvati se za oblak pa doskoči na kaldrmu kraj Sebilja i stotinu golubova uzletiće oko tebe. Ja sam bio neoprezen i evo, stresao se ruksak. Provjeravam da li je sve na mjestu pa osluškujem. Radiščev radosno radi na posthumnom putopisu i naglaš provjerava strukturu rečenice, strogo ga opomenem da govoriti tiše al' mislim u sebi: "Kakva mi ekipa čuva leđa", jer čujem Čapeka čupka rupu na dnu torbe i kroz nju poluglasno razvlači: "Uuureeeedu je da me čitaaš, uopšte nije ofiirnooo", pa se uvuče nazad kad, kao, nehotice ruksakom zakačim oluk dok mi zalažeće sunce ide u oči kad god ga ne zaklanjavaju zgrade koje su nešto više od drugih, ali ništa ljepše,

ništa drugačije,

ništa gore,

ništa manje vrijedne bar u očima turista koji će sa ovog putovanja ponijeti pun torbak priča i sliku pored Vječne vatre kraj koje primjetih da se ljudi iza mene sapliču i padaju – za onaj oluk koji sam maločas očeošao, kroz Čapekovu rupu se zakačila jedna Bernhardova rečenica i razvukla se od Sebilja do, evo, Kamernog teatra, pomislio sam. Koračam dalje u susret suncu i vidim siluetu onog čovjeka koji naizgled pleše bez muzike dok ga skupina ljudi posmatra, primjetim da sam na Vilsonovom šetaliju tek kada je miris hrane iz Starog grada potpuno nestao. (Sve iščezava, ostala si samo ti ušuškana između zagrada i udubina na koži tamo gdje si jučer dodirnula moj vrat.)

U mojoj sobi. (Namreškana posteljina tamo gdje si sjedila.)

Ležim na podu i gledam kroz prozor kako sa svakom idućom mišju noć sve više prekriva komšiluk. Uz svaku novu riječ ovo postaje jedan od mojih starih tekstova. Rečenice mi se čine izglačanim, oblim i ušuškanim, ali treba još dorade. Uvijek treba. Ali sreća je, barem, što нико nije spominjao razmake, to mi je baš dragu. U protivnom bi valjalo izbaciti 1690 znakova, a to ne može. Evo, popravim naočari, odmaknem list, ali ne ide. A-a, ode ritam. Prekine me voda za kafu, zvјizdi, kluča. Ne žurim, ustanem da se protegnem i tek sada vidim da me u povratku s tabije prestiglo proljeće. Behar se rasuo po razigranom komšiluku kao mrvice kreča sa oronulih zidova u mojoj sobi. Vidim žmirkaju svijetla na rasplesanim kućama. Vidim komšiju na terasi, ovaj jedan krezavi, debeli, što ne zna sve riječi pjesme ali zna one glavne. Zažmirio je i podigao ruke, pjeva. Njegova bijela potkošulja noću kao da je bež. Jeste, jeste, vidim ga. I idem sad po kafu, čeka me duga noć. Imam puno pisanja, a pisati se mora.

99 OVACA, 1 PROBLEM

Kristijan ARETIĆ | Mostar, BiH

Tri sveca, sva tri utjelovljenja kreposti i poniznosti šetalu su jedan dan rajem. Nitko, ama baš nitko, nije ih oslovljavao imenima jer su se toliko isticali svim onim što kršćana čini kršćanom pa su ih i stanovnicima raja, sve svetač do sveca, nazivali tri sveca. Ipak, skromnost je osobina koja iz uzdiže među sveukupnim rajske proleterijatom. Za života nisu dopuštali da se njihova znamenita djela i bremenite muke zapisuju. Rijedak je onaj tko uopće zna bilo što o njima. Jedino mjesto gdje ih slave je malo selo na dnu brda koje para oblake. Usmena predaja i dalje vlada u tom mjestuštu, knjige su nepoznаница, a elektronika vradžbina.

Jedino po čemu su se istinskim razlikovali bijaše fizički izgled. Prvi bijaše srednjeg rasta, povelika nosa, crne masne kose u stilu brata Tucka. Glas mu je bio kreštar poput pjeva pijane vrane. Drugi se isticao milosti Božjom, uzduž i popriječko. Čelave glave nalik na ratni bubanj plemena Masai. Oči mu je krasio blaženi teleći pogled. Treći, anoreksičan poput modela nakon trećeg sponzora, prsti dugi kao da ga je CLAMP pravio. Crvene kose poput zalažećeg sunca, doduše samo s prijeda. Lice mu je obasjala ljepota suicidalnog Krampusa.

Nakon što su obišli jedno od mnogobrojnih domova za mučeničku novorođenčad, došli su pred proširenje jedne duge rajske poljane, koja se nalazila između raja manjina i raja protestanata. Onaj pun milosti, inače brbljav poput delirične inkvizicijske žrtve, naglo zašutи. Vidno uznemiren, podiže ruki i uperi prst negde u daljinu. Smeteni nesvakidašnjom

pojavom, druga dva pomislile kako ga je Meduza ili nešto slično okamenilo. No, sjetiše se da su ipak u raju pa pogledom isprate njegov prst.

Ugledaše Isusa kako šeta Mihaelovom poljanom a enormnim osmijehom na licu. To samo po sebi nije bilo ništa čudno. A što drugo može nakon tragedije tektonskih razmjera, a biti nogiran iz raja da bi pretrpio svaku fizičku bol zamislivu je creme de la creme traume, negoli šetati kroz vječni život presretan. Niti rupe u rukama avatara nisu značajan problem. Za tesanje, ruku na rupu na srcu, nije imao pretjerano talenta. Sudnji dan, srećom, samo što nije, a s njim i popravak te pripravak svih mrtvih tjelesa. Kako će toliko fizičkog okupirati sav taj pusti metafizički prostor nikoga nije zanimalo. Mišljenje i razum nisu oruđa kojima se postiže spasenje. Njegova generacija samo što nije prošla...

Naša tri totema providnosti ostaše zaprepaštena društвom koje si je nimalo nelogični i posve originalni Mesija odabrao. Uz njega je, naime, s jednakom dozom životne ekstaze šetao Adolf Hitler. Propitkivali su se međusobno, misleći da haluciniraju. Međusobno šaputanje trojice svetaca postade glasna rasprava te dozva pozornost ushićenog dvojca.

Isus ih pozove k sebi.

Jedino objašnjenje koje je po njima pilo vodu bio je onaj vječiti krščanski as iz rukava i deus ex machina, Sotona. Nečastivi se prerušio u Isusa, pa u društvu tako ogavna čovjeka, te sramote stvaranja, uzaludnog postojanja, utjelovljenja same smrti, ruga se stanovnicima vječnih lovišta. Pitali su se zašto njegova arogancija ne menjava. Ta sud je već pao, poraz mu je osiguran, ali on i dalje daje sve od sebe da nas pridobije. Da on nije Sotona, a da oni nisu sveci, zasigurno bi se divili njegovoj upornosti, ma kako uzaludna bila. Krenuše u susret veselom dvojcu. Koraci im bijahu spori i nesigurni. Onaj pun Božje milosti zapne za vlastitu nogu te zamalo sruši i druga dva. S drugog kraja poljane začula se erupcija smijeha.

- Dragi moji, čemu zadrška? Zašto oklijevajte? - upita Isus šireći ruke u maniri Diane s Efesa. Trojac se prekrsti. Mali crni istupi par koraka ispred, dok su ostala dva počela moliti Očenaš.

- Prokletniče, krenuo je ali u monolog, gujo zavodnička, odmakni od dokazanih sluga Boga Svevišnjega. Nisi nas uspio zavesti dok smo bili puko meso. Nećeš niti sada kada smo u slavi i bogatstvu naših duhovnih odora.

Trojac svetaca je redao križ za križom u nadi da će Isus, Sotona po njihovu, izgubiti iluzornu formu te povratiti svoje ubičajeno, tamno kožno izdanje. Isus je sve to pratilo zbumje-

na, namrgodenja lica, lica koje je bilo talisman svakom Petrovu odgovoru na neko Isusovo pitanje.

- Vi uistinu smatrate da sam vječni protivnik, negdašnji tužitelj? - upita Isus, gledajući ih milostivo. Obuzeo ga je osjećaj nostalгије. Prisjetio se Tome kojega su kasnije prozvali Nevjerni, te mu uz taj prišli i još jedan nadimak, Blizanac. Ovaj drugi nadimak si nije nikako mogao objasniti. Znao je da Toma znači blizanac nevjerni. Idiotizam. Doduše, Okocha je bio Jay Jay, nebeski dobar...

- Pregledajte mi rane - reče im.

Oni to s oklijevanjem i učiniše. Kada su shvatili što su učinili, padoše ničice, te krenuše s prekljinjanjem. Zazivali su sve znano i neznano, moleći oprost.

- No, dobro, dobro. Sve je uredu - poruči im spasitelj svih, osim onih čiji su ga proroci prorekli, gestikulirajući rukama da se podignu. Tada mali crni ponovo progovori.

- Odakle te u njegovu društvu, o Iskupitelju? Znam da bismo trebali voljeti svoje neprijatelje, no ovo je malo previše. Nitko nije zlo koliko je ta spodoba bila zlo. Uvijek sam mislio da vrijeme provodiš u društvu velikih mučenika ili nekog sličnog imena. Nekoga tko je svaki dan, svaki sat svoga života posvetio isključivo tebi

Isusa su njegove riječi neugodno iznenadile, pa je malom crnom svecu poručio

- Čemu iznenadan ponos i arogancija? Tko si ti da propituješ volju Božju? Valjda ste čuli ili čitali prispolobu o izgubljenoj ovcici?

Tri sveca klimnuše glavom u isto vrijeme, metronomskom preciznošću.

Isus uperi prstom u Adolfa te nastavi

- On je imao sve, iskusio svakake stvari. Nema droge koju nije probao. Nema uvrnutog bludničkog čina koji nije učinio ili naredio da mu učine. Nitko nije tako jako i toliko mnogo toga mirzio. Nitko se nije toliko klanjao bogatstvu kao on. Nitko nije izvodio više rituala svakakvim bogovima kao - Hitler ga prekine tapšanjem po ramenu. Na brzinu mu je nešto prišpatao. Trojac načuli uši ali nisu uspjeli čuti što.

- Dobro, dobro, - nastavi cinični stoik - Nitko osim Gengisa Khana nije izvodio više svakakvih rituala svim bogovima na koje je naletio. Sve to. Toliko počinjenih grijeha. Toliko duboko uronjen u tamnu stranu. Duša mu u potpunosti ovisna o materijalnom. Ali - reče dignuvši prst prema nebnu nebu - ali kada je bio na samrti, u svojoj kući u zabiti Argentine, odbacio je sve. Uistinu kažem vam, iskreno se i skrušeno pokajao. Zbog toga mu se radujem više nego varna. Vi ste uvijek, što radi straha, što radi slabosti, radili,, ono što treba,, Niste se imali čega odreći. On je imao sve zamislio, ali ga odbaci radi

mene!

Zagrli Hitlera, te dva sretna druga produžiše dalje. Sveci ostadoše u šoku, ustiju širom otvorenih kao pripadnici Monkey D obitelji pred punim stolom mesa. Raspravljali su što sve ovo znači. Pokušavali su u uspomenama pronaći nešto za čime žale, ali bezuspešno. Post, Biblja i molitva bili su cijeli njihov život. To troje je povezivalo sve njihove uspomene. Ubrzo je naišao Augustin. Prepričali su mu što se dogodilo. On, na njihovo iznenadenje, nije uopće bio iznenaden onime što im je Isus poručio!

- Pa jeste li čitali prispopodobu? - upita ih.
- Da - odgovori prosvijetljeni trojac u harmoniji.
- Pa čemu onda ljutnja? Tko vam je kriv što to niste iskoristili. Sada barem znate zašto sam ja na tako visokom mjestu, hijerarhijski. - poruči im Augustin, te upirući prstom prema istoku nadodra - kao što je jedan naš susjed rekao, nema svjetla za one koji ne upoznaju tamu. Tada i Augustin ode za svojim poslom.
- Njih trojica ostadoše na mjestu kao ukopani, skamenjeni vlastitim jadom i zburjenosti. Nakon par minuta tištine, mali crni dobaci drugog dvojici :
- Možda je prispopoda o ovci, ali ja se sada osjećam poput najglupljeg teletal

POSETA

Tanja MILUTINOVIC | Beograd, Srbija

- Kako napreduje naša lubenica? - pita zabrinuto gospoda sa šeširom.
- A koja je vaša? - pita ljubazna službenica, sa keceljicom i kapicom jagodičastog dezena.
- Buckasta Beata - odgovara gospoda.
- Čekajte, mislim da znam. Podite za mnom. Recite mi ipak broj, da je brže nademo.
- Broj 87M. Evo i sertifikata – nudi predusretljiva vlasnica.
- Hvala, to vam je ovamo u sledećoj hali. Podimo. Hoćete peške ili da zovem vozača?
- Koliko imo do tamo? - pita gospodin suprug.
- Kroz ovu halu idemo desetak minuta, pa sledi mali park sa voćkama, pa još desetak minuta kroz vertikalnu kupusnu...
- Onda može prevoz - kaže gospodin suprug.
Nakon kraće prijatne vožnje električnim vozilom, stigli su do hale sa lubenicama.
- Evo je, ovo je leja 87M - kaže službenica - Ali vaša Beata je

trenutno zauzeta. Sad baš uživa u masaži.

- Jel sa njom sve u redu? - zabrinuto će vlasnica.
- Ona savršeno divno napreduje, videćete, od zadnje posete porasla je u obimu za pola cm. Masaža je deo svakodnevne terapije i nege. Dodite da pogledate.
- Prišli su. Dve devojke su nežno tapkale i masirale lubenicu.
- Jaoj, samo pažljivo - uznenimila se vlasnica - Nemojte da se nešto zdroćka unutra.
- Ništa se ne brinite – nasmešila se samouvereno službenica - Ovde su sve sami vrhunski frutoterapeuti. Slušajte samo ovo! Jedna devojka je stajala po strani i zaneseno pevala uz gitaru.
- Poznato je da biljke uživaju u muzici, isti tako i i voće i povrće – objasnila je službenica – Ovako se vaša Beata relaksira.
- Srce, koliko ova devojka ima lep glas – raznežila se gospoda
- i nas relaksira, zar ne? – Muž nije odgovorio, već je piljio u drugom pravcu. Žena instiktivno pođe za njegovim pogledom. U maloj parcelei nedaleko od njih zgodna devojka igrala je trbušni ples.
- Šta je sad pa ovo? – pitao je gospodin.
- Orientalni ples – spremno odgovori službenica - Kao što vidite gospodin Močni Dulek jako uživa u njemu. Njegov vlasnik je dao zeleno svetlo da mu naša umetnica izvodi svoj repertoar.
- Blago njemu – reče suprug sa setom u glasu. Žena ga prekorno pogleda.
- Mislite da Beati to ne bi prijalo više od masaže? – promučurno će vlasnik.
- I masaža je odlična, verujte. Koristimo najskuplju mineralnu vodu da je operemo. Sasvim je moguće da bi joj prijao i ples. Evo, plesačica daje signal. Močni Dulek je upravo pustio dva zelena lista. Probacemo i sa Baetom, pa ako ustanovimo pomak, javičemo vam. Naravno uz tu uslugu ide mala doplata.
- Baš si pametan - uključila se namrštena supruga – A zašto joj ne bi naručili muški striptiz?
- Imamo i to – nadovezala se službenica ne shvatajući ironiju
- Juče smo takvu narudžbinu dobili za mladiću trešnje.
- A kad je izvedba? - pitala je gospoda bacajući otrovan pogled na supruga - Možda bi mogli da prisustujemo.
- Ah, ne budali – brecnuo se muž, još uvek bacajući poglede na trbušnu plesačicu - I kažete naša Buckasta napreduje? – mudro je skrenuo temu.
- Naravno. Nije ni čudo. Dobija najkvalitetnije đubrivo. Ni mrva otrova ne stiže do nje. Naš vazduh je pročišćen, pun ozona. Voda je bolja nego ona što je mi pijemo, naša najskuplja mineralna. Grejemo Beatu kako dolikuje, hladimo kad zatreba, pravimo povetarac, pevamo joj, tepamo, masiramo...Sve što ste naručili...Ima optimalne uslove. Svetla taman koliko joj treba, ni mrva manje ni više, temperatura tačna, ni stepen manje, ni više...

- Kad ćemo moći da je preuzmem - uzvrteo se vlasnik. Pljuvačka mu je krenula na usta. - Žnate ja od svog voća, pardon povrća, najviše volim lubenice.

- Još malo strpljenja... Sve u svoje vreme . Evo masaža je gotova. Možete provesti neko vreme sa njom. Samo molim vas ne zamarajte je previše, i ne požurkujete, jer će doživeti stres, i onda listići venu...Nećemo da bude suva, il neslatka.

- Šećeru moj – obratila se žena lubenici - Evo nas došli smo ti . Smem li da te dotaknem, poljubim...

- Ne gnjavи je – dobacuje suprug. Žena je pažljivo mazila voćku dok su njemu krčala creva. – Ne slušaj ga – reče vlasnica prekorno – Znaš da je prostak.

- Nažalost, poseta je gotova - nasmešena jagodičasta službanica prekinula je nežni momenat : - Nećemo da nam se devojka umori, zar ne? - Možemo nazad peške – rekao je muž.

Krenuli su polako. Prolazili su pored porodica koji su bili u

poseti svojim lejicama luka, kupusa, kelerabe....Bilo je tu i srećnika koji su posedovali drveća trešnje, kruške, jabuke.... Svi su tiho pričali, nežno zborili voćkama i povrćkama i maštali o danu kada će ih iščupati, obrati i proždrati - zdrave, sveže, neutrovne, optimalne . I šta košta da košta.

PISMO SA SELA MOJEM MOMKU

FIRUZU

Ajla ČABRIĆ | Tešanj, BiH

<< Zapomagaše meni moja keva da vrč kojom kapi napu-
ljam. A, moje ruke presahle od čekanja tvoga, nesposobne
da ukalanjam putima po vodu idem, želju mi stvor. Morem ja
iznić’ iz kuće, pa teke hodit’ do mutvaka po vrč da ga dohvati-
tim. Kad tamok stoji nješta. Čini mi se da je to njaka starudija
kakve uspomene što si mi ti onomad poklonio kad si u mom
selu na sijelo kročio. One godine što se ja njako zaljubih prije
tvog odlaska. One godine kad su mi njake stare žene iz mog
sela kazivale da te pustim da ideš. Kazivale one meni da ćeš ja
žalit’ i da je opasno tad bit’ u sevdahu. A, ja djevojče mlado. Pa
koju cigaru zapalim sa tvojim sjećanjem. Kazivale one meni
o njakim taborima, o puškama, o vojnim putima što planove
bijahu otočnuli brez mog znanja. Kazivale mi da se bliži, čini
mi se, '92. Opasno vrijeme. Nekako se svjet pomario. Zapo-
čeo svoj pos'o radit', sam sebi gazda bit'. A najednom čuješ
da je počelo. Ja njesam znala šta je počelo. Ja sam znala da
u toj riječi ljudi završavaju, a ne počinju. To me valjda i brinulo.
Gdje je moj Firuz? Da' kod druge jade mući? Da' mu druga
rané lijeći? A i sama sam znala kol'ko jedaleko to sve od
mojih molitvi! Moj Firuz se borio za me! Žestoko i hrabro. Da
mi bude dobro kad prestanu govorit' da je počelo. Najžalije mi
nekako bijaše kad su njaki oficiri počeli dolazit' drugim curama
u selo, a meni mog Firuzu nejma. Iščekujem da i on možda sa
vojnih puta ne dolazi kući. Možda i on s puškom negdje tamo
šeće u uniformi heroja, u tmurnim bojama. Onim bojama
što za me predstavljavaju krv. Onim bojama čijeg se pristaništa
u selo plašim. A, moj Firuz nije došao. Nije se čak ni ukaz'о
tamok na kraju meraja našeg sela. Pa ja pomislim da nije po
običaju svratio nekom da odmori njaku bol što ga spopala
na kraju dana, kad se rat završi. K'o da nije ni počeo! Velim ja
da se teško obiknit' na loše. Kad se smrači u našem selu, ljudi
spavaju. Priko dana polažemo krvavama, metemo ispred avlje,
ponekad idemo po kafama kad ne bidne puno posla. Radio je
on svašta u vojski. Iš'o s drugovima negdi. Pa se, kaže, znalo
nekad i popit'. Pa razmišljaju o curama. A moj Firuz o meni po
vazda. Govorio mi kako se rano ustajalo. Onda se ja odmah
sjetim svoje Bele. I ja zbog nje moram ranit', pa joj položit' i

ponekad izvest' na ispašu kad mi keva kaže da morem. Možda
ne ranimo iz istih razloga zato što je moj Firuz heroj. Al' ipak
ranimo zajedno. Kad njemu naredi da ustane, meni kevin
glas u ušima dreći i ja morem iznić' pa zapomagat' kako mi je
teško. Tad se sjetim svog Firuza i ušutim. Njemu je teže nego
meni. Nikom ne govoriti da ne mere više. Sluša i radi. Pa sam
i ja tako počela. Tamok u njega, ima drugarstva, kaže. Kaže
da svi su k'o jedno. Svi govore za jednog jer svi i misle k'o
jedno. Svi bi da žive i da hodaju k'o živi heroji i takim koracima
da im donose cvijeće. Oni će uvijek stajat', nikada ležat'! K'o
moj Firuz! Svi bi da bidnu ko on. Al' ne mogu. Moj Firuz je
unikat, najhrabriji i najtiše puca! Ti trenuci sa njim nekako su
uvijek prolazili nedefinisano. Činilo mi se koliko su kratki da
su toliko i dugi i obrnuto. U jednom trenutku bih pomislila da
imam dovoljno zora da razvim pitu, a u drugom da ni kafa
neće prokuhat' jer on mora ići'. I vazda se sve sastalo. Znala
sam samo da imam dovoljno vremena da ga posmatram i to
je bilo ono najvažnije. Ne moram držat' fotografiju kad on ne
bidne tu i govorit' joj sve što bih ščela. Nekako kad je on tu,
one riječi koje ispričam fotografiji nestaju. Ne znam kako ni
zašto. Znadim samo da zaboravim šta sam govorila. Valjda
kad je on uza me, nekako mi ne fali ništa. I Bože oprosti,
uvijek pomislim da nas granata ubije obeboje zajedno nego da
nas stavi na čekanje k'o toz kafu na kraju ispijanja. Ili da falimo
jedno drugom vječno k'o što sad šećer kafi fali. Priko brda
smo mi kad on krene putima ropstva. Svaki idući metak puca
za me! Puca i to dobro jer znadim da je ispaljen s namjerom.
Al' moj Firuz ima mene. On se vraća zbog mene. Vraća se da
mi ispriča kol'ko me poželjeo. Možda je ružno reć', al' priko
ovih podviga i razboritih strana ja nekako više zavolila svog
Firuza nego prije. To su ti momenti straha od samoće. Nije te
strah od smrti. Ma ne dalo se na mukul! Firuz meni na kraju
rata daruje razlog za smijeh i on dolazi kući meni kad mogne.
Za nekoliko mjeseci. Al' uvijek dolazi. U zadnje vrijeme moj
Firuz nailazi samo u snovima. Java mu se dobro suprotstavlja.
U mrak ponegdje svjetlo bije il' je struje odavno nestalo. U
daljnji niko se ne čuje. U daljin, i tamo prizivam tvoj lik. Pa
njaki nemir zaposjedne i ne mogu oka sklopiti. Čekam da i ti
priko onih naših brda dođeš i da kafenišemo do sabaha. U
sabah bi moja keva ustala i spremila nam svježe hurmašice
da se osladimo. Ne može se plakat' za nekim kad je tu. Ako
se plače za nekim to znači da je taj neko umro il' da je kod
druge nove pute načinio. Nije to moj Firuz. Sve, al' on ne. I
tad je meni srce bilo ispunjeno njakom toplinom, poput lave
iz grotla. E baš one, što se do sabaha ne gasi. Na nebesima
se ocrtavaše požude u horizontima bespuća kad minuciozna
krvna zrnca mreškaju najdublje vokale. Sjetim se ja tad svega.
Sjetim se i brez toga, ali mi ovako nekako lakše. Ne dopuštam
da mi suze tebe udaljavaju i da mi dani tebe broje. Stajah ja
tako da teke svježe have udahnem što mi se k'o onaj tvoj

zadnji tutanj koraka obmanuo u želji kad sam te pogledala da naideš. Lišće pada. Trava osjeća da je kraj. Keva mi govori da trebam oto sve ugrabiti i položiti krvama. Ni blizu otoga! Mene sva ta prolaznost nekako zbljuže s tvojom daljinom. Ljepše mi je kad osjetim taku daljinu. Isto k' da smo zajedno, ja i ti. Ponovo. Na selu, vangorek, u mene, nemaš vremena za razmišljanje. S vrčem u ruci pohith da stignem što prije. Prijе mraka i prije nego keva metne kafe u onu našu dežvu, pa čeka moju vodu da bi kafa „bacila ključ“. Kazuje ona meni da kafa nije bosanska ako „ne baci ključ“. Valjda ja zato i požurim. Ja uvijek tako pridodam koji fildan da se ima kad ti dođeš. A, taj fildan uvijek zjapi prazan. Pa i tada ja suzu skrijem, da me stid ne stigne. Ja bih tada do mraka van kuće pogledala i čekala tebe zajedno sa zvijezdama k'o njake iskre iz vatre kad ja i keva spravljamo đem od šljiva, a one frcaju. Ne mere se protiv daljine. Vrč pun vode, sveže i domaće. Osvježim se ja usput tom našom vodom iz vrča i sjetim se tebe kad nad mahalu turnjem pod tragovima prošlim. Miris toza, aroma Bosne i Hercegovine dopire iz gornjeg dijela mahale. Unilazim i darivam osmijeh mojoj majki, a meni k'o i njoj srce vri od sreće. U mene mi, znađeš, komšiluk k'o rigorozan. Ja tako ponekad po mraku zatom koj duhan pa zapalim, onako, s užitkom. Noć tmuroma k'o čumur, a cigara tinja i ja te čekam jer nisi tu. Čekam te pod zvonom koje dopire iz daljine, pa me sjeti da komšija Jakub u ovo doba ovce vodi kući. Zavjesujejadne, muče se sa umovima moje mahale. Muzevir! Svi su muzevir ovde! Sjutra će pričat' da njaka fajna djevojka sama po mraku k'o momka čeka i da ašikuju. Manje sam ja od njihovih priči.<<

Kada se nedostaje sabljna emocija u nepovratku te još jače spaja sa suparnikom. Kada se nedostaje, poželim da i ja tebi nedostajem u idućem univerzumu. Možda pod zadnjim drhtajima kometa kada nas um izda na vodećim stanicama bez povratka. Usput nađeš, usput ođeš, kako usput zaboraviti?! Kako zaboraviti, onako, u poslu? Kako zaboraviti kada znaš zadnju misao nepokorivu? Da li zaborav dolazi nakon nedostajanja ili ipak mnogo prije? Možda se ipak zaboravlja kada znamo da je nemoguće. Bolje je zaboravljati, ma koliko dugo trajalo, nego biti zaboravljen. Kada si zaboravljen tada si beznadežan. A beznadežnost ničemu drugom ne vodi nego smrti ili onome za šta kažu da su pjesnici čuđenje u svijetu.

<< Pisajem pisma, pa ih ostavljam. Za uhar je. Tako mi keva uvijek veli. Zato tako i radim. A, onaj dim cigare je najžestokiji. Ipak od njega više боли twoje nedostajanje. Im'o je snage da probudi u meni emociju koja se od tada više nije gasila. Nije oscilirala. Uvijek je bila u umjerenoj količini. Ni više ni manje od toga. Prihvatala sam njegove ruke. Osjećala otkucaje života. Neporobojnost vojne uniforme i lagano shvatala šta je rat i koliko je blizu. U jednu ruku, on je i daleko. Ne vraćaju se oni koji

vide njegov kraj. Ne doživljavaju ga oni koji ne umiru. A ostaje u onima koji živima dopuste da mru za njih. To je valjda ta jedina patnja rata. Nedostatak nekoga nekome. Patnja onoga ko ostaje. K'o moja za Firuzom.

„Samo su mrtvi vidjeli njegov kraj!“

Rek'o je tad tihio moj Firuz. Upitah ja njega tad čiji kraj i ko je sljedeći. Ko je rek'o da je mrtvac u stanju vidjet' kraj nečeg što je nestvarno. U kakav svijet rečenice dopuštaju ljudima da se nizaju po sudibi?

„To ti je rek'o Platon. On je pis'o nekad davno, k'o ti taj dnevnik što si mi govorila da pišeš. Al' on je bio vrhunski pisac. Njega su objavljivali svi i čitali ga svi. On je bio vrhunski i glavni među svim generacijama!“

Učinilo mi se da to govori, da je glavni među svim generacijama, samo zato što ga strah svega. Strah ga da nije pročito zadnju rečenicu i zapamtio njen sažetak. Strah ga da ne pročita moj dnevnik. Plašio se moj Firuz odlaska u vojsku. A meni moje žene govorile da svaki hrabar momak mora tamok hoditi, pa sam se ja dičila mojim Firuzom. Kako je on meni izrastao u finog i ozbiljnog momka. >>

Koliko god da su zvijezde daleke, one su uvijek vidljive. Za njima sopstvenost uma potapamo i žrtvujemo beskonačne krake naših neda. Sagorijevamo se do posljednje zvijezde koja će prepoloviti nebo i zahukati ekscentričnost u kompletnom deliriju. Možda bih i ja umjela pripadati. Nekome. Dalekom. Stranom. Ili nekome prošlom. Možda bih znala kuda višak misli odlaze kada se susretu sa nostalgijom. U periodima naših oprštanja, gubimo jedni druge. U tom gubljenju se zaboravljam. U zaboravljanju se ponovo upoznajemo. Volim jer se ipak na kraju ponovo volimo. Na pomolu tvoga kraja mogla bih te otrgnuti od čežnje i realnosti.

<< Svaki dan ja tako pogledam na tebe svukuda, metnem fildan prazan i zamišljam da si tudek. Sa mnom. Kad sabah dojde, ja odmah pohitim na molitvu da tvoje korake učinim dijelom jave, ponovo. Pogledam nebo i vidim daljinu, osjetim je i znadem da ni vjetrenjače moje kone Mine nisu dalje ni više no tvoje nedostajanje. Bosonoga hodim niz rijeke, ovog puta bez vrča. Udišem havu, prizivam ašik da nas uhodi k'o nekoč kad bi ga jabuka nad prozorom mojim označila k'o razlog za buđenje. Taj dan bez vrča, filđana viška, ali sa nama. Tada čak kafa posjeduje toz, daljinu blizinu. I ja i ti smo zajedno. << Vezirskim historijatima zaživjela je smrt. Na oknu prozora priroda ispija posljednju suzu sopstvene posvećenosti. Na pomolu čemera ne falii više ništa. I suviše je falilo da bi

podneblje zaokupilo novu žrtvu. U sabljama nestaju i umiru prve zore ravnicaarskog svoda. Pod zjenicama umiremo. Čak i tu. U tami zjenice zaposjednute faraonima bespuća. Pod ratnim štitovima ne odaziva se civil pod vapnjem da sve stane ili prestane. U riječima sopstvene jeke ne može on pronaći žal za ponovno samouništenje. Daljina boli pod metkom u putanju nepredviđanja pri nepoznavanju egzistencije. Smrt je odlučna, realna i konačna. Smrt kada posjeti, tako je privržena i snažna. Sigurno znaš da je tu i da je nepovratna. Odlazak u smrt je nedostatak zajedničke nade. Nedostatak jer su misli suviše brzo razmnožavaju. Bat gramzivih koraka otpočnu tutanj kroz vrijeme. Uzdasi bivaju zatočeni u tom prolasku. Zastajkuješ, puštaš misli da manipuliši sopstvenim tijelom. I smiješ se. Da! Po prvi put se smiješ jer nisi parče historije. Nisi njen početak. Nisi njen kraj. Samo si tu da čuješ ko je začeo, a ko ranio. Ko je vladao, a ko odvladao. Ko je strpljen, a ko je spašen. Kuriozitet vlada tvojim postojanjem i odveć te sa bedema uviđam kako mi se približavaš. Znaš, moraš obrisati suzu sa uspomena. Moraš ubiti emociju.

- << Čula sam ja za onu 1886. godinu. Ah, kako je to bizarno doba za našu čuvernu jezgru! Nisi ti tada egzistirao, pa da prizivaš nostalгију. Ali ja jesam. Bože, kako imam endemičnu vrijednost kada godine prolaze i bivaju daleke. Znaš, preko Bosne smo prelazili skelom. Skela je desnom stranom zavlačila niti slapova pod tragovima kovačnice. Na lijevoj strani se žrtvovala za puteve Delibegova hana.

- << Galopi neosvjetljениh svjetionika žrtvuju razdor pod brzake Bosne. Samo bih ti tada mogao ponovo pripasti po zadnji put.<<

<< Samo da zapalim još jednu, pa ču ti nastaviti priču. Znaš, nije to bilo loše vrijeme. Ali od lošeg vremena jača je ljubav austrijskog oficira prema našoj sugrađanki. Oči pod slavnom snagom balčaka stvaraju boj za novo osvajanje. Za osvajanje osobe. Za gradnju historije. Za njen produžetak. Nikako za kraj! Za gradnju mosta u Maglaju umjesto u Sarajevu. Dizjem čašu za oficira i vjeru u ono nepokolebljivo. Ono nepokorivo. Ono zbog čega se mostovi grade, a brane ruše! Nadgledala bih tvoju čud nad kamenim postojanjem davnina. Na tren bih pomisila da su tvoje ruke dah nostalgije, čežnje i želje da me osjetiš kao tvoju, kao vrijednost, ne kao umjetnost za divljenje! U vezirske okovima smo začeli eone napisanih stranica pod iskrama siluete zjenice i neprospavanih noći. Tamo gore, pobjedički nastrojeni, posmatrali smo se kao odmetnici koji grade doline spasa. Tamo gdje su 77 vezira spavalici, udilali, jeli i gradili uzroke sna pod jastukom nemira. Tamo daleko što je sultani Mehmed II pod ucrtanim putevima dlana neprobojnog osvojio kompletno sazvježđe. Tamo pod brdima što sežu pod vidike 15. stoljeća u nemirima Tvrta II

Kotromanića i kralja Stjepana Dabiše. Tamo gdje smo spoznali raskrsnicu historije i gdje smo sanjali nas dvoje kada smo odlučili da se koraci upotpune za jedan manji. Da započnemo život u mahali „Zenjak”, u kući s brojem 9. Da zapisujemo naše nedovršene nade, pogubljene mačeve, izgubljene poljupce i posmatramo znakove poređ putu. Da nas skromnost pod oružjem lve Andrića srami i otkriva stid ovozemaljskog. „Vjerujte, uvijek sam se pitalo šta će im ta moja rodna kuća u Travniku? Nije to ni Šatobrijanov Zamak u Bretanji, ni velika kuća Viktora Igoa u Parizu, ni Tolstojeva jasna poljana.“

Tako je rekao. Nismo mu odgovorili. Samo smo posjedovali želju. Za nečim. Dalekim. Želju da budeš tu. Kao pisac dok si živ. Kao legenda kada umreš. Da znamo u kojem periodu egzistiramo. Da nas imaš, da te nemamo. Ovako je obrnuto. Bože, nikako da se usaglasimo od koga historija bježi. <<

DJEVOJKA S RUŽOM

Durđa HAFNER | Zagreb, Hrvatska

Valentinovo 2007.

Bila je najljepša djevojka koju sam ikada vidio. Ni gravitacija, ni teška zimska odjeća, ni bljužga na cesti, nisu utjecali na njezin hod. Hodala je kao da lebdi. Imala je osmijeh koji rastjeruje oblake.

Kosa joj je bila boje jeseni, zlatno smedja. Spuštala se niz leđa, živeći neki svoj zasebni život. Blistala je ispod oblačnog neba i činila dan svjetljim.

Jednom sam prošao skroz blizu nje. Mirisala je na proljeće, svježe i čisto.

Svako jutro, kod kioska gdje kupujem novine, čekao sam da naide. Ta minuta kad je ugledam i dok ne zamakne za ugao, činila je da mi dan ljepše počne. Pokušao sam nekako precizirati vrijeme, da ne stojim kraj kioska k'o idiot koji je zaboravio po što je došao. Nije mi uvijek uspijevalo.

Dani su prolazili, a ja nisam bio ni blizu rješenju kako da joj pridem. Zamišljao sam razne scenarije i u svakom ispadao gluplji nego u prethodnom.

Započinjao sam bezbroj razgovora u kojim sam bio duhovit i pametan. Nije da sam inače glup, ali kad je ona bila u pitanju, nisam se mogao pouzdati u svoju pamet.

A bila je zbilja najljepša djevojka koju sam ikada vidio.

*

Ne znam kad sam ga prvi put vidjela. Bio je malo prelav i pre-

svijetao da bi bio baš zgodan. Svako jutro je kupovao novine na kiosku. Tko još, od ljudi naših godina, svaki dan kupuje novine? To ga je činilo ozbiljnim i posebnim.

Bio je nekako sladak i uredan. Ne znam je li me uopće primjetio. A bilo bi lijepo da je.

Zamišljala sam razne scenarije kako da me primijeti, ali bih odustala od svakog.

Možda je oženjen, ima djecu ili je gay. Ma ne, nije. Da počnem kupovati novine?

*

Danas je Valentinovo. Možda? Ma ne, glup sam. Hoću. Ne, neću. Ipak hoću. Odlučeno. Što mogu izgubiti?

Kupit ću joj ružu.

Smišljeno, učinjeno. Sad sam stajao pored kioska, ne kao običan idiot, nego kao idiot s ružom.

Ugledao sam je već izdaleka. Dlanovi su mi se počeli znojiti,

nisam bio siguran što reći, a da ne ispadnem budala. Znao sam da mi je ovo jedina prilika.

Bila je već sasvim blizu. Noge me baš i nisu slušale, ali sam uspio prijeći tih par koraka.

- Dobro jutro - rekoh

- Dobro jutro - reče

- Neka ti bude sretan ovaj dan i svi koji dolaze poslije njega. Nisam ni primjetio da ružu držim cijelo vrijeme u ispruženoj ruci.

- Hvala - uzme ružu, nasmija se i ode.

Mislim da mi je srce prestalo kucati.

Nakon nekoliko koraka okrene se:

- Do sutra - i nestade iza ugla.

Ponovo kuca.

*

Vidjela sam ga već izdaleka. Stajao je pored kioska i držao

jednu crvenu ružu. Znala sam. Čeka nekog.

Sagnula sam glavu i nastavila hodati kad mi netko zazva dobro jutro. Podigla sam pogled, a on je stajao ispred mene čvrsto skupljenih peta, s rukom ispruženom pod pravim kutom u odnosu na stopala. U ruci je držao cvijet. Izgledao je baš kao postojani kositreni vojnik.

Srce mi je prestalo kucati.

Uzela sam ružu i nasmijala se, glasno i bez razloga. Zemljo, otvori se. Mislim da sam rekla hvala i krenula dalje. Njegovo zbumjeno lice i oči pune nerazumijevanja, natjerale su me da se okrenem i kažem:

- Do sutra.

I tad sam pobjegla.

*

Kad je zamak za ugao, iznenada se srušila, ljudi su se okupili, netko je pozvao hitnu. U čvrsto stisnutoj šaci držala je ružu. Hitna je došla brzo. Doktorica je vidjela ružu, ali je nije pokušala uzeti iz njene ruke. Kad su je dovezli u bolnicu, zamolila je sestru da sačuva cvijet. Umrla je te noći na Valentinovo 2007. godine.

*

Kada je otac stigao u bolnicu, već je bilo prekasno. Njegovo dijete, njegovo jedino dijete. Žena mu je umrla prije deset godina. Sjedio je pored kćeri osamljen i očajan.

Bio je siguran da je ozdravila. Tri pune godine je bila dobro. Bio je siguran da su strah i neprospavane noći u kojima je odlazio do vrata njene sobe da sluša kako diše bile iza njega. Razbolila se još kao dijete. Briga i neprestani strah narušili su ionako načelo zdravije njegove žene.

Zadnje riječi su joj bile:

- Čuvaj je.

Bože, zašto?

I tada je bio cvijet. Ispričali su mu da je tu ružu čvrsto držala u ruci, pa su je htjeli sačuvati. Gledao je cvijet i zamišljao budućnost koje nema. Unuke koje neće imati. Uzeo je ružu i odnio je u svoj prazni dom.

Izgubljen u mislima, tješio se da je umrla znajući da je netko voli i da je bila sretna.

Njegovo dijete, njegova jedinica.

*

Danas je sutra. Bio sam bukvalno izvan sebe. Rekla je do sutra, a to je danas. Lupertam.

Tri puta sam se presvukao, izašao sam, a da se nisam počeslijao. Vratio sam se.

Došao sam valjda 15 minuta ranije do kioska, kupio novine i glumio da čitam. Vrijeme je prolazilo, a nje nema. Nije došla. Zašto? Bio sam zbumjen, razočaran, malo jadan. Počeo sam

nabrajati sve moguće razloge zašto nije došla. Zakasnio sam na posao.

Nije je bilo ni sutra. Sad sam već mislio da ide drugim putem, da izbjegne idiota s ružom.

Nije je bilo ni par dana poslije. Prolazili su tjedni, a dio mene još uvijek se nadao da će opet sresti. Nikada više nisam vidi djevojku s osmijehom koji rastjeruje oblake.

*

Sahrana je bila za dva dana. Otac je stajao pokraj nje i u ruci držao sad već pomalo uvenulu ružu.

Prelazio je pogledom po okupljenima u nadi da će prepoznati onoga tko joj je poklonio cvijet.

Trebao je nekoga s kim će podijeliti tugu. Nekoga tko ju je volio kao on. Nekoga tko bi mu pričao o njoj. Nekoga kome bi on pričao o njoj. Nije ga našao.

Nakon nekog vremena naručio je spomen-ploču. Kada su ga pitali što treba osim imena i datuma biti na njoj, rekao je:

- Samo jedna ruža.

Ako te put nanese u B., prošetaj do gradskog groblja, svatko će ti znati reći gdje je spomenik djevojke s ružom. Otac je umro par godina poslije nje, ali njen grob nikad nije bez cvjeća.

Valentinovo 2016.

Sad već nekoliko godina živim s jedno lijepom brinetom i još ljepšom, sad već trogodišnjom plavušom. Sretan sam. Još uvijek kupujem novine na istom kiosku. Danas je Valentinovo. Moram ženi kupiti cvijeće i kćeri slatkiše.

Ponekad se sjetim, pogotovo u ovo doba godine... Volio bih da sam je ikada ponovno sreo.

Onda odjednom do mene dopre miris proljeća.

Srce mi je prestalo kucati. Okrenem se. Nema nikoga. To valjda zbilja dolazi proljeće.

Sjetio sam se svega, kao da je bilo jučer, nekako sam očekivao da će se pojavit, lebdeći kao i uvijek.

Nije je bilo.

Što li se dogodilo s djevojkom koja je imala osmijeh što rastjeruje oblake?

*

Danas moram na groblje, ocu je godišnjica. Neću vući ženu i kćer, nešto su šmrcave, a do tamo ima sat vremena vožnje. Otići ću ranije s posla, pa sve stignem.

Vozio sam polako, uživajući u prekrasnom danu. Odavno smo se preselili iz B., još dok sam bio dijete, ali roditelji su željeli počivati u rodnom gradu, pa tako dva puta godišnje ipak obidem mjesta svog djetinjstva.

Parkirao sam ispred groblja, kupio cvijeće i zaputio se prema

mojima. Išao sam polako, usput razgledajući spomenike i pitajući se hoću li prepoznati neko ime. Naravno da ne, pa ipak sam bio dijete kad sam otišao. Tako zanesen u misli nisam ni primijetio da sam zalutao u krivi red.

Okrenem se, mrvicu izgubljen i ugledam spomenik s ružom. Jednostavna ploča i na njoj prekrasna ruža, izrađena sasvim detaljno. Zastao sam da bolje pogledam. Tri imena, cijela obitelj. Kćer im je umrla tako mlada. Nekako sam se rastužio. Nije u redu da ljudi umiru tako mlađi. Tko zna kakvu je budućnost mogla imati. Koga je mogla voljeti, tko je nju mogao voljeti. Izvadio sam jednu ružu iz svog buketa i položio je na ploču. Tko zna je li joj ikad itko poklonio cvijet? Okrenuo sam se i otišao, nekako zadovoljan tom malom gestom, kao da je ona njoj išta značila. Ali meni jeste.

*

Sjedila sam na klupici dva reda dalje. Vidjela sam ga kako dolazi, zastaje i osvrće se, a onda je stao i zagledao se u ploču. Bože, možda je to on, poslje toliko godina, možda je to ipak on.

Njen otac, a moj brat, mi je ispričao priču o ruži. Romantična i šašava kakva već jesam, usprkos poodmaklim godinama, isprela sam cijelu ljubavnu priču oko tog jednog cvijeta. Bila sam sigurna kako je onaj tko joj je poklonio cvijet bio neko tko ju je volio. I znala sam da će jednom doći.

Kad je spustio ružu na ploču, držeći je u ispruženoj ruci, suze su mi potekle nezaustavljivo. To je sigurno on. Čvrsto skupljениh peta i ispružene ruke, podsjetio me je, na što? O Bože, na što li me podsjeća? Bila je neka priča koju sam joj čitala dok je bila mala, ali koja?

Ustala sam s namjerom da mu priđem, da ga pitam gdje je bio sve ove godine. Ili je možda dolazio, a ja to ne znam. Onda sam ponovo sjela. Što bih mu rekla, što se uopće ima reći? Svejedno, tako je lijepo što je došao, što još misli na nju, ponekad. Nadam se da je sretan.

*

Plakala je još neko vrijeme, a onda polako ustala, uzela svoju torbu i krenula prema izlazu. Prolazeći pored grma forzicide, zastala je i dotaknula grančicu. Grm se lagano zatresao, kapljice jutrošnje kiše poletjele su na sve strane, a u svakoj je blistalo jedno malo sunce.

Osmjehnula se i krenula dalje, već zabavljena mislima o tome što sve još treba napraviti.

Dan je bio prekrasan, trebalo ga je iskoristiti.

PARTIJA TRAČA

Marijana PREVIŠIĆ AGIĆ | Sarajevo, BiH

Jedva je čekala da se skupe. Danas nije morala ići u školu, pa je pozvala svoje prijateljice na kafu. Nisu se vidjele preko vikenda, pa je propušteno vrijeme trebalo nadoknaditi. Zato je jedva dočekala da mami i tati pogleda u leđa kad su odlazili na posao.

Doduše, mama je otišla nešto kasnije zbog jake glavobolje i nekakve čudne malaksalosti, ali je ipak otišla. Cool! Nakon toga je pospremila kuću i stavila veliki lonac sa vodom na plin, kako bi kafa bila gotova onog trenutka kada gošće pređu preko praga. Javile su joj da dolaze za 20-ak minuta, pa je letala po svojoj sobi, trudeći se da sve bude savršeno. Sve je jastuke pobacala na pod (najudobniji su za zavalit se i ljenčaritil), pripremila je dvije velike pepeljare i montirala omiljenu radio stanicu da tiho svira. Sokovi i kikiriki su već bili posloženi po podu, samo je falio pladanj sa kafom.

Presvukla je čiste čarape, oprala zube i splela pletenicu. Sve, baš sve je bilo spremno. Lonac sa vodom je počeo zviždati u kuhinji, pozivajući je da iskoristi njegov sadržaj. Utom se začulo zvono na vratima. Otvorila im je i odletjela u kuhinju. Miris svježe kafe se proširio kućom, miješajući se sa dimom već zapaljenih cigareta. Kad je došla u svoju sobu, one su se već bile smjestile.

- Tanja je u petak izašla sa svojim princom! - Beca joj pruži cigaretu. Ona, lijevajući kafu, pripalj i nasmija se:

- Oho, to je već neštoli!

Tanja, sva razdragana, ubaci kikiriki u široko otvorena usta i tajanstveni se nasmiješi:

- Ah, šta da vam kažem... princ je princ! Bilo je savršeno! -

- Gdje te je vodio? -

- Nećete vjerovati... -

- Ama, hajde!!! -

- U Zoro klub... -

Sve tri blenuše u Tanju u nevjericu.

- U Zoro klub?! -

- Aha, baš tamo... -

- Pa, kako si ušla? -

Tanja slegnu ramenima:

- Kažem vam, princ je princ. Obukla sam tvoje cipele Jaco, one visoke štitke, tako dà sam mu bila skoro do ramena! - Jaca se glasno nasmija:

- Ha ha, skoro do ramena, ha ha, dobra ti je ta! -

- Pa šta, isplatiло se! -

Njih tri se stresoše od uzbudjenja:

- Ma, pusti sad štikle i ramena, pričaj kako je tamo! -
Tanja važno pripali cigaretu:
- Centar svijeta! Užasno je velik! -
Jaca hinjava dobaci:
- Ko - klub ili princ? - našto sve četiri prasnuše u smijeh.Tanja nastavi:
- Dakle, KLUB je užasno velik, princ također.Sve je puno super frajera i cura, muzika je super-glasna, alkohol teče u potoci-ma...ludo ludo! -
- Jesi li mjerkala koga? -
Jaca se opet ubaci:
- Na mojim štiklama... -
- Jaco, princ nije nosio tvoje štikle, on ima svoje cipele! -
- Pa, nisam to ni mislila... -
- DAKLE, dočekali su nas pogledi.Otišli smo za šank i naručili piće! -
- Piće? Šta si pila? -
- Džus-votku, ofkors! -
- Alkohol?Uau, ti si luda! -
- Što?Nikom nije ni na pamet palo da mi zabrani! -
- Dobro, dobro, onda? -
- Onda smo plesali.Provo sami, ali su me onda on i neki dobar tipus uhvatili u sendvič pa smo se malo ludirali!Elem, oko nas se napravio krug - bili smo u centru pažnje! -
Njih tri su buljile u nju, gutajući svaku njenu riječ:
- Onda? -
- Onda je on postao ljubomoran... -
- Ljubomoran? -
- Aha, izvukao me je iz kluba i odvukao na Vidikovac... - Tanja namjerno razvuče zadrje dvije riječi.Ove tri poludješe.
- Na Vidikovac??? Šta ste tamo radili? -
- Pa, malo smo...ljubili...Pokazivao mi je zvijezde i pjevuo na uho.Romantika mrtva.Onda...onda smo otišli kući. -
- Kad si došla? -
- U...2...sata... -
- U 2 ujutro?! -
- Hi hi, popela sam se kroz prozor... -
- I niko nije skužio? -
- Niko! -
Sve četiri prasnuše u smijeh.Tanja mahnu rukom prema Beci:
- Nego, ljeponko, šta si TI radila preko vikenda? -
- Ja sam sa onima svojima bila na planini. -
- Gdje? -
- Na Crnom vrhu! -
- Super! -
- Čosavi je zakupio bungalow.Bilo nas je 12 i bilo je supač! -
- Bio je Gile? -
- Ne, dogovor je bio bez momaka i cura. -
- I nisi ga nikako vidjela?! -
- Jesam, došao je u nedjelju, nije mogao izdržati!!!Haha -

- Ha ha, opasno...lud je za tobom.Šta ste radili? -
- Ko šta smo radili - društvo i ja ili Gile i ja? -
- Ma, sve skupal!Ne budi naporna! -
- Roštiljali smo, sankali se, bacali po snijegu.Navečer je bio dernek kraj kamina, ples, muzika, glupiranje...-
- A sa Giletom? -
- On je došao rano ujutro pa smo sami doručkovali i onda šetali prirodom...to je to... -
Ove tri ispod oka pogledaše u nju, podlo se smijuljeći:
- Jeste li pravili..Snješka Bijelića? -
Salva smijeha i Becino pravdanje odjeknuše sobom.

Sjedila je među njima, smijala se i uživala u njihovim pričama. Tanja je, smijući se, nehotice prosula malo kafe po tepihu, pa je ona otrčala u kuhinju po sunder.Vratila se u sobu i pokušala da oriba fleku, ali nije mogla skroz da je skine.Ipak, uspjela je ukloniti najpovršniji i najvidljiviji sloj.Za sva to vrijeme, njene tri prijateljice nisu prestajale čavrljati i smijati se.Vratila se u kuhinju i, dok je ispirala sunder, osjetila je kako joj se utroba steže: šta će ona njima da ispriča? Gdje je ona bila preko vikenda? Nigdje! Sjedila je u kući, gledala TV, učila i čitala Jesenjinove pjesme. Dosadno!Kao i uvek!Nju roditelji nisu puštali van iako je već bila treći razred srednje škole.Govorili su joj da vani nije sigurno, da joj alkohol ne treba i da joj je najbolje u kući, sa njima.

Od izlazaka je imala samo odlaske na rodendane, i to samo ako su to bila kućna slavlja.Čak i tad je njena majka razgovarala sa majkom slavljenika moleći je da pripazi na njenu kćer. Glupa pretjerivanja!Mrzila je toliku brigu svojih roditelja, pa nije više beba!Svaki pokušaj razumnog razgovora dočekan je šalama i uvjerenjima da je mlađa i nješkušna da bi razumjela njihove postupke.I to bi bilo to.Zato je koristila svaku priliku da dovede svoje društvo na partiju trača kod sebe kući.Slušala je tada njihove priče, zamišljajući sebe u njihovim ulogama.

To je bilo sve što je imala od svoje mladosti.No, ni u tome nije uživala u potpunosti.Roditelji bi je ubili kad bi znali za te tajne sastanke.Zato ih je krila.Za njene roditelje, njeno društvo je bilo iskvareno i prljavo i smatrali su da od njih ne može ništa lijepo i pametno da nauči.

"Ljudski karakter je gadna stvar.Što ti treba da te neko vrijeda?" - govorili su joj, tjerajući je da sa njima igra karata, ide u kino,- da čita i crta.Čuvali su je od stvarnog svijeta i branili od nečег što nije postojalo, a ona nije imala načina da im se protrostavi.Zato je svojim prijateljima - lagala. Nekad je sa rajom iz ulice otišla na izlet, nekad je sa najboljom frendicom otišla u kino pa su poslije zaglavile u nekom kafiću dokasno...Šta da im slaze danas?Gdje je bila i šta je radila?Prije nego se vratila u sobu,

otišla je u kupaonicu i otvorila ladicu sa majčinom šminkom. Onda se vratila u sobu, zavala na jastuk i pripalila cigaretu. Njih tri su gledale u nju, čekajući da počne sa pričom:

- Pa, hajde, ženo, pričaj! -
- Ona sasvim lagano povuče dim.
- Ja sam cijeli vikend provela u kući. - Neverica.Tanja se ironično nasmija:
- Ma nemoj, baš cijeli? -
- Baš cijeli! -
- Pa...šta si radila? -
- Eksperimentisala! -
- Eks...sa čim? -
- Sa šminkom - otkrila sam neke trikove dosta lagane za izvesti! -
- izvukla je iza leđa ogledalo i olovku za oči.
- Sad ćete vidjeti... - povukla je dugačku liniju od očnog ugla do sredine sljepoočnice.Njih tri su je šuteći posmatrale. Ona završetak linije izvede u spiralu koju povuče dole, do sredine obraza.Onda uze zelenu olovku za usne i oboja tanke prostore između crnih dijelova spirale.Tanja krišom pogleda u Becu koja joj dade znak da šuti.Tanja je posluša, diže se i ode u WC.Beca i Jaca ostadoše u sobi, prateći svoju prijateljicu u nove šminkerske pohode.
- Jel' vam se svida spirala? -
- Ok, idemo dalje... -

Uzela je crvenu maskaru za kosu i obojala obrvi i trepavice na oku sa kojeg je povukla prvu liniju.Bio je to komplikovan postupak i nije se isplatilo šminkati oba oka.Uzela je ruž i namazala usne.Gotovo!

- Eto ga.Svida vam se? -
- Utom se i Tanja pomoli iz WC-a.Sve tri su oduševljeno buljile u nju:
- Ekstral!Kvalitetna ekstravagancija! -
- Baš me zanima kako bi moj princ reagovao kad bih se tako našminkala! -
- Za princa ne znam, ali u klubu Zoro, ovo bi sigurno bilo zapaženo! -
- Sljedeći vikend ideš sa nama i sve četiri ćemo se našminkati tako.Važi? -
- Supać! -
- Odlično! -
- Ih, veselja! -

U tom trenu začu se škljocanje brave na ulaznim vratima. Neko dolazi!One pretrube. Začu se poznati kašalj - MAMA! Od silnog straha njoj se zavrти u glavi. Šta sad?Pogledala je u Tanju, Becu i Jacu.One su šutjele i gledale u nju.Šta sad?U brzoj brzi-

ni poguraše pepeljare pod krevet, pri čemu se jedna prevrnu. Jaca poče raspuhivati pepeo u nastojanju da ga rasprši.Šoljice sa kafom su zazvećale, jedna čaša sa sokom se prevrnu i velika žuta mrlja prekri ostatke pepela.U sobi zavlada tajac.

Gospoda M. nije mogla duže ostati na poslu.Užasno ju je boljela glava i bila je strašno malaksala.Šef joj je rekao da je vjerovatno u pitanju grija, te joj je preporučio da ode kući da odmara.Njoj nije trebalo dvaput reći.Svratila je na pijacu i kupila limuna.Jedva se uspela uz stepenice. Kad je otvorila vrata, ustuknula je.Zadimljen hodnik, voda teče u kuhinji...šta se tu dešava?!Izgledalo je kao da je rjena kćerka opet imala napad.Ne, to nije moguće, pojačali su joj terapiju!Spustila je kese, zatvorila vodu i pošla ka kćerkinoj sobi.Kad ju je ugledala, počela je jecati: rjeno dijete, rjeno jadno dijete sjedi među jastucima na podu.Ispred nje tacna sa četiri šoljice kafe, jedna razbijena, druga prevrnutna.Čaše sa sokom razbacane po sobi, dvije poluprazne pepeljare vire ispod jasruka.Pod ulijepljen pepetom, kafom i sokom od narandže.Ona, skupljena u grču, ljudja se naprijed - nazad i molečivo gleda u majku.

Gospoda M.osjeti kako joj koljena klecaju.Čučnula je i zagrlila svoju kćer:

- Dušo moja, šta si opet radila? -
- Mama, bile su mi prijateljice na kafi. -
- Gospoda M. zaokruži pogledom po praznoj sobi:
- Dijete moje, ovdje nema nikoga!Dijete moje dragoo... -
- Njena kćer podiže oči i nasmiješeno je pogleda:
- Znači, ne ljutiš se?Mogu još da ostanu? -
- Da, svakako ljubavi, samo vi sjedite i pričajte! -
- Ne ljutiš se zbog nereda? -
- Ne ljutim...samo reci mami zašto nisi popila tablete? - Iznenadena majčinom dobrodošnošću, nije mogla da je slaže. Spustila je glavu i tihro prošapatala:
- Od njih mi se spava...nemoj se ljutiti na mene... -

Majka je zagrljala.Nije se ljutila na svoju kćer.Umjesto toga, oštra bol je oštinu preko grudi.Postala je svjesna svoje zablude.Njen suprug i doktor bili su u pravu : djevojka mora biti smještена u Ustanovu.Tamo će joj, ipak, biti najbolje!Bit će pod stalnom liječničkom kontrolom, terapije će biti prilagodavane trenutnom stanju.Oči joj se ispunile suzama.Ipak će je morati pustiti.Sva majčinska ljubav nije bila dovoljna da pobijedi jedno ludilo!A toliko se trudila.Sama je bila bitku protiv muža i doktorskog konzilia.I nije joj, ipak joj nije uspjelo.Kakav poraz!U glavi je osjetila oštru bol, te je pustila kćerku iz naručja i počela masirati sljepoočnice.Ova je začuđeno pogleda:

- Mama, šta ti je, jesli dobro? -

- Ma, samo me malo боли глава. - промрмљала је затворених очiju i лагано сјела на под. Кći се осврну око себе, довољи два најмекша јастука и стави ih под леда своје мајке па је лагано спусти на njih. Dirnuta svjesnom паžnjom, господи M. одлуči да приведе приču kraju:

- A kako se, dušo, зову твоје prijateljice? -

Дјевојка се трну. Sa nevjericom je pogledala u majku. Оprezno, као каква животињица, дотаче јој лице i насмијеши се. Оnda узе двије preostale шолице са кafom, jednu стави мајци u рuke a другу ispred себе на под, па razdragano zacvrkuta:

- Ovo ovdje je Tanja. - pokaza rukom ka praznom zidu.

- Tanja, ovo je моја мама. Tanja је ovaj vikend изашла sa svojim princom i on ju je vodio na jedno super mjesto... -pričala је i pričala, opisujući svojoj мајци Zoro klub i bungalowe na crnom vrhu. Majka je piјuckala već hladnu kafu i slušala svoju kćerku.

Smiješeći se, слушала је njene snove i uživala u njenoj radosti. Ni muž ni doktor ne bi joj vjerovali. Po prvi put sa svojom kćerkom има први првачати, svјесни kontakt. Dopustila јој је, nakon 19 godina јој је dopustila da uđe u njen svijet i upozna га. Pa, morat će doktor priznati, veliki je то uspjeh! No, одлучila је да ne razmišља о tome sada. Zavalila se dublje među јастuke i beskraino uživala u оvoj neočekivanoj, predivnoj partiji trača.

LAŠTITELJ MRTVAČKIH KOVČEGA

Milenco MARGETA | Mostar, BiH

Balkon je ostakljen, на njemu је саксија допола uvelog cvijeća, dvije niske дrvene stolice i стол visine do koljena. Dim cigarete споро ističe kroz једва odškrinuti прозор, laptop mi je čas u krilu čas на столу, pepeljara на другој столци. Nervozno pišem дојmove ili pišem nervozne дојmove, sasvim je svejedno. Oboje je, zapravo, точно. Gledam u под па napolje dok se с vanjske strane стакла kišne kapi liјено utrkuju po глаткој površini. Kiša pada već četvrtнаesti dan u komadu. Pripalio sam нову cigaretu, zadnju. Nedjelja је, neradni dan. Dovraga.

Self-made man – чovјек koji upornoшћу, assertivnoшћу i ambicioznoшћу постиже sve zасцтане ciljeve u životu unatoč скромном porijeklu i lošem imovinskom stanju. Koncept duboko укоријенjen u idealiziranoj verziji ostvarenja tzv. američkog sna.

- I tako ti ja odlazim u земљу Guinnessa, U2-a i Seana Conneryja.

- Buraz, Connery je Škot, nije Irac.

- Ahmm, prebirem očima uokolo. Škot. Škot. Ma... jesи сигuran?, vrtim главом.

- Sto posto. Škot sto posto.

- Misliš? Ajde guglaj.

- Koja je šifra wirelessa? Odmahujem. Знаш ли ti išta?! Konobar, konobar, maše prema šanku.

- Ej, ej, slušaj, остao sam bez novca, имаш ли ti sitno za još jednu rundu?

- Jebi se, čovječe, uvijek isto. Imam, ajde, имам. Daj mi šifru od wirelessa, говори конобар који сад стоји кraj našeg stola, iiiii, okreće сe prema meni, hoćemo исто?, klimam. Može исто, dvije točene petice.

-

Okomita critica u wordu ritmično pulsira ne pokazujući znakove umora. Čeka me, моје прве тактве по tipkovnici. За razliku од critice јa sam umoran, готово krepan k'o pas, a blještava bijelina što izbjiba s ekranra čini me još umornijim. Sklapam laptop, mislim da ћu leći. Par komada piva, нешто сира i salame умотано u papir s plavim logom supermarketa, konzerva паštete, pet-šest jaja, i dva paradajza. Frižider je пустара. Kššš, onomatopeja јe otvorene limenke piva. Najbolje stresti jedno pa prespavati ostatak dana.

- Znači Connery je Škot?! Jebemu, nemoguće. Ja sam svih мојих tridesetidvije godine mislio да је Irac, gestikuliram nejasno každiprostom.

- E па nije Irac. Ne mogu vjerovati да то не знаш. Nevažno, bar si pogodio U2 i Guinness.

- Meni су сvi ti otočani isti, Irci, Škoti... i Englezi... i Velšani.

- Nisu isti, čak ни не живе на истом оtočku.

Konobar preko neke stvari спушта krigle piva na stol.

- Ama шta?, izbezumljeno ћu. Nego шta nego живе.

- Ajde да nazdravimo, диže kriglu. За теbe Irca!, vuče gutljaj u to име па mi odvraća: – Dva su otoka. Muk.

- Ma daj. Nije moguće, а он само врти главом. Jašta. Ajde guglaj. Pali google maps da видим.

Kакве veze James Bond има s Irskom? Trudim se, ali nijedna mi poveznica ne pada na pamet. Ne видим, додуше, ni по-veznicu Škotske i Bonda, ali mora бити нека kad су већузели Conneryja da ga глуми. Не сјећам се да сам ikad kao мали маštaо да постанем Bond, James Bond. Valjda је onda i bolje što sam završio ne u Škotskoj nego u Irskoj. Dakako, tu има неке логике, само ју ја не могу упратити, jer овih дана мase hrle u Irsku.

Autobusi s dabilinskog aerodroma danomice prevoze istočno-europsku mladež do grada, Poljaci, Rumunji, post-Jugoslaveni svih narodnosti, Česi, сvi u grupama vuku velike kofere na точице: nema turističkih namjera на njihovim licima. У stanu до mene petorica su Estonaca. Kladim se da ni od njih nitko nije sanjao da буде Bond. I zato су završili u Irskoj, као и ja, као i ти се drugih, uostalom. Pivo, kiša, свети Patrick, U2... hmm...

zelene livade, pubovi, da, pubovi. Hmmm... niz se prekida. Šta ja doista više znam o Irskoj? Sve one geografske karte obješene po zidovima srednjoškolskih učionica i udžbenici geografije sad su samo dio procesa obrazovanja, lekcija koja je isparila čim je ispitana za dvojke.

Da sam znao da ću završiti u Irskoj garantiram da bih je nabubao za petaka ili bar za četvrtanke. Ali kako sam mogao znati kuda ću? Ta nikada nisam ni volio taj U2, uvijek su mi bili nekako premekani. The Clash je bio moj bend, šud aj stej or šud aj go naaaaaaaao, ispisivao sam školske klupe stihovima. Svi ti nijihovi zvučni signali da me London zove i da cu ih naći kraj rijeke nisu bili dovoljni da završim na londonskim dokovima Temze, a ne u Irskoj, iako u početku uopće nisam znao kamo ću otići. Ala je to nevjerojatno, i danas više nikome ne bih mogao ispričati kako se sve odigralo. Baš ću sutra pitati Estance jesu li za U2 ili The Clash.

Teorija racionalnog izbora pretpostavlja da ljudi razmišljaju prije nego što djeluju te da će u svakoj situaciji uvijek nastojati povećati korist, a smanjiti gubitak. Ovisno o dominantnim okolnostima i informacijama koje imaju ljudi će zato uvijek odabrat onu opciju koja najviše odgovara njihovim interesima. Racionalan izbor: otići daleko, u nepoznat. Nevažno je li trbuhom za kruhom ili mozgom za novcem. Pritom skinuti sve postere uspomena sa zidova sjećanja, familijarnu scenografiju demontirati, koreografiju zrnijski svući i odbaciti. Ukinuti svoj prostor kulture, zaboraviti poznate šumove i nevažne ljudе, izbrisati mentalne mape. Komunicirati rijetko, čuti se po potrebi. Zaboraviti svoj grad, naučiti novi. Postati lokalac u kvartovskom pubu, znati kada su popusti u najbližem supermarketu.

Kritičari teorije racionalnog izbora upozorili su na činjenicu da ljudi ne djeluju uvijek u skladu s vlastitim interesom, čak i kad su ga svjesni. I psihanaliza je pokazala da se ljudi često poнашајu tako da ne povećavaju svoj užitak i ne smanjuju patnju te da ponekad iz toga što djeluju protiv vlastitog blagostanja izvlače neku čudnu vrstu užitka.

Krajem devedesetih bio je taj jedan dječak, Beko, osmogodišnjak koji je pristajao za nama starijima, nešti starijih... dvanestogodišnjaci. Mali, nadji bocu i natoči nam vode!, nikada nije odbio zapovijed dok se igralo lopte. A onda jednog jutra Beke nije bilo. Otišao je u Kanadu, govorili su. Cijela je obitelj dobila vizu i otišla. Tih je godina svakog ljeta na dvadesetak dana odmora sa starim Fordom registracija SO dolazio čika Mišo. Mali, hoćeš poći sa mnom u Sombor? Teta Sonja će ti osukati krompiruš. Sa sjekanicom krompirima, onu pravu hercegovačku. I on je poput Beke otišao s cijelom obitelji, negdje početkom devedesetih. I nikada se nije vratio, osim ljeti

za odmor. Baš kao i Beko.

Radim kao perač posuđa u restoranu Fat Duck, Bath Avenue 4, Dublin, ulaz za pomoćno osoblje u pokrajnjoj ulici. Imam srednju stručnu spremu, svršenu opću gimnaziju, i posao. Jest da je pomoćni, ali se hranim džabe pa i na tome štemod. To je jako važno jer otkad sam u Irskoj naučio sam da je štednja ulaganje u budućnost. A meni su tridesetiti i vrijeme je da povedem računa o svojoj budućnosti. Misliš li ti na fakultet, jer s tom školom nećeš naći posla?, mantrio je otac. Ne odoh na fakultet nego za poslom. Sada ocu mogu kazati da nas gimnazjalce u Irskoj čeka posao. Guglam tako neki dan Seana Conneryja i čitam da je s petnaest izbačen iz škole, da bi radio kao fizički radnik, zidar i laštitej mrtvačkih kovčega. I onda frayer postane James Bond, a da ni škole nema. Odmah sam približežio u onaj wordov dokument 'U Irskoj se može i bez škole, kamoli bez gimnazije!', stavio veličinu 18 i zaboldao.

Prazna se uplatnica nikada sama od sebe neće ispisati, baš kao ni oni dojmovi. Upisujem ime i prezime primatelja, adresu... a cifru? Koliko ću poslati? Koliko im treba, a koliko meni ne treba? Četristo, petsto... čega? Razmišljam li ja to u mar-kama ili eurima? Sve mi se pomiješalo. Upisujem dvjesto. Je li malo? Razmišljam šta oni mogu s dvjesto... Pišem jedinicu ispred dvjesto i pružam uplatnicu službenici preko šaltera.

Kiša pada i petnaesti dan u komadu. Postaje neizdrživo. Kada zatvorim oči ponavljam: Moje ime je Bond, James Bond. Onda naručujem martini, protresen, ne promiješan, dok mi bondovska fermme fatale šapuće na uho should you stay or should you go now? Ako odeš bit će frka, ak' ostaneš bit će dupla.

LUDACI

Veselin MILIČEVIĆ |Vrbas, Srbija

Živelji su u nekom selu muž i žena. Oboje su bili kratke pameti. Imali su čerku i sina. I oni su bili ograničeni, što se tiče pameti. Preslikani otac i majka. Nisi hteli da idu u školu, a nisu hteli ništa da rade. Voleli su lepo da se oblače i raskošno da žive, a da ih drugi izdržavaju. Prohtevi su im svakim danom bivali sve veći i veći, a roditelji, njihovi jedini sponzori, to više nisu mogli da isfinansiraju.

Navikli da žive raskošno, a videći da im jedini sponzor posustaje, odlučiše da se nećim bave. Pošto nisu voleli da rade, a želeti su da zarade, tražili su neko zanimanje koje ne iziskuje previše truda, niti mnogo pameti, pošto su oni sa ovim bili oskudni. Iako nisu bili previše pametni, uspeli su da izaberu

sebi pravo zanimanje, gde ne mora mnogo da se zapinje, a može lepo da se živi.

Pošto ih je Bog uskratio za pamet, dao im je fizičku lepotu. On onako stasit, kupi sebi par lepih odela, učlani se u vodeću stranku i zaplovi političkim vodama. Za kratko vreme postade jedan od vodećih političara u sreskom okrugu.

NJegova sestra, veoma lepa, ode na neko takmičenje amatera pevača. Žiri sastavljen od izlapečih i nagluvih staraca proglaši je za prvi glas takmičenja. A bila je više kasačko, nego pevačko grlo. Glasa nije imala, koliko ga je imao njihov ljubimac, magarac Sivko.

Ne samo da im je bio kućni ljubimac, već i hranilac čitave porodice. Magarac je više radio i doprinosisao, nego svi oni zajedno. O pameti i da ne govorimo. Tek tu mu se nisu mogli ni primaći. Međutim, to se danas više ne računa, niti se priznaje. Ko si bio, šta si bio i šta si radio? To se brzo zaboravlja.

Sad je došlo njihovo vreme. NJegova sestra je trenutno jedna od vodećih estradnih zvezda. Ima na hiljade svojih fanova. On politička zvezda. Lepo žive, dobro zarađuju. A on, njihov nekadašnji ljubimac, i pored svojih dobrih osobina, ostade i dalje, magarac. Oni su trenutno zvezde u usponu. Bogovi. Imaju svoje obožavaoce, glasače... I, naravno, one koji im u svemu tomu zavide i koji ih mrze. To je cena slave. Lepo im je dok su popularni i dok su u samom vrhu. Ne kaže se za džabe: „Sve što je lepo, kratko traje“. Ni carevi nisu vladali dugo. Svakome jednom istekne mandat.

Sestra pevačica je jedno vreme bila veoma popularna. U međuvremenu su se pojavile mlađe i atraktivnije, koje su polako počele da je potiskuju sa scene. Uskoro je trebalo i prestonici da se održi sabor folk pevača, na kome će se birati najbolji i najpopularniji. U ovom slučaju neće odlučivati stručni ţiri, pošto je kod nas u poslednje vreme sve manje stručnih. Odlučivaće publika i gledaoci kraj malih ekrana, glasajući putem mobilnih telefona.

Ona još pre početka festivala poseti svog ljubimca magarca. Odmah se s vrata zaleti i poče da ga grli:

-Ćao, Sivko! Ljubi te sestra. Treba mi tvoja pomoć!

-Kako ti ja mogu pomoći? Ja sam samo običan magarac.

-Jednostavno. Kada se završi finalno veče, ti ćeš sakupiti što više tvojih prijatelja i poslaćete glasove za mene!

-Ali, ja nemam mobilni!

-Daču ti ja, imam ih nekoliko.

„Ako joj karijera zavisi od glasa jednog magarca, onda ona stvarno nije normalna.“, pomisli u sebi Sivko.

Posle nakoliko dana, zazvoni mu mobilni, koji mu je poklonila pevačica. On se javi, kad ono njen brat, političar:

-Zdravo, brate! Kako si? Vidi, treba mi tvoja pomoć! Znaš da je u nedelju glasanje. Ako pobedim, ulazim u parlament. Svaki mi je glas zlata vredan. Sakupi što više tvojih prijatelja i glasajte za mene. Neću vam ostati dužan.

Magarac ostade bez reči. Ne može da poveruje svojim ušima. Ispade da danas više prijatelja imaju magarci, nego političari. „Ove moje gazde su sve sami ludaci. Matori i matora su već izlapeči, pa im se donekle može tolerisati. Ali, ovo dvoje mlađih... Pa oni su još veće budale od svojih roditelja. E, ako im je to nasledno, onda su oni veliko bogatstvo nasledili.

Ja jesam magarac, ali više ne mogu da živim sa ovim ludacima. Zato sad odlazim u svet. Hoću da vidim, da li igde u svetu ima većih ludaka od njih?! Ako negde postoje veće budale, onda ću se vratiti kući. Nađem li pametnije od njih, ostaću da živim sa njima.“

Lutao je magarac po svetu. No svuda je bilo isto. Vlast, političari, estradne zvezde... A što se tiče pameti, ni ovi nisu mnogo odmicali njegovim gazdama. Sve što je više obilazio, nailazio je na sve veće ludake. Toliko ludih, da pametan ne poveruje. Na kraju reši, da se vrati svojoj porodici, kako je i obećao.

Kad se magarac vratio kući, oni mu se mnogo obradovaše, a on im reče:

-Sad vas još više volim. Obišao sam sveta i shvatio da ste u ovim ludim vremenima vi najpametnije budale!

NOĆNA DOKOLICA

Ivana MILINKOVIĆ | Novo mesto, Slovenija

Ja sam super osjetljiva. To ne znači da je super biti osjetljiv, već da se na skali emotivno doživljajne gradacije nalazim super visoko po pitanju osjetljivosti. Zbog te moje osjetljivosti loše spavam. Toliko loše da rijetko kad utonem u san dok je mrak. Tako mi je cijeli život, od kada znam za sebe. Roditelji su mi pričali kako su me dok sam bila mala vodili raznim doktorima ali niko nije mogao pomoći.

U zavisnosti kod koga sam bila i uzrasta govorili su mi da je to zato što sam dobila novog člana u porodici pa sam malo ljubomorna ili jer me muči adaptacija na novu okolinu u koju smo se preselili, pubertet, razvod roditelja, fakultet, nezapo-

slenost. Odavno su, ako su i ikada, prestali da traže organske uzročnike i fokusirali se samo na one vanjske, psihosocijalne.

Ja sam jednostavno to prihvatala, ionako nisam imala izbora. Istina, prvi desetak godina je bila patnja a onda sam počela da kreiram svoj noćni život. Od maštanja oko simpatija, preko izlazaka, pa sve do stvaranje nove fikcije za svoje priče koje sam počela da pišem. Izdala sam čak i jednu zbirku. Nije loše prošla. Ja sam zadovoljna. Ali tu nije bio kraj.

Našla sam novu okupaciju. Špjuniranje auta s pokušajem identifikacije osobe koja ga vozi. I tako bih ja kad većina sklopi oči se spremila i izšla van. Živjela sam u bloku pa mi pronalazak i odabir automobila nije bio problem. Samo je bilo pitanje koji dio naselja ču da obradim. Ponijela bih i notes i olovku da sve to pribilježim. Ovako nekako je to izgledalo.

KH4651 – siva Laguna. Prljav. Na jednom mjestu izgreban. Na zadnjem sjedištu se nalazi šešir, nešto kao slaminati ali nije slaminat. Davno je prošlo ljeto. Zaboravljeni predmet. Ili još gore, nosi ga i u jesen. Seljak. Žemljoradnik. Živi u bloku. Čudno. Zašto ne živi na selu uz svoju zemlju, njivu, voćnjak? Prije da je šešir zaboravljen i da auto od ljetos nije očišćen. Dokaz. Pod suvozačevog mjesta pun smeća. Razni papiri, omot od sendviča, prazne kutije cigara, kese, alat. Mora da je majstor koji živi sam. Jede usput. Kupuje po pumpama i fast fudovima. Kafa. Pije kafu. Mnogo plastičnih časa. Mnogo pije kafu. Nezdrav život. Nema vremena za zdrav život. Nema želju. Ima vremena ali nemas razloga. Samački život ga je ubio. Vjerujem da ponekad ipak nešto skuha. Možda nedeljom dok čeka ponедeljak. Živi u garsonjeri, zadimljenoj. Ko zna kad je zadnji put oprao prozore. Prazan frižider. Ostatak sendviča od juče. Na zadnjem sjedištu duks i torba i patike na podu. Blatnjave. Radi na nezgodnim terenima. Ne liče na patike za rad, više za pješačenje. Voli da pješači. Sam. Možda ponekad nekog zovne. Ne zovne nikad nikoga. Uživa sam. Ide u gljive. Gljive pravi za ručak. Šta uz gljive? Sigurno jede meso. Nije vegetarijanac. Odrezak. Kobasicice. Na kraju ipak jaja. Jaja i sir. To je u frižideru. Stari hleb na njemu. Slatkiši na polici. Živi danju, spava noću. Za razliku od mene. Tako bi izgledale moje zabilješke. Registracijske tablice, popis stvari iz auta i potencijalno zaključivanje ko je vlasnik. Kako živi, čime se bavi, ima li porodicu ili je sam? Kvalitet života.

JP3328 – zeleni Citroen. Čist. Sjaji se kao da se ne upotrebljava. Nigdje packe, ogrebotine. Unutra isto tako. Na retrovizoru mirišljava jelka. Mrzim mirise u autima. Uz jelku srce i smajli vise. Na sjedištu presvlake kao od jambolije. Prljavo roze boje. A nazad spavača soba. Tu su jastuci, dekice, meće i ostale igračke. Užasi postmoderne. I sve te boje pažljivo

iskombinovane. Pitam se da li je iko ikad sjedio iza dok se vozio ili je to bilo samo za posebne prilike na kojekakvim vidi-kovcima i parkinzima? Nije mi se činila takva osoba. Pedantna. Perfekcionista. Naporna. Isključiva. Seks može samo u stanu u pravoj spavačoj sobi. Auto kao instalacija. Osoba intenzivnog karaktera. Ponekad noću ne spava. Momak samo ako je nije vrijedan. Žensko. Sigurno. Nosi puno prstenja. Sto procentno. Jarke boje odjeće. Još jače boje šminke. Šifra. Možda F22 ili je dvadesetpetica. Sama. Ponekad. Kad nađe nekog brzo ga otjera. Komoditet. Njen svijet. Drugi pobegnu. Patologije im se ne poklapaju. Cvijeće na balkonu. Neke pelargonije ili surfine. Čisto i kod kuće. Ni kučeta ni mačeta jer ostavljaju dlake. Možda ribice u akvarijumu sa kojima priča. Ili kornjača. Ptica isto ne jer puno sere. Plazma TV. Velika. Ormar još veći. Puno odjeće. Puno dakonija. Ukrasa i nakita. Na policama u wc-u tablete za smirenje. Na stočiću kraj bračnog kreveta maramice za suze. Zvučnici raspoređeni po stanu sa romantičnom muzikom u plejeru. Stalak za CD-ove. Voće na stolu. Jede zdravo. Trudi se. Auto kao spremam za svadbu. Već ukrašen a nazad i postelja spremna za mladence. Možda je svadbeni auto. Limuzina 21. vijeka.

RK9648 – srebrni Ševrole特. Porodični auto. Na zadnjem sjedištu sjedalice za djecu. Dvije. Izgledaju isto. Možda su blizanci. Voz on, vozi i ona. Sigurno imaju još jedno auto pored. Neko malo, praktično. Za po gradu bez djece. Prednja sjedišta ukrašena sa zadnje strane. Montažne pregrade pune igračaka. Na podu ostaci smokija i papirići od čokoladica. Djeca dovoljno velika da jedu čvrstu hranu. Musava. Jedan musavi siperak na podu. Otar zadnji vozio. Stereotip jer nije pokupio. Majka živčana. Neispavana. On puno radi. I ona puno radi samo pola na poslu, pola kod kuće. On veći dio na poslu. Ujutru ih vozi u vrtić. Popodne ona dolazi po njih. Kuha. Frižider pun povrća i mesa. Pravidno čisto ali dugi nije detaljno sredeno. Imaju ženu koja im čisti. Razbolila se. Sad su u frci, koga zvati. Nemaju vremena. Na kraju dana upale TV i padnu u nesvjest dok ih dijete opet ne povuče za rukav ili ne zaplače. Ujutru piju kafu. Oboje. Jedu pahuljice. Nose ručak na posao spremjen prethodno veče. Imaju puno para ali malo vremena. Jedno drugo skoro pa više ne pogledaju. Više ima seksa onaj samotnjak iz Lagune nego njih dvoje. Umorni. Na kontrolnoj tabli razni papiri. Nešto kao ugovori, brošure, popusti, rasporedi. Na retrovizoru krst. Vjernici. Nedeljom crkva ali samo nekada. Kad stignu. Vikendi popunjeni. Porodica. Izleti. Druženja. Sve što ne stignu tokom sedmice. Društvene obaveze. Umor od vikenda. Ponekad i izdužu ali uvijek odvojeno. Ona sa svojim ženama a on sa muškarcima. Piju ali ne previše. Brzo ih uhvati. Sutra se kaju. Odviknuti od mamurluka. Obaveze. Auto bio na pranju i unutrašnjem i vanjskom. Dubinsko. Jedan dan je dovoljan pa sve po starom. Na sjedištu već fleka, fleka od žvake.

KIŠA

Aleksandar PETROVIĆ | Beograd, Srbija

U toku noći nekad stignem obići samo pet automobila a nekad i petnaest, u zavisnosti koliko su zanimljivi. Ne idem uvijek redom, na preskok. Ponekad odaberem sistem po kojem ču se kretati a onda ugledam novo zanimljivo auto i odustanem od sistema. Nekad sam isuviše smorenja pa ih sve ovlaš gledam i zapisem samo ...

ZA1369 – crveni Pežo. Stariji. Relativno čist. Na zadnjem sjedištu presvlaka malo poderana. Fascikla ostala.

TB4961 – tamnoplavi BMW. Drveni krst na retrovizoru. Niski spojleri. Uglancan. Dijaspore. Dizelaš.

MD8783 – Mercedes džombaš. Star. Očuvan. Garant stari šljaker ga vozi. Izboran. Taman. Građevinac. Bakica kraj njega. Jednom sam naletali na auto po svemu sudeći poslije izlaska. To je tek bila zabava dešifrovati ko su svi ti ljudi, gdje su bili i šta radili. Šta su popili, između ostalog, bilo je jasno.

GL2785 – zelena Fiesta. Stara. Očigledno je vozi klinac. Ostala mu od oca iz mladalačkih dana. Sad ga on, sigurno je muško, vozi kao mlađić. Puno auto. Pun alkohola. Pivo, rum, koka-kola, čokoladni liker, još neki plavi liker i jedna ogromna povraćotka iza vozačevog sjedišta. Mora da je bila gadna krivina. Prozor napolna otvoren. Zaboravljen. Smrad. Prazne kutije cigareta. Vrećica duvana kao da je puna. Na podu smotana, možda i džoja. Zaboravljena. Jakna nazad ostavljena. Nekom je hladno. Ili je već u krevetu pokriven dekom. Ili na wc-u povraća. Svi u istom stanu. Žurka. Bili na nekom parkingu. Sigurno. Možda malo i u kafani. Neke curice kopukili. Svi na parkingu. Glasna muzika. MP3 za auto ostavljen. Sa njega su puštili muziku. Spremali plejlistu za izlazak. Ipak prvo gajba, pa kafana, pa parking. Na kraju opet gajba. Nečiji roditelji nisu kući. I kuća smrdi. Smrdi na usplahirene mladiće i njihova alkoholna isparavanja. Možda je neko iz ekipe se ipak snašao, otisao kod kakve djevojke. Sad ih je jedan manje. Možda. Čupavi, bradati. Nesnađeni. Odjeća sa izloga. Ne preskupa. Nemaju stila. Trude se. Visoki. Mršuljavi. Jedan ide u teretanu. Rodenjan. Njemu je rođendan. Odvikao se od alkohola. On je povraćao. Najkrupniji od njih. Ostali preživjeli. Preživjeće i on.

I tako prolaze moje noći. Još uvijek se držim te zanimanje dok mi ne dosadi. Onda kada mi dosadi naći će nešto novo. Ako ništa onda iščitavanje starog. Ko zna šta sam sve napisala. Možda me bude i sramota. Pitam se kako bi izgledalo moje auto da ga imam i ja u njemu kao odraz u autogledalu.

Vekoslav je stajao izvan ograđenog dela buvljaka i gledao zgužvane oblake koji su se premišljali da li da se oslobole nepotrebnog tereta. Zbunjeni veter provlačio se između kartonskih tezgi, preteći da ih obori. Vekoslav je bio u nedoumici: skloniti robu ili sačekati još malo. Dan ionako nije bio beričetan. Oni koji su ovde kupovali nisu voleli da ih išta požuruje. Razgledali su natenane, biralni, razgovarali s prodavcima, cenjkajući se iz zabave.

Bilo je tu svakakve robe. Mršavi starac je nudio metle za teranje zlovolje, žena u pocepanoj majci na bretelle hvalila je merače potrošene sreće u obliku četvorolisne deteline. Pored debeљka s porculanskim lutkama za predviđanje sudbine cupkala je njegova supruga i vlažnom krpom brisala ukoričene biografije koje su se pisale na licu mesta, samo je bilo potrebno reći ime. Skuplje su bile one domaštane.

Iz male grupe načičkane ispred ulaza u pijacu izdvajale su se tri devojke, obučene u jednostavne bele haljine. Na drvenom stočiću poslagale su vretena, preslice i prediva različite dužine. Neka su imala čvorove, a druga su prodavale namotana u klupče.

Pojavile su se pre dva dana. Vekoslav ih je posmatrao ispod oka. Ličile se jedna na drugu. Crna kosa do struka, žive oči kao vrelo ugljevje. Samo je najmlađa razgovorala s kupcima. Nije primetio da se osmehuju. Za razliku od njega, kod njih je stalno bila gužva. Od prekjueće je prodao samo tri upaljača na želje, a i onda je morao da slaže kako će plamen biti veći ako žudnja bude rasla.

Oblaci su raširili olovo nad gradom i Vekoslava su počeli da zaobilaze ljudi, žureći kućama. Propuštao ih je kroz vidno polje, ne trudeći se čak ni da im na brzinu ponudi robu.

Gospodin u astraganskoj bundi, s lovačkim šeširom ukrašenim uvetom divlje svinje, prošao je tako blizu Vekoslava da ga je očešao ramenom.

„Čoveče, pazite malo“, obrecnuo se Vekoslav, pokušavajući da održi ravnotežu. Prepoznao je nepažljivog građanina. Juče je kupio dva upaljača od njega. Razgovarao je i s devojkama u belom pomažući im da rasporede stvari za prodaju. Po godinama im je mogao biti otac. Zapamtio ga je po šeširu. Jedino što je prethodnih dana bio u nekoj iznošenoj odeći, zakrpljenoj, uglačanih kolena i laktova.

Sevnule su munje. Ipak, gromovi se nisu čuli ni posle osam sekundi, a nebo se i dalje presijavalo sivo. Nepoznati gospodin je pogledao naviše.

„Izgleda da neće biti kiše. Meteorolazi su postali nepouzdani od staklene potkovice”, rekao je. Za šešir mu je sada bio udelen parožak jelenskog roga.

„Mislite kugle?” promrmljao je Vekoslav.

„Ne, baš mislim na potkovicu. Nju za proricanje sudbine koriste nomadska plemena u Južnom arhipelagu. Upravo pripremam predavanje na tu temu.”

„Aha”, odgovorio je Vekoslav nezainteresovano, nadajući se da će time završiti razgovor. Vreme je sporije proticalo u društву čudaka.

„Patite li od nesanice?”, upitao je brižno gospodin, skidajući šešir. Zavukao je ruku u njegovu unutrašnjost, par puta lupnuo iznutra, a zatim ga ponovo stavio na glavu. Na rubu se zasijalo tamnozeleno pero divlje patke.

„Ne, što?” Prisenak znatiželje zagolicao je Vekoslavljevu radoznalost.

„Pretpostavio sam da pošto danju radite ovde, noću pišete. Odlične su vam pesme, mladiću. Surove, ali životne”, naklonio se i podigao šešir.

„Stvarno? Pa, hvala”, promucao je zbumjeno Vekoslav. Mislio je da njegovu poeziju нико не чита. Uz svaki kupljen upaljač davao je kupcima iscepљen list iz zbirke koju je sam objavio. Tako je barem postojala mogućnost da neko slučajno pogleda njegove stihove.

„Na vama je velika odgovornost, vi ste glas razuma čovečanstva.”

„Nisam siguran za tu odgovornost, ali ljudska vrsta je sigurno na ivici propasti ako joj glasnogovornik radi na pijaci.”

„Bojam se da sam za to ja kriv”, rekao je skrušeno gospodin.

„Vi? Kako? Ne razumem.”

„Pre dvadeset osam godina bio sam na prekretnici. Sve što sam do tada postigao postalo mi je besmisleno. Nije moglo da me pokrene ni to što mi je svaki dan bio drugačiji. Noću bih legao kao siromah, a ujutru se budio kao bogataš. Uhvatila me je malodušnost.”

Gospodin je glasno izdahnuo. Iz unutrašnjeg džepa pamučnog sakoa izvadio je maramicu i obrisao čelo.

„Nisam imao prijatelja. Gde god da sam došao ljudi su zazirali od mene, čak i kada sam im donosio dobre vesti. Imao sam utisak kao da me se svi plaše. Niko nije htEO da razgovara sa mnom.”

„A je l? Ma šta kažete?”

„Tonuo sam sve niže. Otaljavao sam posao. Kada bih ušao u

kuću porodice s prinovom, šapnuo bih detetu: Kako meni danas, ne dao Bog tebi doveška. Ljudi su bili zbrunjeni, nisu znali šta u životu čeka njihove naslednike. Sve više sam dužnosti prepuštao trima sestrama.“

„Šta vi zapravo htjeće od mene?“

„O tebe sam se najviše ogrešio. Ako ti je za utehu, sve ovo što ti se dešava nije tvoga krivica. Usud ti nije bio sav svoj kada si se rodio. Umesto da odredim šta je najbolje za tebe, dozvolio sam da te sudbina uzme pod svoje. Izvini.“

„Znači, želite oproštaj?“, upitao je Vekoslav podrugljivo.

„Da, ako je to ikako moguće. Posle tvog slučaja okrenuo sam novi list. Otišao sam na bolovanje i zaronio u sebe. Shvatio sam da će se najbolje osećati ako ljudima budem pomogao da lakše prihvate ono što im život donosi. Tako sam postao motivacioni govornik.“

Vekoslav ga je čutke posmatrao.

„Hocu da ti kažem da nije sve tako crno. Najmlađa suđenica se sažalila na tebe. Namotavala je vlakno na vreteno sve do treće večeri po tvom rođenju. Bićeš zdrav i dugovečan. Pošto više nisam smeo da ti se mešam u život, naknadno sam ti sredio da nakon smrti svi čuju za tvoje pesme. Za to će se lično postarati. Tvoje je samo da pišeš.“ Počastio ga je osmehom putujućeg trgovca, a na šeširu mu se u tom trenutku pojавila zečja šapa.

Vekoslav je dohvatio najbliži upaljač i kresnuo ga. Drugom rukom je uzeo preostale stranice istrgnute iz knjige i prineo ih plamenu koji se uvijao.

Kapi kiše prvo je osetio na vrhu nosa, a onda i po kapcima, obrazima, čelu.
Preputio im se.

PONOVNO PRONAĐENI

Antonio DEVIĆ | Nova Gradiška, Hrvatska

Mali automobil je brzo, ali sigurno sijekao krivine vrlo brdovite ceste. Približavao se je svome odredištu. Nije trebalo dugo da se dođe do bolnice koja se je nalazila malo izvan sela. To je vjerovatno bila najveća zgrada u okolici toga malog mjesta. Pred njom se je mali automobil čvrsto zaustavio. Iz automobila izlazi muškarac i žena. Oboje se upute u bolnicu. Uspinjući se stubama dođu do upraviteljevog ureda. Pokucaju i zatim nakon odgovora da je slobodno uđu. Upravitelj se ustane te im pode u susret. Omanji, zdepastiji čovjek s naočalamama na očima i vrlo luckasta izgleda.

– Dobar vam dan. Drago mi je što ste uspjeli doći u naš mali kraj. Nadam se da nas niste preteško pronašli? – reče im prijateljski.

Muškarac mu odgovori uz lagani smiješak – Naći cijelo mjesto bilo je malo teže, ali onda bolnicu nije bio problem.

Žena ga samo pogleda sa smiješkom te stane dalje gledati okolo.

Upravitelj im odgovori – Nego, vjerujem da ste nestripljivi i da vas zanima ono radi čega ste i došli? Moram vam priznati da sam i ja malo nervozan jer ovakve se stvari ne događaju baš svaki dan. Nikola je već predugo ovdje s nama i vjeruje, nama bi bilo najviše drago kada bi on napokon pronašao svoju obitelj. Ime Nikola je naravno dobio od nas. Morao je dobiti nekakvo ime da ga vodimo kao ljudsko biće zar ne?

Nakon toga upravitelj ih obadvoje upitno pogleda gdje žena potraži muškarčeve nevidljivo dopuštenje. Zatim nakon nekakve muškarčeve dozvole svi se slže da podu do sobe u kojoj je boravio Nikola. Bolnica je bila prilično velika. Iznutra je izgledala čak i nekako veće nego izvana. Hodajući kroz nju moglo se je vidjeti razno užurbanio i profesionalno osoblje, rijetki pacijenti koji su smjeli sami tumarati po hodnicima i opet drugi pacijenti u zajedničkom dvorištu koji su ipak morali biti nadgledani. Nakon kratkog obilaska i upraviteljevih popratnih objašnjenja bolnice došlo se je da dijela u kojemu je boravio traženi pacijent. Odjel kao i svaki drugi, sa bijelim zidovima i željeznim vratima. Svi su stali par koraka od njegovih vrata.

– Evo nas. Ovo je njegova soba. – reče upravitelj – Ako vi želite biti sami sa njim možete slobodno, ja će sačekati ovdje vani i ako budete štograd zatrebali samo recite. – reče ponovno te sačeka odgovor od ostalih dvoje.

Svi se kratko ogledaju i nakon toga muškarac progovori – Ja će ostati ovdje s gospodinom dušo, a ti idi sama. Ako budeš Šta zatrebala znaš gdje smo.

Upravitelj otključa vrata i otkrije sadržaj sobe. U kutu sobe na stolici je sjedio muškarac možda par godina mlađi od nje. Gledao je kroz prozor zaštićen rešetkama te nimalo nije mario za događaje oko sebe.

– Ne morate se bojati. Inače je jako miran. Nekada se zna probudit u snu i onda divljati, ali vjerovatno jer sanja nešto gadno. Jadničak. Ali ovako kažem vam kao bubica je. Uglavnom tako i gleda po cijele dane kroz prozor i šuti. Nego, mi ćemo biti tu cijelo vrijeme. Nemate se čega bojati. – reče upravitelj i rukom

joj pokaže da uđe.

Žena nakon toga uđe u prostoriju i za njom se zatvore vrata. Laganim i opreznim korakom kreće prema njemu. Nakon što mu je došla skroz blizu sjedne na krevet što je stojao uz njega. Izblizu mu je mogla bolje vidjeti lice. Lice mladog čovjeka, a opet toliko staro. Izranjavito, sa puno starih ožiljaka i preurajenih bora. Zamucenih očiju, kao štitova od unutrašnjosti njegove duše. Cijelo to vrijeme dok ga je ona promatrao on je gledao zamišljeno kroz prozor. Bilo je davno kada je posljednji put vidjela svoga brata. I sama je još bila djevojka koja je tek završavala srednju školu. Samo par godina starija od njega. I ona se je toliko promjenila od tada. I fizički i psihički. A on vjerovatno još i više. Nije mogla biti sigurna ni u šta. Ali imala je nadu. I trebala je nekakav znak i podsjetnik iz prošlosti.

Par trenutaka je gledala u njega i onda rekla - Josipe, ako si to stvarno ti, molim te progovori sa mnom. Možda pričam sa potpunim strancem, ali me baš briga. Ana je. Tvoja sestra. Nismo se vidjeli tolike godine i znam da više nikoga ne bi mogao prepoznati i sigurno nikome ne vjeruješ, ali molim te ako si to stvarno ti da mi to pokažeš.

Ona je zašutjela, a on je još uvijek gledao kroz prozor.

Zatim je ponovno progovorila malo glasnije, slomljeno - Možeš li me barem pogledati u oči? Hmm? Možeš li barem to učiniti?

Nakon i toga mislila je neuspjelog pokušaja bila je spremna odustati. Već je brisala oči od sitnih suza koje su krenule navrati i spremala se dći sa kreveta kada ju je on pogledao. Iskreno, kako samo netko tko te mnogo voli može gledati. U njegovim mutnim očima vidjela je najčišću i najbistriju sliku koju je trebala. Bez riječi je skočila i stavila mu ruke oko vrata. Krenula ga ljubiti po obrazima i čelu te tihom suze po njegovim ramenima. Sada je znala.

- O moj bož! To si stvarno ti. To stvarno jesu ti! - rekla je ushićeno - Moram paziti koliko glasno pričam ovdje. Ne smiju nas čuti. O moj bože. Sve ove godine vjerovala sam da si živ, i jesu, ti si stvarno ovdje pred mnom, - nakon toga stane ga lagano dirati po licu i gledati njegove ožiljke - Što su ti to učinili? Što ti se je dogodilo tijekom svih ovih godina? - zatim sjedne na krevet i malo se smiri.

On je cijelo vrijeme sada gledao u nju. Nekako drugačije. Nekako... čišće.

- Slušaj - rekla mu je ozbiljnim tonom stavivši mu ruku na

koljeno - moram te zamoliti nešto. Želim da ostaneš jak. Jak kakav si bio i dosad. Ja ću se vratiti po tebe. U redu? Hoću vjeruj mi. Samo... moram riješiti nekakve probleme. Znaš, udana sam. A moj muž nije baš dobar čovjek. Nikada mi ne bi dopustio da te povedem s nama. Ne dopušta mi ništa što nije u skladu s njegovim prokljetim pravilima. Ali moraš me razumjeti! Nisam imala izbora. Nakon što si ti nestao sve se je raspalo. Pa rat pa godinu dana poslije, ah... mama je preminula. Nije mogla podnijeti ne znajući barem da li si živ. Ostala sam sama. Znaš i sam da nikoga osim nje nismo imali. A kada je ona otišla, ja više nisam imala nikoga. Ostala sam potpuno sam! Borila sam se kako god sam znala i dugo vremena živjela sama dok nisam upoznala njega. U početku je bio divan, u njemu sam vidjela izlaz iz svega zla. Poslije je on sam postao zlo. Ali riješit ću ja to već nekako, ti samo ostani jak kao što sam ti i rekla. A sad moram ići, biti će im sumnjišto se ovolikovo vremena ništa ne javljam.

Nakon toga se ustane sa kreveta, poljubi ga još jednom u glavu i ode prema vratima.

Obriše preostale suze sa očiju i kaže mu dirajući se po trbuhu - Još jedna stvar za koju se imaš boriti. Biti ćeš ujak braço.

Nakon toga se okrene i izide kroz vrata. Upravitelj ju upita - Je li sve bilo u redu? Ona mu odgovori - U redu je, u redu je sve. Ne brinite. - Recite? Da li imate sretnu vijest ili? - Ah, kad bi barem bilo tako. Žao mi je, ali ovo sigurno nije moj brat. Nikakvih sličnosti u ponašanju niti nekakvih sjećanja koja me podsjećaju na njega nisu bila ovdje prisutna. Žao mi je. - O gospodo, vjerujte mi meni je još više žao, i radi njega i radi vas. Ali zname ako niste sigurni uvijek možemo probati sa DNK testom.

Nakon toga ona mu brzo i uplašeno odgovori - Ne! Ne želim nikakve testove. Ono tamo nije moj brat! Ne znam gdje je, ali ono nije on.

- Oprostite - reče joj upravitelj - nisam vas htio uzrujati, znam koliko vam je ovo sigurno teško. Molim vas oprostite.

Tu se javi muškarac - Znate, mislim da mi ovdje onda nemamo više šta tražiti. Hvala vam na pomoći, ali mi bismo sada trebali poći.

Upravitelj mu odgovori - Naravno, ako budete trebali još štogod od mene slobodno mi se javite, evo imate moj broj na ovoj vizitki. - uzme i pruži muškarcu vizitku - Ne znam šta

da vam više kažem. Želim vam sve najbolje u životu, a vama gospodo da pronađete svoga brata.

- Hvala vam najljepša. Ja se isto tako nadam da će Nikola pronaći svoju obitelj. - odgovori mu žena. Zatim ih upravitelj isprati do izlaza, rukuje se s njih obadovje i oni izađu iz bolnice.

Muškarac uzme vizitku od upravitelja, zgužva ju i baci u obližnji koš. Zatim obadovje uđu u automobil. Muškarac na vozačevu, a žena na suvozačevo mjesto.

On ju upita - Jesi ti to plakala?

- Jesam - odgovori mu ona srdito - normalno da jesam, šta očekuješ od meni! Upravo sam vidjela brata kojega nisam vidjela dvadeset godina i sve što mogu je ostaviti ga tamo u onoj rupi!

- Svejedno, eto sad sam ti ispunio želju. Sad možeš biti mirna napokon. A vjeruj mi, i bolje ti je tako. Netko koga nisi vidjela tolike godine sada bi ti samo stvarao probleme. Jednom ste bili obitelj, ali nakon toliko godina isto je kao da ste potpuni stranci. - reče joj i zatim doda zadovoljno - A kako je tek onaj lupež sve povjerovao što smo mu rekli.

Žena ga samo ravnodušno pogleda na te riječi te se zagleda u bolnicu. Istovremeno na drugom katu bolnice kroz dobro poznati prozor ograđen rešetkama gledao je Josip. Kako odlazi automobil odvozeći ono zadnje što je imao na svijetu vrijedno življenja. I kako je automobil odmicao sve dalje iz njegova vidokruga tako je sve više padala njema suza na njegovu obrazu.

ODLIV MOZGOVA

Zijad PANDUR | Žvinice, BiH

Rat u Bosni Damira je zatekao u osmom razredu osnovne škole. Sticajem okolnosti zajedno sa roditeljima zatekao se kao izbjeglica u Njemačkoj.

U Njemačkoj je uspio završiti srednju školu. Bio je odličan đak. Ali upravo na samom završetku njegove škole rat u Bosni se već završio i oni nisu još dugo mogli ostati u Njemačkoj. Izbjeglice su se polako vraćale u Bosnu.

Ipak, roditelji zbog Damira odlučiše ne vraćati se u Bosnu. Naime, polagali su velike nade u Damira. Tako su i odlučili imigrirati u Ameriku. Sve zbog Damira i njegove karijere.

Tako je i bilo.

Došli su u Ameriku.

U Americi je Damir uspio dobiti stipendiju na jednom od najprestižnijih fakulteta, jer su ga smatrali za nadarenog, odnosno, bio je najbolji na prijemnom ispitu.

Damir je završio menadžment kao student generacije. Odmah je dobio posao u jednoj od najprestižnijih američkih kompanija. Tu se pokazao kao pravi stručnjak u svom poslu, svi su bili zadržani njegovim radom.

U međuvremenu je Damir pratit zbivanja u svojoj domovini. Gledao je kako se naši političari žale da im odlaze pametni i mladi ljudi iz Bosne i kako ova zemlja treba baš takve ljudi koji bi pomogli oporavak zemlje koja se još nalazi u postratnom periodu i tranziciji, odnosno, oporavku.

Damir je počeo osjećati izvjesnu nelagodu i grižnju savjest zbog toga što se sada nalazi u Americi i što se dobro uhljebio. Zbog toga se odlučio vratiti u Bosnu i da u skladu sa svojim mogućnostima i znanjem pokuša pomoći domovini u nevolji.

Avaj! Po dolasku u Bosnu prestaje američki san i počinje bosanska java. Naravno, Damir o tome ništa nije znao.

Nakon što je došao u Bosnu odmah se dao u potragu za poslom. Ali gdje god bi došao rekli su mu da on sebe ne smatra plaho pametnim zbog toga što je u Americi završio fakultet, te da oni i u Bosni imaju pametnih ljudi, i da se plaho ne uzda u tu svoju diplomu nego da im treba napisati plan i program rada za njihovu kompaniju, pa da će oni tek tada odlučiti da li će ga primiti ili neće.

Tako je Damir i radio. Ali uvijek je dobijao negativan odgovor. Nije bio primljen iz ovih ili onih razloga.

Damir je bio pametan. Nažalost, bio je naivan.

Tako se Damir počeo jadati jednom svom rođaku.

Napokon mu rođak otvorio oči i reče:

- Nije to zbog tebe, ne sirkiraj se, nego nisi politički podoban. Ako hoćeš posao moraš se uvaliti u kakvu partiju, ili ako nećeš, nađi kakvu štelu, plati nekome da te uvali u kakvu firmu ili Državnu službu. Tako je to kod nas! Sve lopovi, ...eš im majku lopovsku!

Damir nije mogao vjerovati rođaku. Zato je odlučio i dalje pokušavati.

- Ma ništa, probaću još koji put, mislim da nije to u pitanju, pa ja sam gledao na TV-u kako oni pričaju da im trebaju mladi i

sposobni ljudi, a ti meni tu uzeo...

- Ma pusti to što oni pričaju – prekide ga rođak. - Ja ti kažem da je to tako, a ti ako ne vjeruješ ostani ovdje pa ćeš videti.
- Ma probaću još par puta, pa ako bude...
- Ja ne znam Damire kako ti završi tu školu u Americi – nasmija se rođak.

I Damir se nasmija, a zatim reče:

- Lijepo.
- Pa, bolan Damire, ne trebaju oni ovdje sposobne nego nesposobne da mogu manipulisati sa njima, sa tobom ne mogu jer vide da si sposoban i zato te i neće niže da prime, boje se za svoju guzicu i stolicu. Vide da nisi neki ahmak, eto, to ti je zato! To su ti one nevolje zbog pametи, kako ih zove nekakav Gribojedov. E da znaš da je taj Rus bio možak. Znaš rođo, i ja ti ponекад turim nos u te krajige, da budem iskren, ima tamo svakavkih đakonija – opet se smijao rođak zadovoljan što i on ponešto zna i što može reći nešto pametno svom rođaku.

Kako Damir nije vjerovao rođaku još je par puta okušao sreću, ali ipak bezuspješno. Tako je polako i počeo vjerovati u riječi svog rođaka. «Zajista je rođak u pravu», mislio je Damir. Sjetio se i rođakovih rječi: «Sve lopovi, ...eš im majku lopovsku», a zatim se nasmijao.

No, Damir je uspio saznati od nekih svojih poznanika koji su radili u firmama u kojima je on konkurisao, da su njihove firme u zadnje vrijeme doživjele pravu renesansu i da se radi po nekakvim savremenim metodama, te da sada znatno bolje posluju nego ranije.

Damir se na to samo nasmijao.

Zbog toga je Damir odlučio konkurisati još jednom.

Tako je i bilo.

Damir je konkurisao.

Pozvali su ga i rekli mu da je ušao u uži krug kandidata, ali da kao i prije treba poslati plan rada prije nego li dođe na intervju.

Damir je rekao da će to uraditi i da će im za par dana poslati poštom.

Nakon par dana Damira pozvaše telefonom.

- Dobar dan!
- Dobar dan! – odgovori Damir.
- Gospodin Damir?
- Da, izvolite!

- Samo da Vas pitamo, da možda nije u pitanju kakva greška, mi smo dobili Vašu poštu, odnosno, dobili smo samo prazne listove, a gdje je plan rada?

- Ne, ne! Nije u pitanje greška, majku li vam ..bem lopovsku!

- Molim?

- Kažem, ..bem vam majku lopovsku, dobro ste čuli!
- Šta je Vama gospodine, jeste li dobro?
- Haman da sam poludio u Bosni – reče Damir i glasno se nasmija.

- Izgleda da jeste! – ogovoriše mu i spustiše slušalicu, a Damir se i dalje nastavi smijati.

Sutradan je pozvao rođaka na kafu i sve mu ispričao. Rođak prvo nije mogao povjerovati da je to Damir mogao uraditi, ali kad mu se Damir zakleo Bogom, povjerovao je i počeo plakati od smijeha.

Kad ga je stomak zabolio od smijeha, reče:

- Pa dobro, možda bi te i primili da si Damira – i opet se nastavi smijati.

I Damir se nasmija, a zatim reče:

- Sigurno! Nego... znaš šta rođo?
- Šta?
- Idućeg mjeseca se vraćam u Ameriku.
- Nek' ti je sa srećom rođol! – odobrovaljao je rođaku.

Zaista, idućeg mjeseca Damir se vratio u Ameriku.

Ponovo se vratio u firmu u kojoj je radio do odlaska u Bosnu. Direktor se obradovao njegovom povratku čak mu je ponudio i povišicu.

Jedne večeri dok se uz Coca – Colu i Marlboro odmarao u svom stanu gledajući TV, uzeo je daljinski i prebacio na jedan od bosanskih kanala. Imao je šta i vidjeti: jedan od bosanskih političara jadao se o odlasku mladih i školovanih ljudi iz Bosne itd.

Damir se ponovo sjeti rođakovih riječi: «Sve lopovi, ...eš im majku lopovskul», nasmija se, ponovo uze daljinski i promjeni kanal, a u sebi je mislio: "U BiH, nešto više ne bih".

MRGIN SPOJ

Marija SOLAREVIĆ | Zagreb, Hrvatska

– Koja dobra mala! – vikne Žac u Mrgin bubnjić. - I kažeš, tu je negdje, oko nas? - podigne pogled s ekrana mobitela skenirajući cijeli Pauk.

– Ak se nije usrala zadnji tren.
Još nije bila ponoć, a zidovi su već pustili prvi znoj. Mrgun netko gurne i zalije pivom i taman ga je mislio nabit kad u ugлу kraj stejda skuži Didi. Upoznao ju je preko Tinder-a. Stavio je Danzigovu sliku umjesto svoje pa ju tako zajebao da ga slajda.

– Zaš nisi na koncertu? - prekine ga Žac.
– Kak nisam? - raširi ruke i razbije nekom liku nos. - Gle me na koncertu. Svi smo na koncertu!
– A ma na Mejdene mislim.
– A jediga rista, nisam imo para na kraju. Buraz je ošo za oboje. Pričaće mi kak je bilo – Mrga obriše glavu u Žacovu majicu i prokrči put preko šanka do onog ugla. Didi se kisele nasmišeš kad ga ugleda. Sa svake strane joj je stajala po jedna frendica, isto curice od 17-18, duge kose, previše šminke, kratke sukne. Ne možeš znati jel im bilo žao Didi ili su se samo nasladivale. Srećom po Mrgu, nitko joj drugi nije uteo. I već im je pričala o njemu, bilo joj je glupo sada se predomisliti, ipak je on već na faksu i stariji i to. I bavi se glazbom. Ili ju samo sluša. Svejedno.

Mrga se nadvije nad njom i pruži joj bambus koji Didi brzo otpije. Vino joj se počelo uličiti u procjepu na usnama. Pluća su im podrhtavala od buke. Mrga je njihao glavom u ritmu. Didi je gledala u plastičnu čašu u svojim rukama. Ekipa iz sredine dvorane počne skakat gore na stejd.
– Što to rade? - bile su prve Didine rječi.
– Na koncertu su. To je lajf, to je pank – objasni Mrga. - Oš gore?
Ona odmahne glavom.

Taman u dvoranu uletava jedna druga ekipa izbrijanih glava, svastičari. Čim ih ugleda, Mrga vikne, - Jebo njima mater fašističku! - da ga se čulo prek zvučnika. -Daj nemoj – Didi mu dode, prolije bambus po prstima i on curi sve do unutarnje strane rahitičnog laka. Njene frendice su tu negdje rekle – Aj bok, mi ćemo do Thalie, zabavite se – i nestale.

– Onaj tamo ti se zove Melem, on je najjači od skinsa – objasnio joj Mrga.
– Zaš ga tak zovu? - pita Didi.
– Kaj ne vidiš sama? - pokaže na lika – Fraer je pravi melem za oči.

Didi nastavi cuclati svoj bambus kad su se svastičari uputili prema njima. Melem je imao pohabano lice unakaženo od akni i ožiljaka. Pričalo se da ga je tak bilo sram vlastite face da se zabio s utezima u garažu i nije izlazio nazad na ulicu dok nije postao najzajebaniji frajer na njoj.

– Biće sranja – dove Žac dok se s pozornice čulo nešto aritmično, isprekidano a grlato. Bio je to pjevačev vokal i on kaže:
"Moja jaja su trula
Liži govna pasji skote
Oči su mi roza kauguma

Lezi dolje, umri drote!"
– Kome ti to brojiš matere, kurvin sine? - Melem mu dove u pratrji svojih.
– Kurva ti ona koja ti doma leži.
– Daj oladi! - vikne Žac.
– Niko neće od moje kosti pravit juhu – Mrga nije upad na teritorij mislio pustit sam tak.
– Ma neće nikо, al daj jebemu – zapomaže mu Žac.
– Juha je za pičke! - vikne Mrga.
– Jel moramo ponovit sranje od prije pol godine? - Melem se uhvati lanca koji mu visi obejen za remen.
– Samo da ne moramo ponavljati ono kad sam te vadio s murje – Mrga ga podsjeti kak se zakleti neprijatelji pred gorim neprijateljem ipak drže skupa.
– A dobro, to ti pak ne bum zaboravil.
– Jer te neću vadit opet.
– Ti i twoji ste slobodni. Ali Pauk je odsada naš.

Žac spusti ruku Mrgi na rame, - Frende, nije moment. Idite ti i Didi. Ja bum ostal vidjeti kaj bude.
Mrga slegne ramenom, spusti nos i glavu dolje prema maloj, - Ajde kod mene u gajbu. Buraz je na Maidenima, solo smo. Bend je promijenio pjesmu:
"Ovo ovdje je bejbe bluz za pankere
Mi ne slušamo tehnjave jer smo budale
Bluz za stare pankere
Mi nemamo ritma, rista ne zna svirat na pedale
Bluz za pankere"

Rigotina se na asfaltu miješala sa kišom dok su hodali po sredini ceste. Mrga je pustio situaciju u Pauku da se razvije sama, frendovi su mu se ionako razbjerežali. Prije se nikad nije povlačilo. Ništa nije kao prije, sada su svi šminkeri. Mrga to ne kuži. I dalje sluša istu glazbu, nosi staru obleku, čuva isti teritorij i bori se protiv nepravde i fašizma. On jede prašinu kad previše popije i pljuje krv u pogu.

Došli su doma. - Kakav je ovo stan? - Didi ga pita.
– Gajba, reko sam gajba.
Ona se namršti. Skine cipele, ali bilo je hladno na pločicama koje su prekrivale cijelu garsonjeru. Krevet, štednjak i sudoper nagurani jedno do drugoga. Kupaona je od svega bila izdvojena samo prozirnim zastorom za tuširanje.
– Sjedi – dove Mrga. Otvori frižider, - Očeš pive il vode?
– Necu, hvala.
– Si zihер da nećeš niš?
Ona baci još jedan pogled na zastor od kupaone, - Jesam.

Mrga tek tada pomisli kako će ju obaviti ako se desi. A desijeće se zihер. Popila je. Oprostila je Danziga. Sjela je na rub kreveta,

istaknula guzu i prekrižila noge.

– Sranje – pomisli Mrga u sebi – zaboravio sam promijeniti plahte – a onda – Ak se brzo skinemo, mislit će da su burazove dlake moje. Ak su moje, onda su okej. Nisam peder da ih brijem. Sranje.

Didi mu stavi ruke na hlače, a Mrga počne kalkulirati koliko ima kondoma na sebi pa ju kao spontano pita s koliko je frajera bila dosada i na kraju odluči da mogu i bez gumice.

Stvar je krenula.

Bilo ga je strah primiti ju malo jače, svejedno se nekako nagurao, ona je kao uživala, sva se previjala i to ga je ohrabrilovo. Tek što je bio gotov, ona se okrene prema njemu i uvrijedeno ga pita, – Šta, samo to?

– Al su zahtjevne ove s tindera, nemreš vjerovat – pomisli. Zazvoni mu mobitel. Pokušavao se ponovo dići, ali je svejedno pogledao tko zove.

– U pizdu materinu, oblači se, buraz mi se vraća! – ispadne mu kurac iz ruke.
Didi problijedi. – Šta nije u Budimpešti na koncertu?
– Ma nije prošlo granicu zbog sranja s izbjeglicama, vratili su im vlak – udari jastuk šakom. – I lik mi se sad javi, ono SAD, već je na trešnji.
– Jel stignem ja ići?
– Ne ides ti nikam – zagrmi Mrga pa će nježnije, – Samo se obuci – i nastavi mrmljati; – Jebeni fašisti, jebeni rat. Furaču te na noćni bus.

GDE SPAVAJU PIŠTOLJI?

Vladan OLGIN | Pančevo, Srbija

Nije bio suicidalan, ali ga je nešto žuljalo. Kao kad se markica na kragni sprži pod vrućom parom pegle, pa grebucka kako god da se pomeriš. Tako nekako. Samo po celom telu. Mogao je da oseti svako vlakno.

Imaš li ponekad osećaj da stvari hoće da te ubiju?

Mislis kao pištolj?

Ne. Obične stvari.

Žena je bila nezainteresovana, nastavila je da se sprema za posao i nije više obraćala pažnju na njegova pitanja. Previše je rano za filozofiranje.

Njega je, ipak, mučilo. Odelo. Sve je osećao na njemu. Svaki šav i dugme. Košulja ispredena od bodljkave žice. Kragna od betona itd.

Ipak, krenuo je na posao. Prohладno jutro, pa je otvorio prozor, da se rashladi na putu do kancelarije. Na svakom semaforu na kojem je stao, ogledao se u retrovizoru. Plazio je jezik, smeškao se – proveravao je da li ima rane simptome moždanog udara. Pošto je osmeh bio kiseo, ali pravilan, a jezik pogodao pravo u centar, izgleda da od naglih zvizova nije bilo ništa.

Odelo je i dalje glumilo gvozdenu devicu.

Celog dana se vrpolio. Često je odlazio do WC-a, raskopčavao se u kabini i skidao cipele, pa i čarape. Masirao je celo telo, pa se opet oblačio. Pogledao se u ogledalu, tek u prolazu, nemajući hrabrosti da stane i detaljno se osmotri. Kako niko drugi ništa nije rekao, prepostavio je da zaista i izgleda normalno.

Kod kuće, ženi nije smeо da kaže šta mu se dešava. Mislio je da će proći do tad, kad se skine i raskomoti u kućevnim, šljampavim stvarima. Ali nije išlo. Sve se činilo tesnim, narognjenim. Predmeti su tog dana bili osvetoljubivi.

Da li sam se ugojio?

Ošacuje ga, pa vrati pogled na srednjak koji je lakirala u crno. Iđi izmeri se.

Vaga pokazuje malo više nego obično, ali to je zbog večere. Skuplja hrabrosti, pa se zagleda u ogledalu. Skida sve sa sebe i detaljno pregleda kožu. Posebno obraća pažnju na mladežu, te kancerogene mine. Gubi, ubrzo, svaku nadu jer shvata da mu je nelagodno i kad je go. Žena se pojavljuje na dovratku i odmeri ga.

Šta to radiš?

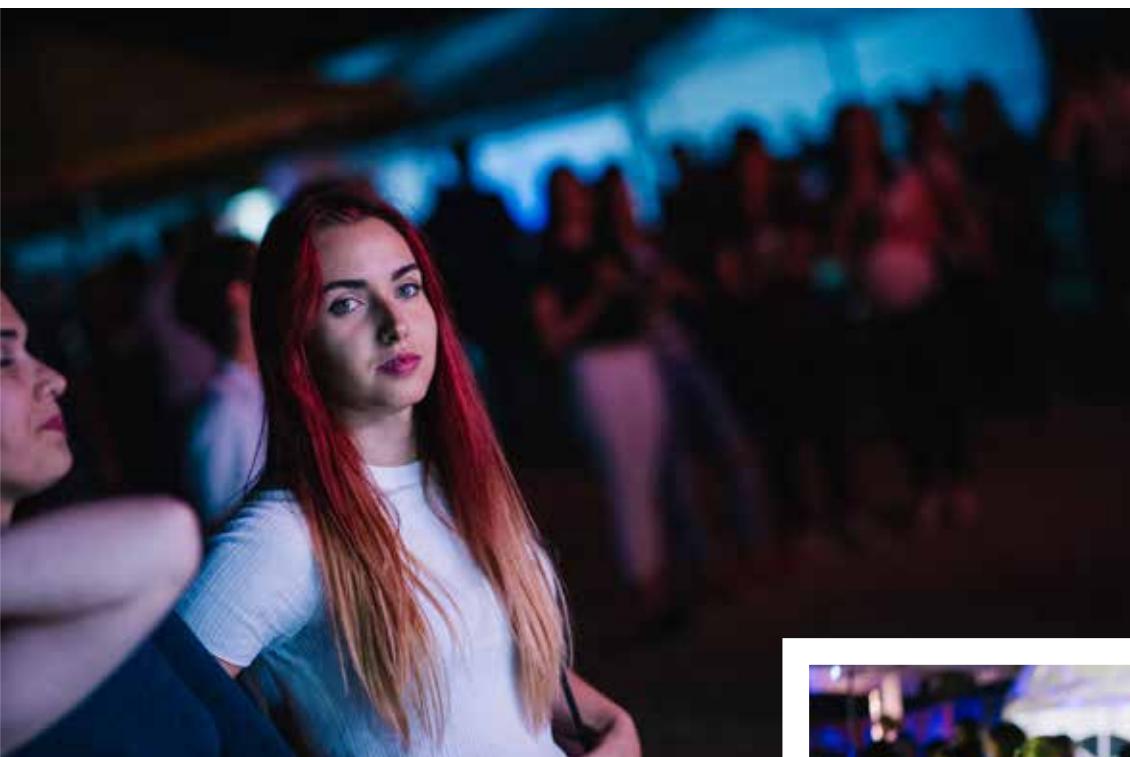
Ne znam. Sve me nešto žulja.

Dođi ovamo.

Vodi ga do kreveta u spavacoj sobi i odmah se usnama bacá na njegov ponos. Njemu je nelagodno, kad mu se digao još se oseća tešnje nego ranije, ali ne govori ništa i pušta ženu da sedne na njega. I njena vagina mu se čini užasno tesnom. Kao nevinva prepelica.

Žena se diže i odlazi da se okupa. Coki ga u čelo i nasmeši se. Njemu, međutim, i dalje nije dobro. Sve je tešnji. Žulja ga kanal kroz koji se poslednje kapi sperme probijaju na slobodu. Oseća kako mu se sve skuplja. Organi se smanjuju, krvni sudovi tanje i stiskaju, same ćelije urušavaju u sebe poput umirućih nebeskih tela.

Šišti. Nešto šišti. Shvata da je to on. Kuva se sam od sebe i

zviždi kao ekspres-lonac. Crveni se, kipi, pari, kuva se i umire, najzad.

Žena se vrati u sobu. Mahanjem šake razbijje paru koja se nakupila oko prokuvalog, pa legne, okrene mu leđa i ogrne se izmaglicom.

PUT ZA CAVTAT

Kenan MEŠANOVIĆ | Sanski Most, BiH

Dan je počeo loše. Ovo je već deveti put zaredom kako me dočekuje isti prizor. Vani pada kiša. Prokleti potoci vodurine provlače se ulicama, ljudi mlataraju kišobranima i preskaču lokve, šahtovi se gušte i uzaludno vraćaju višak, a ona nadire li nadire.

Da dan krene naopako, nije potrebna kiša. Dovoljno je, recimo, da konstatujem da nemam dovoljno cigareta kako bi dugotrajno ispijanje kafe proteklo glatko, pa da se sasvim zadovoljam, samo okrenem na drugu stranu, ali ovo jutro, inspirisan kišom, bio sam posebno raspoložen za izležavanje. Ništa specijalno, žvačem još jedan zalogaj životne pogače, nevoljno.

Naposljetku je i izležavanje dojadio. Ustao sam da sagledam kako stojim na relaciji kafa-cigarete i pri drugom koraku stao sam na naočale. One, kao da su u jednom trenutku nečkale. Da li će pri naletu sile da puknu ili će se samo, neoštećene, presaviti na stranu. Ispala je neka kombinacija. Savile su se ali je otpala jedna drška. Da li je ovo nagovještaj nekog niza baksuzluka? Da li mi ovo neke nevidljive sile poručuju, da se vratim u krevet, da mi danas nije dan, kako će najmanje štete prouzrokovati ako se samo zarotiram na stajačoj nozi (smrskam do kraja naočale) i bacim među plahte? U redu, nagovoren sam. Samo ču prije toga pripaliti cigaretu. Hrljam na gomili razbacane odjeće na podu, pokušavajući ustaviti koju „obleku“ sam zadnju nosio. Ispod prljavih čarapa u čošku kreveta, koje služe (ili su služile?) kao neki vid zastavice za obilježavanje, nalazim zgužvane i ulojene leviske „505“. Klepio sam ih od starog kad sam se prije dvije godine, zadnji i posljedni put „opräštao“ od roditelja.

U prednjem lijevom džepu – zgoditak, nalazim izgužvane ali potpuno upotrebljive dvije cigarete. U zadnjem je pljosnata pločica šibica, a u malom...a u malom, za nepovjerovat, su tri marke. Poslije sinoćne loše ture na bingu, bio sam ubijeden da sam sve spiskao, pa mi je pronalazak ovog malog blaga, izmamilo, dugo neviđeni smješak na lice. Pripalio sam i zavalio

se u krevet. Otpuhivao sam dimove i kao obično, zadubio se u tu magičnu svijetlost žara cigarete. Proučavao sam njegove konture i lagano kretaju ka neminovnom kraju. U tom žaru, u njegovom samom epicentru, video sam čovjeka, video sam sebe. Svoje tijelo i dušu, obloženo tankim balonom pepela, tako labilnog i krhkog. To je moj početak, zaključio sam. Obložen u kokunom roditeljske brige. Što cigara više gori, to pepeo lakše spada. Demonstrativno sam je digao u zrak i zaškicio na jedno oko. Evo me sad tu, baš kao i ova cigareta - ja sam na pola puta, topim se i putujem, nezaustavljivo ka kraju.

Kroz tijelo mi prode nekakva strujica na ovu konstataciju, koju je izenadni nalet vjetra, kroz moj razbijeni prozor, upotpunio sa osjećajem hladnoće. Kontrirao sam mu, ni sam ne znam zašto. Frknuo sam kroz prozor do pola ispuštenu cigaretu tj. moj „ostatak života“.

Prebacio sam plahte preko razbijenog stakla i otisao na pišanje. U polumraku, jer su mi struju, zbog neplaćanja, odavno isključili, nišanio sam šolju savršeno, bez ijedne prolivenе kapi. Ako ne računamo one koje završe u gaćama. Nakon pišanja, slijedi, kao po običaju, susret sa najvećim neprijateljem - ogledalom. Na ove fizičke promjene davno sam oguglao. Dodavao sam crticu na zidu bora nonšatalno, sa nekim mazohističkim užitkom brojao pojpadalu kosu na češlju, prelazio prstima kroz sve gušću bradu. Ali sa ovim psihičkim, sa njima sam vodio malu rat. Pogledao bih sebe u oči i izgovarao uobičajna „mantre“: „Tvoj život je sranje ali ti nisi nesretan zbog toga. Tvoj život je sranje ali ti nisi nesretan zbog toga. Tako u krug. Sve dok jedan od nas dvojice ne popusti.“

Na „primusu“ pravim, nešto što bi trebalo da liči na kafu. Tanki je i bljutava, pa zaključujem da nije vrijedna paljenja preostalih cigareta. Taj užitak će da priuštим u kafani kod Alje, jedinog čovjeka kojeg na ovom širokom, ubleškom svijetu, mogu nazvati prijateljem. Navlačim (svoje?) leviske i po sistemu lutrije, izvlačim prvu stvar koja bi iz gomile odjeće na podu, moglo da pokrije moj gornji dio tijela. Sa kariranom košuljom preko ramena izlazim napolje.

Kiša i dalje sipa, pa košulju prebacujem preko glave i dolazim do auta. Uskačem u „narodnu“ -JETT-u. Gorivo je naravno, na rezervi ali koristim fol koji mi je stari pokazao kad sam diplomiраo i oficijalno postao vlasnik vozila. Tri puta izvlačim i uvlačim tzv. „čok“ pri verglanju. Stara gospoda se protrese i upali. Ovaj uspješan manevr me neočikavano mnogo razveseli pa se sa osmjehom, spustih niz Bjelave.

Negdje, u nekom dijelu mog ofucanog uma, tražio sam druš-

tvo, neko novo lice, neko novo poznanstvo. Osobu sa kojom bi mogao da razmjenim na stotine riječi ili samo jednu, a da onaj osjećaj tišine nakon toga, bude iole podnošnji. Da se nakon razgovora ne traži neka nova, neotkrivena tačka na zidu, ne spušta pogleda na pod, ne vinta kutija cigareta. Da među nama ostane onaj blaženi spokoj uzajamnom razumjevanja.

Znam da sam taj osjećaj u neizmjernim količinama mogao osjetiti kod Alje, ali sam odlučio da ne idem direktno kod njega, tako da sam se lagano spuštao niz Bjelave a zatim prešao na Koševsko brdo.

Ulice su mi itekako bile poznate, da budem precizniji na njima sam jedno vrijeme i odrastao, da budem još precizniji, na njima je odrastala i moja majka, njen otac, njen dedo, pradedo i tako do najdaljeg prefksa „pra“. Kad smo već kod njim, nekim čudnjim imovinsko - pravnim odnosima tj. kartama života i smrti, baš meni je podjeljena „ruka“ i dato pravo da budem (trenutni i jedini) stanar njihovog porodičnog stana. Znam da gledaju odozgo i znam da im nije nimalo draga zbog toga, s obzirom na to u kakvom se stanju stan nalazi, ali nije svakom do zore gorila pa neće ni meni.

Češljam ulice, polako, kao da vrebam nekoga ili nešto, a stvari, ne znam ni ja šta to treba da nađem. Na „ljeru“, bez nepotrebnog prebacivanja brzina i davanja gasa (štědim ono malo goriva što imam), „doplovio“ sam do Parkuše. Ovuda ne mogu da prodem a da mi se knedla ne pojavi u grlu, čelo mi se automatski orosi, a neka davnata sjećanja ne počnu navirati.

Od samog ulaza u Parkušu, od onog gustog groblja na početku pa do zadnje klupe kod „ulaza u kafanu „Park“, ima : 592 koraka (dječja), 17 klupa, 97 nišana, 9 hrastova i 16 stabala bukve.... i jedan platan ili možda je ono lipa. Ako do sada nisam naučio razliku između njih, bojim se da nikad neću. Sa mutnog dna sjećanja isplivala su vrele julske noći koje sam, sa svom tadašnjom rajom, Neron, Cigom, Šigijem, Zokom, Lakijem, Sašom, Vesnom i Dacom, provodio na ovoj maloj, magičnoj urvini. Ali njih više nema, a kad bolje razmislim, njihovim „odlaskom“ zauvijek sam otisao i ja, sad se samo pretvaram da postojim. Besmisleno laganje o svrshishodnom bitisanju, a i to radim poprilično loše.

Gledajući u ono grmlje, koje se nalazi na samom desnom boku parka, sjetio sam se kako sam sa Zokom „ćulio“ u njemu. Kamuflirani tamom noći i gustim rastinjem, posmatrali smo zaljubljene parove i očekivali „akciju“ ali, na našu žalost, jedina akcija koju smo dobili, bila je po našim leđima, kad bi nas frayer skontao kako se kikoćemo i smijemo.

Dok sam pogledom pratilo našu rutu kojom smo bježali, nisam ni obraćao pažnju na put koji idem, pa sam, skoro sa polovinom auta, izasao na raskrsnicu. Zakočio sam i auto se ugasilo. Dok sam spustio glavu da ga što prije upalim i vratim u rikverc, moje tijelo je prozeo zaglušujući zvuk sirene. Digao sam se i krajicom oka ugledao drugo auto koje se sa moje lijeve strane nezaustavljivo približava.

Zaklopio sam oči i na trenutak je zavladala tišina. Grobna tišina.

Vlati trave miliju mi lice. Sneno otvaram oči. Žarko crveno nebo, poigrava se prhkim bijelim oblacima. Vjetar nosi latice ruže u beskonačne pируete tamo negdje ka udaljenim tamnim planinama. Ispred mene su nepregledni, krvudavi pašnjaci obojeni šarenim jesenjim bojama. Goleme gladiole stoje kao stražari sa obje strane utabanog zemljjanog puta kojim se krećem, nekako suviše lako. Na trenutku se odvajam od zemlje i levitiram a potom sam ponovo, bosim nogama, na mekanom tlu. Spuštam se niz nizinu, kroz koju se prostire još raznobojnije cvijeće. Prelazim rukom preko njega. Tako je mekano i glatko. Polen se vrti u zraku i kruži oko mene. Ispunjeno sam nekom bezgraničnom srećom i spokojem.

U daljeni se nazire visoki hrast sa ogromnom krošnjom, čije se najviše grane gube negdje u visinama neba sakrivenog oblaci-ma. Ispod njega je drvena klupa, a na njoj, sjedi neko.

Dižem se za sa zemlje i velikom skokom sam ispred hrasta i klupe.

U bijeloj svilenom haljinu, omotanoj oko čitave ove mršave figure, povinuto sjedi žena. Lice joj se od ogreća ne vidi, tek usne i brada i kao ugalj, crni pramenovi kose. Padaju joj do koljena na kojima su položene ruke. Među prstima premeteće malu bisernu brojanicu. Čudna jeza me obuze dok sam joj se približavao.

Želio bih da joj se obratim, ali um i jezik ne funkcionišu skupa, već nekako zasebno.

HTio bih da je pitam, gdje sam ovo, šta se desilo i jesam li mrtav, i dok sa baš u glavi „izgovarao“ riječ „mrtav“ ona je brže zavrjela bisernom brojanicom i laganim mahanjem glave „odgovorila“ mi negativno.

Aha, dobro, shvatio sam. Razgovarat ćeš televatskih.

- Znači nisam mrtav? Ponovo sam postavio pitanje u glavi i ona je ponovo zavrjela brojanicu odmahnuvši glavom.

- Je li ovo raj? „Upitao“ sam je, a onda je ponovo odmahnula glavom, pokazujući jasno NE !

- Je li ovo pakao ? Isti odgovor; Ne.

-Jesi li ti Bog ? Sada vrteći brže ogrlicom, brže je i odmahivala glavom, što bi trebao da protumačim kao izričito NE.

Ostalo je još jedno pitanje, ali njega nisam želio da postavim a još manje da dobijem odgovor.

Bezuspjehno pokušavajući da se odagnem od tog pitanje, ono se, nekako, samo sklopi i skotrlja u glavi, dok me je sad, u potpunosti, napuštao onaj blaženi osjećaj sigurnosti i spokoja : -Jesi li ti davo ?

Usta poprimiše blagi smješak.

Biserna brojanica prestade da se vrti.

„ Plašim se, skončat ču na užetu „, vrte mi se Avdini stihovi svaki put sve glasnije u glavi, poslije susreta sa Đavolom. Sanjam ga već sedmu noć zaredom. Vani ponovo pada kiša.

Brišem znoj sa čela, tražim cigarete ispod jastuka. Kresivo „puca“ u prazno a meni čelo postaje sve orošenije. Razbijam ga od zid a cigaretu plijujem iz usta. „ Zašto Bože, što me ovolio mučiš ? „ Sikćem kroz zube, gledajući u plafon.

„ Sestro ! Sestro ! „, derem se i stavljam kutiju u njedra, nakon čega ona ulazi u sobu.

Dolazi mlađa medicinska sestra.. Zna da hoću ponovo vani pa koluta očima. Ponovo će svoj tjesni i bijeli mantilčić natopiti znojem, mukom i čemerom dok me smjesti u moje novo „narodno“ vozilo. Na „poklon“, uz znak sjećanja na onu nesreću, dobio sam kolicu. Invalidska, podrazumjeva se. Za cijeli život, podrazumjeva se.

Pregursmo i to nekako. Ona mi, uz prijetnju - da će mi izbaciti krevet kroz prozor ako se ne vratim za petnaest minuta, dok sam se ja „rolao“ niz hodnik, dobaci : „ Tebe baš neće ti upaljači. “

„ Mrš u pizdu materinu ! „ odgovorio sam joj. Nije me čula.

Palim cigaretu vani, sklonjen ispod neke strehe. Pokušavam da se sjetim kad sam zadnji put video sunce i osjetio na licu njegovu toplotu. Ta iskra, pokrenula je lavinu sjećanja koja me vradi nekih desetak godina na topla crnogorska mora, na Cavtat, ali sam se prenuo ugledavši poznato auto kako se parkira u blizini. Shvatio sam da nemam nimalo, ali baš nimalo snage za ono što neizbjegno slijedi kad ovo dvoje nesretnih i preko noći (mojom krivicom) osjedjelih roditelja dodu da me posjete. Njena topla ruka u mojoj, vodnjive i natečene oči, njegov pogled pun nevjericice, drhtavo i plačno pitanje : „ Kako

slušaju kolica ? „, a oko nas soba ispunjena tišinom od koje se teško diše.

Guram kolica u suprotnom smjeru i dajem se u bijeg, što dalje od njih, od bolnice, od svega. Spustio sam se do Parkuše.

Skotrljaо sam se niz kolica u gustu, vlažnu travu i pao na leđa. Grmilo je, kiša je pojačala, a ja sam se derao i urlao na nebo :

„Hajde pederu, sad me ubij, nemoj me mučiti više! Ubij! Ubij me! Saaad!

Bijes se pretvara u očaj. Očaj u plač. Tresem se od ridanja i gušim u suzama. Čupam travu i bacam je u nebo. „Ubij me, majku ti jebem !!! „ Stavljam ruke preko glave i plačem do besvjesti.

„ Sine, jesi dobro ? „ Čujem tihii glas, kako mi se obraća. Čini mi se da sanjam. Umoran sam kao pas.

Sklanjam ruke sa lica i ugledam staricu. Preko glave joj je marama iz koje se nazire malo okruglo lice sa krupnim, plavim očnjima. Smješi mi se, blaženo. „ Daj da ti pomognem da ustaneseš ? „ Okretno me prebacu u kolica.

„ Nemoj plakati sine, biće sve u redu. Znam da mnogo patiš. „

„ Ali, ali...otkud vi, kako znate da....“ rekao sam, ili možda i nisam.

Gurala mi je sporo kolica.

„ Gdje hoćeš da te vodim, sine ? „ upitala me je, ili možda i nije.

„ Ja bih na more gospodo, u Cavtat „ rekao sam i zavalio se, ne primjetivši da je na desnoj ručki kolica, obješena mala biserna brojanica.

ZLATNA RIBICA

Branko POPOVIĆ | Sarajevo, BiH

Nekada davno u jednoj srećnoj zemlji živio je kralj i imao tri sina...ma ne to,to je druga priča.

U kući preko puta moje u Sarajevu,u naselju Vraca živio je komšija Pero.Dijelila nas je trošna ograda i par metara makadama.Dijelila...samo administrativno,ali ne i bukvalno.Ispred njegove kuće jabuka Petrovača.Ogromno stablo,a ukus kao iz raja.Ima li još takvih jabuka.Ove današnje umjesto,„Jonatan“, „Delišes“, mogle bi se zvati, „Merima“Kruševac ili,„Joop“, „Dove“, „Solea“.Ali petrovača onako zelenkasto žučkasta sa prošaranim nekim crvenkastim prugama,sočna ko lubenica.

Ja sam tada mislio da se ta jabuka zove po komšiji,a ne po svecu kad sazrijeva.Negdje polovinom jula.Perina majka teta Ljuba,bila nam je više od komšinice,nešto kao druga majka.Ja kao najmlađi u porodici nisam zakačio taj period kad su moje sestre i brat više jeli kod teta Ljube nego kući.Tako je moja mati krišom nosila hranu preko puta jel je tamo sve ukusnije.

Pero je po zanimanju bio šumarski inženjer,ali mu je hobi bio „slaba struja”.TV i radio je popravljao kao od šale,pa i sve ostale sitno električarske zezelice.Nešto kasnije je sa bratom Acom napravio malo veću kuću sa garažom i kupio „stojadina”.

Zlobnici kažu,a bilo ih je,jel auto je tada bila privilegija,da je više od dvije godine kilometar sat pokazivao nulu.To je bilo moguće ali kako?Pero bi ga s vremena na vrijeme palio,izvodio iz garaže,tamo ga kupao,dotjerivao i svaki put bi auto bio noviji i ljeplji nego kad je stigao iz tvornice.Zatim opet paljenje pa rikverc i sajla vrati sat.Poslijе je razradio mašinu do Ulcinja i nazad za godišnji a zatim i do Željeznice,Jablaničkog jezera gdje je moj komšija upražnjavao svoju strast-pecanje.Imao je sve što se u tom trenutku moglo imati od pribora za rječno ribarenje.Kada bi se spremio izgledao bi kao Sylvester Stalone u "Rambo 5".

Čizme male,srednje,velike.Nepromočivo odijelo,komada više,prsluci,kape kabanice,torbice,kutijice,štapovi,a u garaži mala apoteka.Udice,svih vrsta i dimenzija,trokuke,najloni,za sva godišnja doba i sve vremenske uslove.Vještačkih mušića u raznim šarama,sjetlucavih krilca,glista,puzića.Pa olova,mala,velika,prava barutana. A tek plovci,stotirjak u svim bojama za mirno,kišu,vjetar.Usput rečeno,kad nešto ulovi to je na živu glistu koje je uzgajao u dvorištu iza kuće.

I tako komšijski nagovori me da mu pravim društvo i da odem sa njim na pecanje.Mada to društvo bi bilo tih par km do Željeznice i nazad u stojadinu jel tamo ,tamo je druga priča.Ja sam već uveliko uplovio u slikarske vode i pored perinog pribora imao sam ja i svoj.Jedan stari ruski poljski štafelaj,platneni trončić i sve za akvarel.Pero bi me ostavio negdje kod prvog mosta preko Željeznice malo iznad „Šešiji“ prema Trnovu.Ja bih tu na jednoj prijateljoj livadici formirao svoj atelje.Upalio El tranzistor,Niš,tako se zvao da ne bi bilo zabune.Stavio bih ja i štap za pecanje na stalak i zvonce na njemu,ali brzo sam shvatilo da je to samo dekor.Onog trenutka kad se "Shminke" razliju po „Shlerovom“ akvarel papiru za mene prestaje svijet ribolova i ja odlazim u jedan drugi meni draži,bliži i poznatiji.Ako neko nije čuo za ljude koji su tom vremenu mogli u svaku dobu dana i noći na radiju da pronađu „Indexe“...ja sam bio jedan od njih.

Uz „Plimu“,„Modru rijeku“, „Negdje na kraju u zatišju“ i svijet akvarela, Željeznicu, koja se pila još par km nizvodno... NIRVANA.

Kompenzacijom silnom adrenalinu koji sam koristio za sve i sva-šta.Neka starja žena koja je imala kuću malo iznad naše,Mira Kostinica(koji su tako zvali vjerovatno po pokojnom mužu i niko joj nije znao prezime,sem poštara),značila je reći:„Ako postoji davo onda je u meni“.Pecanje tj slikanje bi prestajalo onog trena kad bi se pojavio Pero,izgužvan,izgreban,oznojen od silne borbe sa brzacima ,granjem,klijavim kamenjem i sa mrežicom u kojoj je bilo nekoliko komada gaga,plisa,klijenova. Možda oko kilograma ali je Pero sa ponosom govorio kako im je meso ukusno,sa čim se slažem,kad bi ga bilo.Od silnih koščica i neprestanog pljuckanja o mesu i ne razmišljaš,,A tek kakva će riblja čorba biti“,nastavljao je,„Šikle“(te mu je nadimak).Da me kupi na riblju nije bilo šanse,jel se ista nije nalazila na mom jelovniku omiljenih jela.

Bilo je to moje drugo pecanje,jel sam prvi put pecao na molu u Zaostrgu kad smo ljetovali sa izviđačima.Ne brojim ono pjarsko u zoru na Malom kamenu u Cavatu sa mojim Saletom,jel smo cijelo noć pili viski na teku u baru hotela „Epidaurus“,pa nismo ni znali šta radimo.Srećom imali smo društvo koje bi nam sve na tenane ispričalo narednih dana.

Sad 40 i kusur godina kasnije ja ponovo odlučim da pecam.Odužilo se čekanje za dozvolu rada na ulici u malom mjestu Platanjšas na Kritu.U obližnjem periperu (kiosk) kupim 10m silka i udicu i sa pripremljenim hljebom krenem ka lučici.Tu čamaca gotovo da i nema.Od silne trke za parama i bezbroj hotela koji su okupirali svaki pedal obale niko nema vremena za sitna zadovoljstva.Doduše ova strana Krita i nema nešto ribe, a i ono što je bilo pohvalatali su Bugari otako su ušli u EU pa bez vize borave do besvjести.Ako vidiš da neko peca ili je Bugarin ili Rusopondios (kako Grci zovu one Grke koji su izbjegli iz Male Azije).

Kad sam došao na mol jedan,„bratko“ je već bio tamo.Sjedio je na maloj plastičnoj gajbici raskrećenih nogu kako bi stomak bio u funkciji sloodnog pada.Na nogama papuče i čarape naravno.Duge pantalone od maskirnog platna.Mesijev dres reprezentacije Argentine.Na glavi kačket univerziteta u Mičigenu.On je zabacivao svoju udicu 10ak m ka sredini lučice,a ja odmah ispod sebe,tako da sam mogao vidjeti kako se neke ribice muvaju oko mog mamca.Nekih sat vremena ništa se nije dešavalo i to vrijeme mi je prošlo relativno brzo jel sam u mislima odlutao u neko drugo vrijeme i drugi prostor.Ali čim sam se vratio na mol počeo sam da se nazivam mazohistom i budalom jel na 35 i nešto ja tu kao treba da ubijem stres

nakupljen predhodnih dana.

Bugarin je pušio držeći cigaru između palca i kažiprsta kao da se krije da ga mama ne vidi.I taman kad sam se spremao da prekinem ovo mučenje zategnu se moje parče silka i hop,evo je ribica.U pravom smislu riječi jel da je malo manja bila bi punoglavac.Ali ...to nije bila obična već ZLATNA ribica.Dobro, ištini za volju, malo više je vukla na oker,onako neka govnasta,ali zlato je zlato.Bratko je samo nevoljno bacio pogled,onako sa preziriom na njenu veličinu.Medutim ja sam imao drugačije planove.Gledao sam je kako dašće.Da nije ispala iz nekog akvarijuma? Mala,buljava,ali simpatična.Stavio sam je u jednu konzervu kojih je tu okolo bilo,nalio vode dok ne smislim šta će.

Ako je zlatna ispunice mi tri želje a ako nije što je zlatne boje a ne siva ko ostale.Kako baš da je ja uhvatim i kad je čarobna što se nije čuvala.Ništa.Uzmem mobilni i na Guglu potražim,,Zlatna ribica".Izlazi:groznica,vrata,narukvica,VIZA kartica,grobnica,ploča,,Kičo Slabinac,zbog jedne crne žene".E evo je,ZLATNA ribica-Wikipedija

Ime i prezime....zlatna ribica

Pol.....Ženski

Mjesto rođenja...ništa

Godište.....ništa

Mjesto stanovanja...sva svjetska mora,naročito mora laži i prevara,lažnih oběćanja

Horoskopski znak...riba,podznak ...u vodi

Hrani se svim i svačim,naročito glupostima

Alternativa....zlatna žabica

Ide dalje. Onome ko je ulovi u zamjenu za slobodu nudi tri želje(u zagradi sitnim slovima.)IZUZEV Srbima i Crnogorcima ne ispunjava želje.Bosancima dvije,Hrvatima i Slovincima četiri.)

Šta je ovo. Čitam u nevjericu.Gdje je sve politika gurnula svoje prljave pipke.Gledam je u konzervi.Voda joj se malo ugrijala. Mijenjam joj vodu.I dalje dahće,,„Slušaj“ kažem ja, „Jesi li ti stvarno zlatna ili je ovo neka zajebancija“.Ona šuti.Samo se Bugarin čudi s kim to pričam.

Kliknem na gugl za objašnjenje.Kaže:Crnogorcima ne ispunjava želje jel oni otkako su se osamostalili nemaju želja,Srbima takođe ne ispunjava želje jel imaju Vučića.Bosancima samo dvije jel oni u svojoj gluposti uvijek jednu zabebu.Hrvatima i Slovincima po četiri jel oni ne znaju šta hoće i njima želja nikad dosta.Čuj nama dvije(mater ti ribiju-mislim se).A da joj kažem da sam Hrvat ili Slovenac.Ništa.Provalila bi me sigurno. Nema veze...dvije,malo li je...Gledam je ponovo.Samo što se nije izvrnula na leđa.,Hej nemoj mi uginuti.Pustiću te sigurno

samo da mi ispunis želje.Znam ako te pustim,pa kao onda ćeš mi ispuniti,nema ništa od toga.Brzo ćeš ti zaboraviti u kakvim si govnima bila.Hajde molim te živni malo",i ona poskoči,prćaka se,a ja se ugrizoh za jezik.Ode još jedna želja...budalo.A znam toliko viceva o Sulji ,Muji i zlatnoj ribici i džaba.Ostala mi još jedna .Sad moram pažljivo.E jesam papak.Ma imali su pravo oni sa guglu.Kako je teško izabrati kad nemaš alternativu.Ili ili,a još maloprije sam mogao reći pare i zdravlje,a šta sad.Pare,šta će ti ako nemaš zdravlje. Zdravlje....opet bez para,a da je pitam,malo para malo zdravlja.Reći će mi,„Pa to već imaš pomalo“.Ništa.Jedan dobar skup auto,niže loše,ali onda od čega će platiti osiguranje.Bolje auto više troši,odustajem. Da joj kažem da me podmladi jedno pola stoljeća..OOOO to nikako.Da ponovo idem u školu,dva fakulteta(džaba),da me jebu nastavnici koji ne znaju svoj jezik,a uče me mom.Da mi govore kako treba,a kupio diplomu za 20kema,da mi priča o poštenju,,a sve što ima stečao lopovlukom.A da joj kažem da mi doda koju.Ne mogu isčekati kad će nam to biti bolje.Pitao bih je za savjet,ali ona se razigrala.Maznula mi jednu želju pa opalila po veselju.Ugrijaće ti se voda,mislim ja,opet ćeš ti dahtati.Da ovo nije ona Vajtina.Nešto se ne sjećam da je i on imao neke koristi

,„Slušaj,imaš li profil na Fejsbuku“. Ona me zburjeno pogleda. Ako imaš sigurno je lažan.Tamo si stavila profilnu sliku ajkule,a meni ovđe glumiš nevinuće.Slikaš se na Sejšelima,Ibici,Karibima,Majorci i Mikonosu,,ja te uhvatio u smrdljivoj lučkoj vodi. Gdje su ti sad slike sa koktelima i suncobrančićima,kolači,,Kod Pjera" i sladoled sa Straduna.Draga moja..konzerva je tvoja realnost i ako te pustim opet ćeš biti u ovoj bari,a pustiću te.Ne trebaju meni tvoje želje.Ti da si prava ja te nikad ne bi ulovio i slušaj me pažljivo.Sad ču te pustiti i ako te ponovo uhvati neki Bosanac da mu ispunis tri želje.One dvije po zakonu i ovu moju jednu.

Sustupim konzervu u vodu.Ona je jedno vrijeme stajala,gledala me u čudu i ode.

Nema više ni Bugarina.Samo ja,spržen na +38.

MORAN

Marko MACANOVIĆ | Lakaši, BiH

Pogledao me kada sam otvorio vrata. Imao je smiješak na licu kada je gurnuo stolicu. Ispustio sam hladan dah, dio duše, i pao sam na koljena...

Upoznao sam ga prije četiri mjeseca. Šetao sam uz rijeku,

sam. Volio sam to da radim. Sjeo sam na klupu i posmatrao tu zelenu, sirovu moć. Ona me nije primjećivala, a ja sam gledao i gledao... Imao sam neko strahopštovanje prema njoj, kada vidim kako je moćna. Daleko jača od svih nas. Nepredvidivo je tekla. Napravi pokoj vir na svom zakriviljenom putu, nasmiješi se i nastavi, kao da joj neko divlje diriguje.

" Da li je slobodno? ", pitao me.

" Naravno, izvoli. "

" Moran, drago mi je. "

Pružio mi je ruku, a ja sam je, predstavljajući se, nesigurno primio. Mislio sam da je jedan od onih čudaka koje sretneš dok prolaziš pored parka kasno naveče.

" Neobično ime. "

" Zaista ", odgovorio je, " Majka mi ga je dala. "

Tada sam primjetio da nisam sreo mnogo ljudi koji izgledaju kao Moran. Imao je crnu, talasastu kosu koja mu je padala na ramena. Kristalno plave oči od čijeg pogleda sam se osjećao nelagodno. Bio je visok. Dok smo sjedili bio je par centimetara viši od mene, a meni su pripisivali visinu. Nosit je crne hlače, uredne i ispeglane. Crnu košulju, nikako jettinu, i crni sakо, isto tako profinjen i elegantan. Oko vrata nije imao kravatu. Nekako mu je još samo ona falila. Tada sam shvatio da ne može biti nikakav čudak iz parka uveče. Uvijek je imao taj smiješak na licu, koji je poništavao probadajući pogled.

" Rijeka se čini tako moćnom " rekao je smijući se, nekako, u sebi.

Bio sam zburjen i uplašen.

" Čini se tako.. "

" Misliš li da nas može progutati? ", pogledao me direktno u oči, " Rijeke su divlje, znaš. Ne možeš ih pripitomiti. "

Nešto me tjeralo da mu odgovorim.

" Nisam siguran da može tek tako. Mislim, nekako, da se to dešava postepeno."

" Možda, ali ne uvijek. Znaš", nastavio je, "imam neobičan osjećaj da se ti i ja ne razlikujemo tako mnogo. "

To me šokiralo. Nikada nisam upoznao tako direktnu osobu.

" Ne misliš li da je malo neobično pričati sa strancem na takav način? "

" O, ali upoznali smo se", nasmiješio se, " Moran, sjećaš se? "

I u tom momentu me zagrlio. Osjećao sam se čudno, ali shvatio sam ga. Da, bio je ekscentrik, ali bio je strašno empatičan. Nasmijao sam se.

" Ti si dobar čovjek, Moran"

Nasmijao se i on meni.

"Hvala ti. Volim da činim ljudе srećnim, a intuicija me dovela baš pored tebe. Ne odreaguju svi isto, znaš. "

" Znam. ", odgovorio sam zadovoljno.

Pričali smo o riječi još dva puna sata. Nije bio tako čudan kakav mi se učinio na početku.

Počeli smo čak i da se viđamo, ali u snovima. Sanjao sam njegov prodrijući pogled, čini se, svakih nekoliko dana. Bilo je nešto u vezi Morana što me plašilo. Strašno nešto u tim očima. Budio sam se prenojen svaki put kada bi se to desilo.

Od tog dana, uzeo sam dio njega. Dio njegove pozitivne energije. Poznavao sam ga. Taj dan sam ga otpratio kući. Za razliku od njegovog oblačenja, kuća je bila skromna. Nisam ulazio, ali otvarajući vrata, vidiо sam da je vrlo oskudno opremljena. Od tog dana, nisam ga vidiо. Nekako sam, osim snova, zaboravlјao za njega. Pratilo me neko čudno zadovoljstvo tih četiri mjeseca. Bio sam toplijи. Bolje sam se ophodio prema ljudima. Imao sam sve što sam mogao da poželjam.

Snovi su uvijek bili isti : ili nisam sanjao ništa, ili sam padaо, dugo. Samo, od kad sam pričao sa Moranom, sanjao sam jezive snove, kako padam, da, ali nisam padaо u prazninu kao inače. Padaо sam u njegovo veliko, kristalno, plavo oko, koje je neživo i nekako besmrtno gledalo u mene. I onda se , ne-posredno prije mokrog, odvratnog sudara sa tom ogromnom rožnjačom, probudim. I bio sam tako zahvalan kada se to desi. Snovi su vremenom postajali sve učestaliji. Sve dok napokon nisam počeo da sanjam nešto novo. Bio je to Moran. Gledao sam ga kako čini ljudе srećnim, a onda se okretao od njih. Pronašao bih se u njegovoj kući, jasno sam se sjećao hodnika, i onda ga ugledao kako plačući lupa šakama od zid. Kako bespomoćno plache i divlja šakama po zidu. Nisam mogao da povežem to s njim, uvijek nasmijanom Moranom. I u tim momentima bih se budio. Shvatio sam da je Moran bio najbolja osoba s kojom sam ikada pričao. Danima sam htio da odem i pokucam na vrata, misleći da, ako ga vidim, možda učini da moji snovi o njemu prestanu.

I onda, jedne kišne noći, osjetio sam po prvi put od kada smo se upoznali onu nelagodu od njegovog pogleda. Ona sreća i osjećaj zadovoljstva su nestali po prvi put u četiri mjeseca. Znao sam da ga moram naći. Nije me bilo briga to što će uskoro ponoć, nije me bilo briga za čudake iz parka. Trčao sam do njegove kuće. Nisu mi bili važni politika, drugi ljudi. Ništa mi nije bilo važno kada sam otvorio vrata, instiktivno bez kucanja i vidiо ga kako stoji na stolici.

Vidio sam mu omču oko vrata koju je napravio od svog sku-

pog kaiša. Njegova duga kosa bila je mokra, ali bio je u suhom odjelu, cnom. Okrenuo se kada sam otvorio vrata. Nasmijeo mi se toplo i pogledao me tim kristalno plavim očima. I napokon sam osjetio nešto drugo. Nisam vido ništa strašno u očima, samo ljubav. Čistu ljubav prema čovječanstvu. Gurnuo je stolicu i čuo sam kako mu vrat tupo puca i proizvodi zagljušujući zvuk koji će me progoniti. Ispustio sam dah. Hladan, neobično. Kao da je onaj dio njegove sreće koju mi je dao sada napustio moje tijelo i dušu. Pao sam na koljena, pa na bok i izgubio i to malo svijesti što je ostalo.

Probudio sam se u bolničkom krevetu. Čuo sam otkucaje svog srca na kardiografu. Tako je dosadno pištao. Uletila je u sobu medicinska sestra u panici kao da se šokirala kada me vidjela kako sjedim. Dok sam skidao masku za dovod kiseonika sa lica osjetio sam bradu. Duga kosa mi je padala na ramena. Shvatio sam, bio sam u komi.

"Gdje je Moran!?", viknuo sam na sestru dok se zvuk kardiografa ubrzavao.
Ona me zburnjeno pogledala dok je doktor ulazio u sobu i pitala,
"Šta je Moran? "

ZID

Aleksandar MARIĆ | Pančevo, Srbija

Teško je opisati nedaće koje se pojave unutar čoveka dok razmišlja o prošlim vremenima. Čak toliko da ih čovek ni sam sebi često ne može opisati. To je obično neko turobno osećanje nezadovoljstva samim sobom i svetom oko sebe, ili možda obrnutim redom, nije bitno. Mada sve to ne mora da znači, ako se sa setom prisećamo nekadašnjih dana. Ali ima jedno osećanje koje je posebno. To je osećanje prema voljenoj osobi. Pa tako počinje i ova moja misao...

Bilo je dana kada sam sa njom išao gradskim stazama i brojao, trenutke s njom provedene, poput linija na trotoaru, pazeći da ne zgazim ni jednu, tako ni s njom, pazeći da joj ne propustim ni osmeh. Znao sam da joj izmerim puls samo pogledom na milimetarsku širinu njenog osmeha, onim krajičkom usne. Između usana, njenih i mojih, nije bilo prostora. U matematičkom smislu ja sam bio svestan da je tu postojao jedan izvestan međuprostor. Tu činjenicu sam potkrepljivao stečenim znanjem. Ali ja sam tvrdoglav tvrdio da to nije tako, iako sam bio svestan suprotnog. Ubedivao sam sebe da smo mi jedno. Imala je neke zvezdane oči. Bio sam siguran da sam u tim očima video odsjaj Mlečnog puta barem, ako ne i ceo Uni-

verzum. Ti putokazi moga života bili su ispunjeni svetlošću. Gledajući ih, imao sam utisak da posmatram kapi rose, u proleće. Osećaj zavovođstva kad bih sebe video u njima je bio zemaljskim merilima nemerljiv. Taj moj odraz, u njenim očima, bio mi je dokaz da između nas ne postoji ništa što nas razdvaja. Reke, koje su znale da poteku iz ta dva izvora, budile su u meni neslućene damare. Takve, da je bilo za očekivati da se sa njima putuje, zajedno.

Uvek sam je držao za ruke. Nije tu bilo neke posebne filozofije. Ona je bila aparat prisustva vazduha u mojim plućima. A imao sam utisak da, pustim li je, ostaću bez istog. Naravno, ruke su bile očit izbor, jer je bilo nerazumno ići kroz grad slepljen poput sardina, kako sam često u mislima, blesavo zamišljao. Dakako, verovatno bi i njoj samoj bilo čudno, pa i nerazumno, da joj tako nešto i spomenem samo, a kamoli i da uradim.

Bilo je dana i kada smo bili kilometrima daleko jedno od drugog. Fizički. Da, ne sećam se da sam imao utisak da je ona bila negde tamо. Njeno prisustvo je bilo u svakoj pori na-randžine kore, u providnosti lista koje pada a koje mi se nađe pred očima zaklanjavajući sunce, u odjeku onog šapata njenog imena kojeg su izgovorile ptice, u topotu koraka mrava, u senci planina, u reči koju uhvatim dlanovima i čuvam poput kapi, u svemu, i u meni...

Isčekivanje pisma. Još jedan dan je prošao. Nebrojene poruke su stigle. I po ko zna koji poziv, na tren sam, da se čujemo. Saznanje odsustva voljenog bića bilo je u meni strahovo-štovanje prema životu, i trenutku, kada će je videti. Shvanjanje svrhe života je ponovo dobilo novi oblik.

Razumeli smo se. Zaista jesmo. Vidala je ona svoje drugarice, a i ja svoje društvo. Imala je i ona svoje mesto samo za sebe. Imao sam i ja. Ona bi kišila, a ja sam tom kišom pojio slova med' redovima. Ponekad bi i plakala, a ja bih onda pravio duge. Takvo je bilo moje razumevanje sveta, njenog sveta, koji sam posmatrao, iz tišine.

Dopuštala mi je, uvek, da joj pravim fruzure. Nije me ona molila za to, ne. Ja sam jednostavno imao želju za time. Razmišljajući, shvatio sam da sam bio općinjem njenom kosom među svojim prstima. To mi je ulivalo dodatno uverenje da je ona tu. Sa svakim pokretom ruke kroz njenu kosu mogao sam da osetim svaki delić nanelektrisanja koji bi prešao na mene. Današnjim jezikom pričajući, to bi se moglo opisati kao punjenje baterije. Znam da je to suviše grubo, i neumesno, poreediti takvo jedno biće, sa baterijom, ali samo želim približiti ono što sam ja osećao. Ona je dopunjivala moj život.

Često sam znao da je gledam iz prikrajka. Voleo sam one njene nespretnе pramenove, koje bi vazda sklanjala sa lica, jer su joj smetali. Voleo sam sasvim obične stvari koje je ona radila. Zaista, sasvim obične. Ne znam zašto, ali voleo sam da posmatram način na koji je ona brala cveće. U tom činu postojalo je nešto zanosno i ženstveno ujedno. Prstima leve ruke bi prvo sklonila one iste nespretnе pramenove sa lica sklanjajući ih iza uveta, a zatim ovlaš, spuštala ih preko vrata. Spuštala bi se potom u čučanj skupljenih nogu i držala glavu blago uzdignutu do joj opet oni isti pramenovi ne bi smetali. Zatim bi ubrala cvet i dugo uživala u njegovom mirisu. U nekim momentima, zaista samo nekim, imao sam utisak da mu je ona isisavala dušu. Na neki svoj način, ja sam to tako shvatao. Jer, cvet je bio ubran. Istog momenta je počeo da vene, i mirise koje je ispuštao su oni poslednji trzaj njegovog života i nesebičnog dopuštenja uživanju u njegovim izdasmama. Dolazio sam do zaklučka da je ona prodrla u tajnu večnog života, mladosti i energije, kroz prikupljanje iste iz drugih. Ta misao je delovala zastrašujuće, na prvi pogled. Razmišljajući, shvatao sam da ne bi moglo da postoji ništa lepše nego da i deo moje životne energije postoji u njoj, i takо, ja sa njom.

Voleo sam da gledam način na koji je ona istresala prašinu iz jastuka. Zaista, sasvim obična i nadasve neobična stvar za gledanje i uživanje. Ali, i to je imalo svoju draž. Znale su da me zadovolje male stvari. Onaj, opet nespretni pramen, nervozno zabacivanje glave zbog njega, pokreti ruku iz zgloba šake da bi se tresao jastuk, a ne iz laka (što bi bio razuman izbor), činili su tu sliku u krajnjem smešnom. I zaista, ja bih se smejavao tome. Ali ta lepota, uživanja u saznanju i osećaju prisustva blizine jednog neobičnog bića, stvarala je u meni neki čudan osećaj produhovljenoštiti.

Dugo, dugo vremena potom, u trenucima kad bih bio sam, ja bih se prisećao svih tih i takvih meni neobičnih stvari i trenutaka koje je ona radila.

Nemir. To je bila reč za njeno prisustvo. Unosila ga je u svako biće koje je bilo u njenoj blizini. I taj nemir nije bio po definiciji nešto loše, to je najčešće značilo treperenje duše. Tako je ona, često, dok sedim na podu (što sam ja redovno radio), znala da me zaskoči sa leđa i da mi gricka usi, jedno, pa drugo, ostavljući me tako bespomoćnim pred njenim naletima iskazivanja ljubavi, na neki od njenih i meni najdražih načina. Da li ima potrebe da bilo kom ljudskom biću objašnjavam šta se u čoveku i njegovom biću dešava u takvom jednom momentu?

Nemir; treperenje duše; tačka.

Imala je dvadeset i nešto godina. Jedna potpuna mladost sa zasadima zrelosti. To je značilo mogućnost prepričanja uživanjima i ludorijama i mogućnost razmene mišljenja o nekim zrelijim stvarima. Mada, ja i danas, kad sam nešto stariji nego juče, nisam ubeden da je razgovor o korporativnom razvoju jedne organizacije u kojoj je zaposleno preko deset hiljada ljudi važnije od onoga što nam prolazi ispred očiju svakog momenta, a da to često ni ne primetimo, iako baš suprotno radimo, i opet, znajući da ni bez toga ne možemo. Ona je bila osoba za svaki mogući razgovor. Tu nije bilo prepreka. Razgovarali smo o usponu i padu carstava, o opršavanju biljaka, o sunčevom sistemu, o ponašanju ljudi kao pojedinaca i u grupi, o mogućim uzrocima krize u svetu, o različitim ukusima, o izgradnji hidrocentrala na Derdapu, o kućnim ljubimcima, o pročitanim knjigama, o nama, i o svemu.

Ona je imala dvadeset i nešto godina i život je bio pred njom.

Volela je vozove, volela je putovanja. Dok smo putovali, često bi mi sela u krilo i gledala kroz prozor kako vreme promiče pokraj nas. Sedela bi onako sa strane, a ja bih ispred sebe imao krupan plan njenog profila, jednog od najlepših. Razloga za to je svakako imalo. U takvim trenucima crte lica bi joj dobivale jedan drugačiji oblik, gotovo detinjast, jer se ona, sva ushićena, tako i ponašala. U trenucima bi bila odsutna, duboko zamišljena i donekle tužna. Nisam joj uskrčavao te trenutke. Verovao sam da u njoj i dalje živi ono dete koje pokušava da odgonetne zašto stvari tako brzo prolaze pokraj nas, a mi sedimo i ne krećemo se, ili, kako je moguće da ptica leti u mestu, kako je to moguće grad staviti u dlan i zašto čike u vozu koje naplačuju karte imaju brkove.

Bio sam svestan svih njenih pitanja o svetu. Ali je gotovo nezamislivo bilo da jednog trenutka pričamo o pomeranjima tektonskih ploča i podvlačenju Afrike ispod Evrope, načinu i razlozima na koji se to događa, a već sledećeg trenutka, postavi mi pitanje zašto je tužna na tu pomisao, ili pak, koji ruž za usne najviše volim da vidiš na njoj. Često sam znao da prečitum odgovor, praveći se da nisam čuo, znajući da i ona zna, da je to pitanje postavila a da nije htela ili da nije očekivala odgovor, ili pak, da je pitanje postavila naglas. Posmatrao sam sa značajeljom tu njenu dečiju ljubopitljivost.

Volela je putovanja, i to je bio njihov sastavni deo.

Nije bilo teško zamisliti sliku beskonačnosti i tačke, kad sam uz nju. Sve se činilo mogućim. Pa tako i komuniciranje na daljinu. Svakako nismo bili jedini par koji je tako nešto mogao

da uradi, ali sam imao utisak da smo to znali najbolje. Ne, mi nismo pričali, kako to svako očekuje. Nismo ni izgovarali reči. Jednostavno, osećali smo jedno drugo. A opet, bilo je dana, kad je voljena osoba tu, blizu tebe, a ti joj ne možeš zatražiti čašu vode kad vidiš je kraj česme.

Svakim novim danom život je pred nas postavljao neka nova iskušenja i put koji valja i treba istražiti. Na nama, i našoj mlađosti, bilo je da izaberemo pravi (ili bar onaj za koji smo mislili da je takav). Tako su dolazila i razmimoilaženja u stavovima. Ja sam polako potпадao pod uticaje okoline. I ona je, svakako. Ja sam živeo u nekom realnom svetu, ona u svetu maštete. Ja sam sve više mislio na račune koje treba platiti, ona o putovanju u Pariz. Ja sam... Ja sam... Polako je isčezavalo Mi...

U ovim godinama, čitajući brojnu literaturu, nisam mogao da odgonetnem vekovnu zagonetku postavljenu pred svaku mlado biće, koje se istinski zaljubi, a potom od osobe koju neizmerno voli, ode. Sa godinama, obrazovanjem, zrelošću, iskustvom, ili nekom drugom prigodnom reči, ali reči, ja bih sada mogao da napišem da je to bio danak jedne mlađosti. Možda bih mogao reći da je neka „viša sila“ pripremala ta dva omala bića za neka „veća“ dela. Možda i sledeće, da je pod pretpostavkom razmene energije između dva bića, dolazio do tolikog pražnjenja među njima da je prirodno okruženje trpeло posledice stvaranja talasa.

Ona je imala dvadeset i nešto godina. Ona je umrla. To se dogodilo, iznenada, kao i tih par reči. Ona je umrla. Ne postoji način da se smrt prikaže drugačije nego onakvom kakva ona jeste. Ne želim da pišem o tome kako je njena unutrašnja energija, ljudima poznata kao „duša“, otišla u raj, ni da se ona samo transformisala u drugačiji oblik i sada se nalazi svuda oko nas, niti kako je svaka ćelija u mom biću počela da radi na nivou održavanja „u životu“ – kako to samo smešno zvuči.

Sva je suština u tome da postoji ograničenje između nas i da ja više ne mogu da uživam i u jednom prostom i nevinom činu istresanja prašnine iz jastuka. Ja više ne mogu da osetim ni ukus onih usana i samo ga naslućujem. Niti mogu da pojim koliko su puta naše usne bile bliže jedne drugoj nego moje usne kad ih skupim od bola, pokušavajući da zaustavim suze. Više ne mogu da se ogledam u njena dva ogledala, niti da u njima letim između zvezda. Više ne mogu da je držim za ruku, niti jastuk može da zameni njenu toplinu. U meni postoji fizički aparat, koji me održava u životu, a nekad je to bila ona. Taj nagon, koji me tera da svako jutro odem u park i posmatram kolone mrava, te zatim čućnem i prislonim glavu zemlji, ne bih li čuo taj topot kojim mi ona šalje poruku, i dalje živo postoji u meni. I danas pišem pisma. Kovertiram ih i naslovim

na adresu Ulice BB, mesto Univerzum. Redovno izlazim napolje kad su kišni dani i pokušavam da pronađem najlepšu dugu, i uvek to radim, iz tišine. Pokušavam da nađem najlepši nespretni pramen kose u kakvoj devojci, ne bih li se, onako iz prikrajka, gledajući je, prisećao, a zatim i poređio, način na koji bi ona brala cveće. A ona, volela je ljubičice. Nemiri, koji od mene prave bubanj u koji se udaraju kama udara iznutra, svaki mi put ustrepe dušu kad sednem, na pod. Putujem, isključivo vozom. Tražim one odsutne poglede u daljinu i odgovor na pitanja zašto ptice više ne lete u mestu i zašto grad više ne može da se stavi u dlan.

Starim, i vreme promiče. Ona je otišla i između nas postavila zid. U meni živi ubedjenje da su razlozi mojih nepovezanosti sa njom one prepiske. Ubeden sam da su rupe u sećanju posledice prepiske, a nikako starosti. Ja fizički ne mogu da je vidim. Ja fizički ne mogu da joj čujem glas. Ne mogu da osećim taj dah za vratom. Ona je otišla, postavila zid između nas. Od trenutka kad se sakrila od mene, misli su mi nepovezane. Nemaju onaj logičan sled. Prelaze s teme na temu, baš kao što je i ona nekad. Sve nekako verujem da je ona znala da će se uskoro sakriti od mene i da je u onim odsutnim pogledima tražila način da prenese sebe u mene i tako bude moj večni saputnik. I na neki moj način, ja verujem u to.

Ožujsko®

Pivo

Ožujsko®

Pivo

Ožujsko®

Pivo

Ožujsko®

Pivo

HT ERONET

Jägermeister

~ CATCH THE SPARK ~

SVAROG

ASOCIJACIJA KOMPOZITORA
MUZIČKIH STVARALACA
АСОЦИЈАЦИЈА КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ СТВАРАЛАЦА
ASOCIJACIJA SKLADATELJA
GLAZBENIH STVARALACA

**RADIO DOBRE VIBRACIJE · RADIO ŠIROKI BRIJEG · RADIO GRUDE
RADIO LJUBUŠKI · RADIO PLUS POSUŠJE · OBIČAN RADIO MOSTAR**

www.bljesak.info · www.jabuka.tv · www.abcportal.info · www.dnevnik.ba
www.poskok.info · www.hercegovina.info · www.bhclubbing.com · www.grude-online.info
www.ljportal.com · www.caportal.net · www.brotnjo.info · www.modamo.info

ČETVRTAK 3.8.2017.

20:03 **Otvaranje festivala**

20:11 **Glazbeni program u konkurenciji**

Not Jane (Široki Brijeg / BiH)

Mamurlook (Varaždin / Hrvatska)

East time (Sarajevo / BiH)

21:14 **Filmovi u konkurenciji**

Prati li ti mene - Petra Grgić (Dubrovnik / Hrvatska)

On Paper - MF School (Široki Brijeg / BiH)

Bojanje zvuka - Mađa Moš (Sesvete / Hrvatska)

Touch the Ring and Then You're Done - Strahinja Nikić (Banja Luka / BiH)

Enemies of the Nature - Glavnič Adi Marjanović Zlatko (Živinice / BiH)

Cinema Paradiso - Tvrčko Karačić (Zagreb / Hrvatska)

Knjiga - Nedžad Spaholić (Sarajevo / BiH)

Soba - Ivana Beslić Penava (Posušje / BiH)

22:10 **Glazbeni program izvan konkurencije**

DETOUR (Zagreb / Hrvatska)

23:05 **Glazbeni program izvan konkurencije**

JINX (Zagreb / Hrvatska)

PETAK 4.8.2017.

20:09 **Otvaranje druge večeri festivala**

20:16 **Glazbeni program u konkurenciji**

Sanjar (Široki Brijeg / BiH)

Show programe (Tuzla / BiH)

Clone Age (Čakovec / Hrvatska)

Sunday stories (Sarajevo / BiH)

21:11 **Filmovi u konkurenciji**

Zovem se Adnan i neću vas raznijeti - Adnan Smajlić (Bosna Luka / BiH)

Intangible - Hrvoje Bazina (Široki Brijeg / BiH)

Banjan - Nikolana Japunčić i Mia-Maria Škoda (Dubrovnik / Hrvatska)

More mogućnosti - Benjamin Bakija (Tuzla / BiH)

Vodi me - Paola Kaleb (Dubrovnik / Hrvatska)

Vitraž - Nikola Šoškić (Beograd / Srbija)

Agoin - Petra Grgić (Dubrovnik / Hrvatska)

Kolatetina - Filip Galčić (Široki Brijeg / BiH)

22:16 **Glazbeni program izvan konkurencije**

T.B.F. (Split / Hrvatska)

SUBOTA 5.8.2017.

20:08 **Otvaranje treće večeri festivala**

20:17 **Glazbeni program u konkurenciji**

Dječak iz svemira (Imotski / Hrvatska)

Teški osjećaji (Tisno / Hrvatska)

Harvo Jay (Osijek / Hrvatska)

21:14 **Filmovi u konkurenciji**

Kako postati Hercegovač - Luka Mamuza (Livno / BiH)

Prćaj mi priču - Paola Kaleb (Dubrovnik / Hrvatska)

Tupa materija - Andrija Tomić (Split / Hrvatska)

U svijetu fenomena - Ajro Koluh (Zenica / BiH)

Mord Adela - Darko Krpo (Zagreb / Hrvatska)

Obećana zemlja - David Ravlić (Čitluk / BiH)

Ferris Wheel - Dusko Stanivuk (Beograd / Srbija)

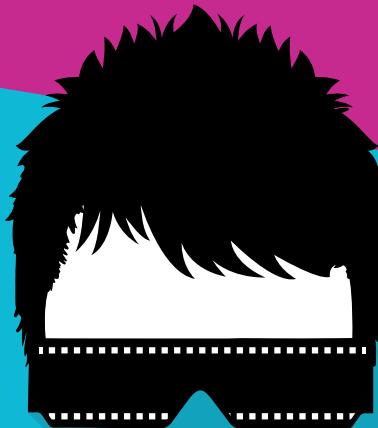
22:21 **Program izvan konkurencije**

STAND UP ŽELJKO PERVAN

23:00 **Proglašenje pobjednika WHF No.15.**

23:10 **Glazbeni program izvan konkurencije**

PSIHOMODO POP (Zagreb / Hrvatska)

**WESTHERZEGO
WINAFESTNO.15.**

ŠIROKI BRIJEG, OD 3. DO 5. 8. 2017.